

VII.

Decretum quod oblationes, quae obveniebant episcopo Portuensi in basilica S. Petri, convertantur ab altarario in beneficium fabricae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1, 2. Decretum (de quo in rubrica). — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In charitatis visceribus gerentes basilicam Principis apostolorum de Urbe, sicut filiam praedilectam, ad eam paternis studiis libenter intendimus, ex quibus ipsius basilicae et eius statui honoris et utilitatis proveniat incrementum, et super hoc, prout expedire conspicimus, providemus auxiliis opportunis.

§ 1. Dudum siquidem per nos accepto quod episcopus Portuensis pro tempore existens, in festo Nativitatis Domini necnon in die Ramis Palmarum et quinta et sexta feria et sabbato maioris hebdomadae ac in festo Resurrectionis Domini, oblationes in eadem basilica recipere consueverat, nos, ex certis causis ad hoc animum nostrum moventibus, dilecto filio Ioanni Cambareti Ordinis Fratrum Minorum professori, altarario dictae basilicae mandavimus ut oblationes ipsas alicui officiali venerabilis fratris nostri Guidonis episcopi Portuensis recipere non sineret, sed eas reciperet, et, deductis oneribus, pro fabrica dictae basilicae convertere deberet (2).

Volentes igitur eidem basilicae subsidium aliquod impertiri, auctoritate apostolica tenore praesentium statuimus, constituimus et etiam ordinamus, quod idem

(1) Ex Waddingo, edit. Romae, 1733, tom. VIII, pag. 523.

(2) Oblationes, quae a fidelibus diebus hac in constitutione enunciatis super altare S. Petri ponebantur, ut reciperet, Portuensi episcopo concessit Ioannes XIX, anno 1026, ut in constitutione a nobis relata, tom. I, pag. 536, ubi quoque ex Cincio camerario fragmentum retulimus, in quo huiusmodi oblationes singillatim recensentur.

Exordium.

Decretum (de quo in rubrica).

ac quadringent. quadragint. florentium auri pro capitulo supradicto modo vel alias fuerint reperti, nihil possit ab eisdem episcopo et capitulo de maiori valentia peti, seu exigi valeat quoquo modo, seu deduci, sed totum in ipsorum capituli et episcopi commodum cedat, aut si forte minus reperiantur praemissa valere, nihil petere vel exigere valeant idem episcopus et capitulum ultra illa: non obstantibus quibuscumque litteris nostris super hoc quorumcumque tenorum existant; quas, quatenus huic ordinationi nostrae possint esse contrariae, viribus vacuumus omnino, et nullius decernimus fore firmitatis quoad illa contenta in eis in suo robore duraturis.

§ 8. Has igitur limitationem, uniones, annexiones, incorporationes, concessiones, donationes, deputationes et assignationes nostras sic factas et utiliter ordinatas, perpetuis valituras temporibus, et robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate praedicta districtius inhibemus ne aliquis cuiuscumque praeminentiae, ordinis aut status, qualicumque praefulgeat dignitate, huiusmodi limitationem et alia praemissa per nos, ut praemittitur, facta, seu aliqua vel aliquid de contentis in eis, quovis quaesito colore, modo vel causa seu occasione generaliter adinventis, turbare, seu quomodolibet impedire praesumat. Nos enim irritum decernimus et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae limitationis, unionis, annexionis, incorporationis, concessionis, deputationis, assignationis, voluntatis et constitutionis huiusmodi infringere etc.

Datum Viterbii, secundo kalendas septembris, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 31 augusti 1369, pont. anno VII.

Habeat decreto hunc additum.

Clausulae.

Guido episcopus et successores sui episcopi Portuensi, qui erunt pro tempore, nullas unquam oblationes in praefata Ecclesia recipere, petere seu exigere possint, ac volumus quod oblationes praedictae, quae per dictum episcopum Portuensem ibidem recipi consueverant, per altararium dictae Basilicae existentem pro tempore leventur, recipiantur et etiam exigantur. Consuetudinibus, privilegiis apostolicis quorumcumque tenorum existant, etsi de illis et totis eorum tenoribus esset praesentibus specialis et expressa mentio facienda etc.; quae omnia et singula, in quantum praesentibus obviarent, revocamus, cassamus, irritamus ac nullius esse volumus roboris vel momenti.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis, ordinationis, revocationis, cassationis, irrationis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum apud Montem Flasconem sexto idus iulii, pontificatus nostri anno VIII.

Dat. die 10 iulii 1370, pontif. anno VIII.

GREGORIUS XI

PAPA CCI

Anno Domini MCCCLXX.

Petrus Rogerii Lemovicensis, Guillelmi comitis Bellifortis filius, Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis, electus est in Romanum Pontificem die 30 decembris anni 1370, qui Gregorius XI voluit appellari: consecratur autem Avenione die 5 ianuarii sequentis anni. Hic sedit in pontificatu a die susceptae consecrationis annos VII, menses II, dies XXIII, imperan-

Bull. Rom. Vol. IV.

tibus in Oriente Ioanne Palaeologo, in Occidente Carolo IV. imp. Obiit Romae die 27 martii anno 1378, et sepultus est in ecclesia B. Mariae Novae prope Capitolium. Vacavit sedes dies XIII.

I.

Beatum Elzearium de Sabrano in Gallia Narbonensi sanctorum confessorum canonem per Urbanum PP. V praedecessorem suum adscriptum fuisse denunciavit (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Quae Urbanum moverant ad discernendos B. Elzeario Sanctorum honores. — 2. Nonnullae Elzearii virtutes recensentur. — 3. Miracula. — 4. Eum Urbanus praedecessor Sanctis adnumerare statuerat. — Eius sepulchrum visitantibus concessit indulgentias. — 5. Gaudia pro his proponit Gregorius. — 6. Testimonium peractae ab Urbano rei. — 7. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Rationi congruit et convenit honestati, ut ea, quae de Romani Pontificis providentia processerunt, licet, eius superveniente obitu, literae apostolicae confectae non fuerint super illis, suam consequantur efficaciam.

§ 1. Olim siquidem felicis recordationis Urbanus Papa quintus, praedecessor noster, provide attendens, quod Domino nostro Iesu Christo, Regi regum, et dominantium Domino, sub cuius ditione cuncta consistunt, magna gratiarum actionum et laudum a cunctis fidelibus Christi debentur impendia, dum ipse Rex caelestis omnium scientiae gloria, cuius ineffabilis altitudo scientiae et providentiae nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicii caelestia pariter et terrena disponit; sanctos suos per

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Proemium.

Quae Urbanus moverant ad discernendos B. Elzeario sanctorum honores.

exemplaris vitae doctrinam et sanctitatis merita venerandos, de praesentis vitae carcere ad aeternam beatitudinem evocatos crebris coruscare facit miraculis, ac mira et stupenda, eorum intercedentibus meritis, certis et perspicacibus ostendens iudiciis, illos post labores nimios, duraque praesentis vitae certamina, quietis aeternae satiari dulcedine, palmamque caelestis gloriae obtinere; et quod ipse opifex Deus in misericordia copiosus, liberalis in gratiis et in retributione munificus, de supremis caelorum ad ima mundi oculos maiestatis suae inflectens, et benigna consideratione discutens, beati Elzearii de Sabrano, comitis Ariani, et baronis Ausoysii, domini de provincia Provinciae oriundi, generis nobilitate praeclari, sui que gloriosissimi confessoris merita grandia et opera mirifica, quibus ipse constitutus in saeculo lucerna luminosa resplenduit, atque veluti iustus iudex et retributor laudabilis dignanter intendens condignis recompensare muneribus, eum, tanquam emeritum et retributione dignissimum, post vitae praesentis ergastulum, et laboriosa mundi certamina, quae fervens in divinis obsequiis patenter et potenter exercuit, aethereis sedibus collocarat, ut sederet cum principibus, et solium gloriae teneret felicitatis aeternae dulcore potitus. Et ne eiusdem beati Elzearii laudabilium actuum claritas, quibus in terris constitutus effulserat, sub nubilo lateret, et tenebris obscuraretur, idem praedecessor aliqua ex eis suis litteris, si super his confectae fuissent, exprimi voluit, quas nos praesentibus inferri fecimus, ut deducantur in publicam notionem.

Nonnullae Elzearii virtutes recensentur.

§ 2. Hic equidem a iuvenilis aetatis primordiis Dei Filium tenera mente dilexit, nec diligere desiit, studia continuando salubria, dum vitae sibi commoditas affuit temporalis. Sed quoniam maiori profecit aetate, ac in tempora prolixiora prosiliit, tanto in eius exarsit amorem fervore spiritus ampliori, et sic pudicitiae adhaesit operibus, sic carnis studuit evi-

tare contagia, quod, licet uxorem haberet aetate iuvenem et nobilitate praeclaram, tamen, prout ex dictae uxoris et confessoris eiusdem Sancti testimoniis constat, Sanctus ipse semper candore virgineo rutilavit. Praeterea Sanctus ipse, qui, dum vixit in praesenti saeculo, clarissimus genere, sublimis potentia, facultatibus opulentus, moribus elegans extitit, inhonestis et turpibus animo penitus relegatis, circa servos Christi ac pauperes aliasque miserabiles personas valde compatiens, se ipsum in eleemosynarum largitione, eis plerumque ministrando, munificum exhibebat: tantaque abundavit caritate, quod nil tam carum sibi erat, quin libenter erogasset, ut saltem unam animam trahere potuisset ad Christum; nec de ullo suo aemulo vindictam facere volebat. Et ne fervorem spiritus faciae carnis ardor extingueret, sed mortificatione et repressione ipsum potius accendi contingeret, carnem ipsam, quam assidui asperitate cilicii, prout asseritur, edomans, effraenum ipsius libidinum artem abstinentiae fraeno coercuit, ut non propriae voluntatis ducta remigio, sed salubri moderamine spiritus tute licita perageret, et prorsus ab illicitis abstinere delictis. Et enim corpus macerabat ieiuniis, priscorum observantiae a sanctis Patribus ordinatae novorum austeritatem adiiciens, sibi motu propriae voluntatis inducto. Nam per totum Adventum et singularum septimanarum sextam feriam et cunctis aliis temporibus ieiunium observabat: in multis interea orationibus se occupabat, ne aliqua sibi hora temporum inutiliter pertransiret, paramentis aliquibus sub genua non utendo, imo quamplurimum vestes proprias amovebat. Et dum consilio ducis Calabriae praefuit, petitiones pauperum interrim promovebat, quod omnes ipsum advocatum pauperum nominabant.

§ 3. Hic insuper vitae fuit puritate perlucidus, humilitate praeclarus, et sincerus veritatis amicus, ac cuncta eloquia ipsius virtutis augmentum operaque sa-

Miracula.

lubria hortabantur, demulcebant auditorum praecordia, et in eorum aedificationem salutarem multipliciter redundabant. Quadam enim mulierem, quae per totum annum et amplius toto corpore impotens fuerat, et aliquibus sui corporis partibus adeo desiccata, ut lignum aridum videretur, et quae, postquam Sanctus ipse migravit ad Christum, ad eius tumulum se deferri fecerat, ad dicti Sancti invocationem subito fuisse curatam dubium non existit. In signum huiusmodi, mulier ipsa domum suam propriis pedibus est reversa. Quidam etiam casualiter in uno fossato undique subter terram prostratus, ita quod aliquis ad ipsum nullo modo pervenire poterat, postquam ibidem tamdiu steterat, quod naturaliter vivere non debebat, ad praedicti Sancti invocationem a morte extitit praeservatus. Istum enim Sanctum dilexit Dominus, et in fine consortio hereditatis elegit, perennis quoque diademate gloriae decoravit, et ut eius nomen extolleretur laudibus populorum, tam in eius vita, quam postquam, ut praemittitur, feliciter migravit ad Christum supernis deliciis fruiturus, ipse opifex Dominus, in Sanctis suis vere mirabilis, eundem Sanctum aliorum quamplurium et variorum splendore miraculorum illustravit, manifeste demonstrans, quantum sibi honoris et reverentiae deberetur.

Eum Urbanus praedecessor Sanctis adnumerare statuerat.

§ 4. Unde praefatus praedecessor de huiusmodi actibus dicti Sancti et miraculis habita, fide dignis probationibus, quantum nosse sinebat ipsa fragilitas, certitudine veritatis, multorum praelatorum et aliarum circumspectarum personarum solemnibus precibus plurius excitatus, ipsum beatum Elzearium, de fratrum suorum consilio, de quorum numero tunc eramus, auctoritate omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli eius, atque sua, choro beatorum a Domino ineffabili sanctificatione susceptum, cum solemnitate celebri sanctorum catalogo, videlicet decimo septimo kalendas maii, pontificatus sui anno septimo, duxit adscribendum.

Et ut devotis laudibus extolleretur in terris, quem ipse dominantium Dominus honorari voluerat in excelsis, festivitatem Confessoris eiusdem die vigesima septima mensis septembris, quo migravit ad Dominum, cum debita reverentia voluit celebrari; quoque etiam, ut ad Ecclesiam fratrum Minorum, ubi corpus eiusdem Sancti venerabiliter requiescit, ferventius et copiosius fidelium confluat multitudo, celebris eiusdem solemnitas peragatur, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui reverenter illuc in eodem festo annuatim accesserint eius suffragia petitori, de omnipotentis Dei misericordia et ipsorum beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisus, unum annum et quadraginta dies de iniunctis eis poenitentis misericorditer relaxavit.

Eius sepulchrum visitantibus concessit indulgentias.

§ 5. O quam laudabilis, o quam mirabilis providentiae divinae sublimitas et immensitas retributionis aeternae, quam sibi servientibus inestimabile praemium compensatur! O felix donum ex Summo Bono proveniens et in Christo consistens, quo cum beatissimis spiritibus in praesentia Conditoris quis existere meruit, et incircumspecti splendore luminis illustrari! O felicissimae fertilitatis ager fructus uberes proferens, ubi flores prodeunt nec arescunt, ubi semina sparsa non pereunt et ubi, multiplicatis manipulis, grana gloriae colliguntur! Hic nempe Confessor almus hunc agrum obsequiosus excoluit, in eo virtutum spargere semina studuit, ac vitae talia grana colligere meruit post labores. Exultet igitur mater Ecclesia, et solemnia festiva celebret gaudiorum, quae tantum et talem filium genuit, produxit natum, educavit alumnum, iam inter regum gloriosa caelestium agmina rutilantem; laetetur, inquam, et iubilet, ac in laudes Altissimi voces promat, quae sobolis tam praecelsae, tam celebris illustrata fulgoribus insignis decorata conspicitur, quae sonoribus attollendo praeconiis, summaeque venerationis exhibitione

Gaudia pro his proponit Gregorius.

colenda eminentius aperit, evidentius explicat, illos ad perennis beatitudinis gaudia et haereditatis aeternae participium admittendos, qui praedictam Ecclesiam matrem sponsam fidelium Christi claris fidei et operis testimoniis profitentur, nullosque in supernae patriae gloriam, nisi per eius, utpote caelorum clarigeri, ministerium virtuosum, ostiis reseratis, Altissimus introire permittit. Gaudeant insuper turbae caelestium de tam sublimis, tam lucidi habitatoris adventu, quodque ipsis expertus, probatusque fidei christianae colonus, cultorque praecipuus aggregatur. Personet laetitiae iubilum civium generosa nobilitas supernorum, quod tanti, talisque comitis suscepisse dignoscitur adiectivum, ac venerabilis sanctorum coetus gaudio et exultatione refloreat de nova dignissimi habitatione consortis. Exurge igitur, numerosa fidelium turba, exurgite, fidei zelatores, et una cum eadem etiam laudis uberis hymnum concinite; perfundantur imbre copioso laetitiae nostra praecordia, et foecundae rore dulcedinis arcana pectoris repleantur de tanta et tam potentis et egregii principis exaltatione, terrenae spei tutissime plenitudine percepta, quod nobis, de condigena terrenorum compatriota caelestium iam effectus, apud aeterni Patris Filium efficax patronus accrevit, qui pro salutis nostrae profectibus iam in eius praesentia positus, solertis exercet officium oratoris.

Testimonium peractae ab Urbano rei.

§ 6. Verum, ne pro eo, quod eiusdem praedecessoris superveniente obitu, literae apostolicae super praemissis confectae non fuerint, de eis valeat aliquatenus haesitari; volumus et auctoritate apostolica decernimus, quod praesentes literae ad probandum plene praemissa omnia per supradictum praedecessorem, ut praemittitur, acta ubique sufficiant, nec ad id alterius probationis adminiculum requiratur.

Clausulae.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae voluntatis et constitutionis infringere etc.

Datum Avenione, nonis ianuarii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5 ianuarii 1371, pont. anno 1.

II.

Basilicae Sanctae Mariae Maioris de Urbe pene collabenti pro reparatione impendenda ecclesiam Sancti Lucae iuxta dictam basilicam existentem unit et annectit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae faciendae concessionis. — 2. Concessio (de qua in rubrica). — 3. Capitulum S. M. M. in possessionem Ecclesiae datae immittendum. — 4. Obstantium derogatio. — 5. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea ex apostolicae servitutis officio libenter intendit, per quae Ecclesiarum utilitatibus providetur.

§ 1. Cum itaque Ecclesia sive Curia Sancti Lucae sita iuxta Ecclesiam Sanctae Mariae Maioris de Urbe, quam venerabilis frater noster Stephanus episcopus Brixiensis tempore promotionis per nos factae de ipso ad Ecclesiam Brixiensem tunc vacantem obtinebat, per huiusmodi promotionem et munus consecrationis eidem Stephano de mandato nostro apud Sedem Apostolicam impensum vacaverit et vacet ad praesens; nullusque praeter nos hac vice de dicta ecclesia Sancti Lucae disponere potuerit, neque possit, pro eo, quod nos diu ante vacationem huiusmodi omnes Ecclesias, caeteraque beneficia ecclesiastica, tunc apud Sedem praedictam vacantia et in antea vacatura, collationi et dispositioni nostrae reservantes, decrevimus ex tunc irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, con-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

tigerit attentari: et sicut accepimus in dicta ecclesia officia divina minime celebrentur, dictaque ecclesia Sanctae Mariae minetur ruinam, et ad eius reparationem propterea ipsius Ecclesiae non suppetant facultates.

Concessio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos dilectorum filiorum prioris et capituli Ecclesiae Sanctae Mariae supradictae, quae saecularis est, supplicationibus inclinati, praedictam Ecclesiam Sancti Lucae sic vacantem, cuius fructus, redditus et proventus duodecim florenorum auri vel circiter valorem, ut asseritur, non excedunt, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis eisdem priori et capitulo ac Ecclesiae Sanctae Mariae Maioris ex nunc auctoritate apostolica incorporamus, annectimus perpetuo et unimus.

Capitulum S. M. M. in possessionem Ecclesiae datae immittendum.

§ 3. Itaque liceat eisdem priori et capitulo corporalem possessionem Ecclesiae Sancti Lucae, iuriumque et pertinentiarum praedictorum per se vel alium seu alios auctoritate propria apprehendere et tenere, ipsamque Ecclesiam Sancti Lucae licite in perpetuum retinere: fructusque ipsius in utilitate ipsius Ecclesiae S. Mariae Maioris committere, cuiuscumque licentia minime requisita.

Obstantium derogatio.

§ 4. Non obstantibus felicis recordationis Urbani Papae V, praedecessoris nostri, et aliis constitutionibus apostolicis contrariis quibuscumque: seu si aliquis super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi Ecclesiis vel aliis beneficiis ecclesiasticis in aliis partibus speciales vel generales Apostolicae Sedis vel legatorum eius literas impetraverit: etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem literas et processus habitos per easdem ad dictam Ecclesiam Sancti Lucae volumus non extendi: sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Ecclesiarum et beneficiorum aliorum praedictarum generari, ea quibuslibet privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis generalibus vel specialibus quorumque tenorum existant, per quae praesentibus

non expressa vel totaliter non inserta effectus praesentium impediri valeat quomodolibet vel differri: et de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nos enim, prout est, irritum decernimus et inane si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est hactenus vel imposterum contigerit attentari.

Clausulae.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae incorporationis, annexionis, unionis, voluntatis et constitutionis infringere etc. Datum Avenione, septimo kalendas novembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 26 octobris 1371, pont. anno 1.

III.

Beneficia per obitum familiarium S. R. E. cardinalium vacantia et quibusvis personis collata, nisi in literis provisionis eorumdem de familiaritate huiusmodi mentio fiat, vacare decernit.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae decreti. — 2. Decretum: — 3. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea libenter intendit, per quae sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium defertur honori, et in iis, quantum potest, partes suae sollicitudinis interponit.

Exordium.

§ 1. Cum itaque nonnulli quamplura canonicatus et praebendas ac personatus, dignitates et officia, aliaque beneficia ecclesiastica, saecularia et regularia, cum cura et sine cura per obitum familiarium continuorum commensalium praedictorum cardinalium seu aliquorum ex eis vacantia, vel certo modo expresso vacatura a nobis

Causae decreti.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

impetrent, de huiusmodi familiaritate non habita mentione.

Decretum. § 2. Nos in praemissis providere volentes, auctoritate apostolica tenore praesentium declaramus, collationes, provisiones, gratias et mandata quaecumque de canonicatibus et praebendis ac dignitatibus, personatibus vel officiis aut aliis beneficiis ecclesiasticis quibuscumque saecularibus et regularibus, cum cura et sine cura, quae per cessum vel decessum aut alias quorumcumque familiarium dictorum cardinalium continuorum commensalium iam vacarunt, per inadvertentiam per nos facta et in posterum facienda, fore surreptitia, ac nullius roboris vel momenti, ac irritum decernimus et inane quidquid contra declarationem nostram huiusmodi a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est hactenus vel imposterum contigerit attentari.

Clausulae. § 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, decreti et voluntatis infringere etc. Datum Avenione, quarto idus decembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 10 decembris 1371, pont. anno 1.

IV.

Quod Ecclesia S. Ioannis in Laterano de Urbe supremum locum tenet super omnes Ecclesias Urbis et orbis (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Dubitatum ait a nonnullis de hac praerogativa. — 2. Declaratio (de qua in rubrica). — 3. Clausulae.

(1) Huic Ecclesiae centenariam tantum praescriptionem opponi posse statuit Honorius III, constitutione LIII, tom. III, pagina 379. Bullas autem, quibus Martinus V et Paulus II primitum super caeteras orbis et Urbis Ecclesias obtinere voluere, consulto cum Cherubino omisi, utpote constitutionis Gregorianae confirmatorias duntaxat.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Super universas orbis Ecclesias Romanus Pontifex a Domino constitutus, circa ea, de quibus dubitari dicitur, ut evitari possint quaecumque dispendia, declarationis, ubi expedit, suae provisionem adiicit, prout fore conspicit opportunum.

§ 1. Sane dudum dum minori fungebamur officio, percepimus quod de Ecclesia Lateranense (quam cl. mem. Constantinus fidelissimus imperator in Lateranensi palatio suo miraculose mundatus a lepra et sacri Baptismatis fonte renatus, construxit sub vocabulo Salvatoris, statuens quod ex tunc libera esset unicuique potestas per Urbem et orbem ecclesias construendi, quod antea imperialis prohibitio inhibuerat) a quibusdam curiosis dubitabatur, ac etiam in praesenti in dubium revocatur, si ipsa in Urbe, et orbe terrarum, praereminentiam ac honoris praerogativam a Romana Ecclesia et a cunctis christiculis obtinere debeat potiozem.

§ 2. Nos igitur volentes huic dubio finem imponere, et super hoc amputare materiam haesitandi, auctoritate apostolica tenore praesentium declaramus, decernimus, ac etiam definimus, sacrosanctam Lateranensem Ecclesiam praecipuam sedem nostram inter omnes alias Urbis et orbis Ecclesias ac basilicas, etiam super Ecclesiam seu basilicam Principis Apostolorum de Urbe supremum locum tenere. Eamque de iure maiorem omnibus aliis Ecclesiis ac basilicis supradictis, ac super omnes et singulas praefatas Ecclesias seu basilicas prioritatis, dignitatis et praereminentiae honore laetari. Et si quid contra huiusmodi nostram declarationem, determinationem, ac definitionem, a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter, attentatum fuerit, id irritum decernimus et inane.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, constitutionis et definitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis

Proemium

Dubitatum ait a nonnullis de hac praerogativa.

Declaratio (de qua in rubrica).

Clausulae.

autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avenione, x kal. februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 23 ianuarii 1372, pontif. anno II.

V.

Quod praelati, abbates et alii beneficia residentialia obtinentes in Ecclesiis eorum residentiam facere omnino teneantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Mala ex negligentia residentiae oborta aegre recenset. — 2. Archiepiscopos, episcopos, etc., ut infra praefinitum tempus ad residentiam accedant, monet. — 3. Recens de Ecclesiis vel beneficiis provisi quoto tempore in Curia morari possint. — 4. Impediti causas legitimas PP. debent ostendere. — 5. Inobedientes anathemati subiecti. — 6. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Sollicitudo Ecclesiarum omnium, quibus, disponente Domino, licet insufficientibus meritis, praesidemus, animum nostrum iugiter pungit et excitat, ut illarum occurramus dispendiis, et prout nobis ex alto conceditur, utilia procuremus.

Mala ex negligentia residentiae oborta aegre recenset. § 1. Sane considerantes attente, quod Ecclesiarum et monasteriorum praelati, ac rectores ad hoc in eis sunt positi, ut in illis personaliter resideant, et commissos eis greges pascant pabulo verbi Dei, divinis vacent et faciant vacare officiis, errata corrigant, prava compescant, deformata reforment, gubernent temporalia bona ipsorum et pauperum usibus deputata, aliaque incumbentia ipsis supportent onera et ministeria exequantur. Mirari admodum cogimur et dolere, quod nonnulli ex eis, non sine gravi Dei offensa,

(1) Ex Regest. Vatic.

postposita verecundia, obauditis iustis suorum lamentationibus subditorum, de damnisque suarum Ecclesiarum multiplicibus, tam spiritualibus quam temporalibus, non curantes, sponsas suas tanto derelinquunt tempore, quod quasi viduae reputantur, Curiamque Romanam non pro ipsarum Ecclesiarum necessitatibus, aut notabilibus et veris utilitatibus, sed exquisitis occasionibus frequentare praesumunt, ex quibus animarum pericula, pullulatio vitiorum, dissolutorum morum incorrectio, diminutio divini cultus, ecclesiasticorum aedificiorum ruina et lapsus rerum, populorumque scandala, aliaque mala plurima provenire noscuntur.

§ 2. Nos igitur tot et tantis malis et periculis congruis obviare remediis cupientes, universos et singulos patriarchas, archiepiscopos et episcopos, abbates, electos, priores, decanos, praepositos ac archidiaconos quarumcumque Ecclesiarum ac monasteriorum ac prioratum, aliosque maiores in cathedralibus post pontificales et principales in collegiatis Ecclesiis dignitates obtinentes, quocumque nomine nuncupentur, tam saeculares quam regulares, nec non parochialium Ecclesiarum rectores in Curia praedicta, vel prope illam per duas dietas, non tamen in locis Ecclesiarum et monasteriorum suorum morantes ad praesens, exceptis iis, quos ad nostra et Romanae Ecclesiae retinemus obsequia, per nos nominatim declarandis, auctoritate apostolica tenore praesentium mandamus, eis districte praecipiendo mandantes, quatenus usque ad festum Resurrectionis Dominicae proxime secuturum recedant de Curia praelibata, ad commissas eis Ecclesias, monasteria et prioratus, quamcito commode poterunt, profecturi, et in eis facturi personalem residentiam, ut tenentur.

§ 3. Patriarchae vero, episcopi, electi, abbates, priores, decani, praepositi, archidiaconi, aliaque huiusmodi dignitates maiores et principales obtinentes, ac rectores parochialium Ecclesiarum, qui ad praedi-

Archiepiscopos, episcopos, etc., ut infra praefinitum tempus ad residentiam accedant, monet.

Recens de Ecclesiis vel beneficiis provisi quoto tempore in Curia morari possint.

ctam Curiam venient in futurum, vel in ea ad Ecclesias et monasteria seu dignitates huiusmodi contigerit promoveri, in illa sine nostra vel alterius, quem ad hoc duxerimus deputandum, speciali licentia, de qua per nostras, aut eiusdem per nos deputandi, literas constet, ultra tres menses a die, qua eandem Curiam intraverint, seu promoti fuerint, numerandos, non audeant commorari, sed ad suas Ecclesias et monasteria revertantur et in eis etiam residentiam faciant, ut praefertur.

Impediti causas legitimas PP. debent ostendere.

§ 4. Et ut obvietur fraudibus, ad praefatam Curiam absque dicta licentia non redeant infra annum a tempore recessus huiusmodi computandum. Si vero aliqui ex praedictis praetendant aliquam iustam causam habere, propter quam in ipsa Curia habeant moram trahere ultra terminos supradictos; illam coram nobis vel eidem per nos ad hoc deputando infra ipsos terminos allegare, ac nostrae vel eiusdem deputandi responsionis oraculum habere ac observare procurent.

Inobedientes anathemati subiecti.

§ 5. Alioquin omnes et singulos, qui, contra monitionem et mandatum nostra huiusmodi, in eadem Curia morari, aut ad illam infra dictum annum redire, ut praefertur, praesumpserint, cuiuscumque status, ordinis vel conditionis extiterint, etiamsi patriarchali, archiepiscopali, aut episcopali praeferantur dignitate; non obstantibus quibuscumque licentiis, privilegiis seu indultis contrariis per nos vel quoscumque praedecessores nostros Romanos Pontifices concessis eisdem, etiamsi de illis et totis eorum tenoribus esset praesentibus specialis et expressa mentio facienda, quae per praesentes penitus revocamus; elapsis dictis terminis, excommunicationis sententiam incurrere volumus eo ipso, a qua, praeterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant absque nostra vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum licentia speciali.

Clausulae

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum mandati et vo-

luntatis infringere etc. Datum Avenione octavo kalendas februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 25 ianuarii 1372, pontif. anno II.

VI.

Damnatio quorundam statutorum in regno Aragoniae per quae Ecclesiarum libertas et ecclesiasticarum personarum bona afficiebantur (1).

SUMMARIUM

1. Primum statutum. — 2. Alterum statutum. — 3. Tertium statutum. — 4. Quartum statutum. — 5. Ex vi horum statutorum vim aliquam, iniuriam, etc. Ecclesiis et personis ecclesiasticis inferri vetat Pontifex. — 6. Spirituales poenae contra inobedientes. — 7. Extensio huiusmodi poenarum. — 8. Obstantium derogatio. — 9. Clausulae.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Si quis culpas delinquentium poena sineret impunitas, ausus malignandi succresceret, et mali prohibitio nulla esset.

§ 1. Sane nuper, relatione fide digna, ad nostrum non sine mentis turbatione pervenit auditum, quod in terris carissimi in Christo filii nostri Petri regis Aragonum illustris dominio et ditioni subiectis nonnulli temporale dominium habentes, vero gerentes officia saecularium potestatum, suis terminis non contenti, libertatem et immunitatem ecclesiasticam, praetextu quorundam statutorum, laedere multipliciter non verentur: asserunt etenim inter huiusmodi statuta unum esse, quod de *Sono emisso* intulunt, et eius vigore ipsis licere, dum aliquis malefactor fugiens, ne capiatur ab officialibus saecularis iustitiae, receptatur in castro aliquo seu fortalitio, si habentes castri seu fortalitii custodiam, requisiti, eum restituere noluerint, castrum huiusmodi insultare, capere, ipsum fun-

(1) Ex Regest. Vatic.

Primum statutum.

ditus destruere, bona mobilia in eo existentia in praedam adducere, et exterius per totum territorium fortalitii sive castri praedicti tam in bonis immobilibus, quam mobilibus vastum facere, et huiusmodi statuti praetextu castra, villas seu loca Ecclesiarum, praelatorum, seu aliarum ecclesiasticarum personarum, per se seu alios diruunt, vastant et destruunt; huiusmodi etiam mobilia eorundem occupant et asportant, possessionesque dictorum praelatorum, Ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum et aliorum incolarum et subditorum castrorum praedictorum vastant et penitus destruunt.

Alterum statutum.

§ 2. Etiam aliud asserunt statutum, quod *Pacis et Treguae* intulunt: cuius vigore dicunt eis licitum esse, dum aliquis ad alterius querimoniam per literas iusticiarii saecularis monitus, ut conquerenti de debito vel delicto infra quindecim dies satisfaciatur, infra eosdem quindecim dies non satisfecerit, damnum datum non emendaverit, vel saltem coram dicto iusticiario saeculari non comparuerit, et pignora pro satisfactione facienda in manu et posse dicti iusticiarii realiter et de facto posuerit; ex tunc, elapsis dictis quindecim diebus, sic monitus, a tregua et pace cum publica praeconizatione efficere (1), et postquam sic eiectus fuerit, damnum quodcumque ei tam in persona, quam in bonis impune dare et alias diversimode contra eum et ipsius bona procedere; et huiusmodi secundi statuti praetextu praelatos, caeterasque personas ecclesiasticas etiam cum praeconizatione publica, non absque Dei gravi offensa et enormi laesione ecclesiasticae libertatis, a pace et tregua eiciunt, capiunt, interficiunt, et alias in personis et bonis damnificant, nec possunt seu audent per aliquos barones, nobiles seu alias personas ecclesiasticas vel saeculares, seu per Communia civitatum, universitates castrorum et villarum sustineri, receptari, seu aliquo modo defendi.

§ 3. Aliquando vero cum praelati sive

(1) Forsan eicere.

Bull. Rom. Vol. IV.

68

aliae personae iurisdictionem ecclesiasticam obtinentes, seu eorum vel alienius eorum vicarii vel officiales, missi vel exequutores in aliquos obtinentes dominium temporale, seu officiales seu servitores eorum excommunicationis, aut in terris eorum dominio seu ditioni aut gubernationi subiectis interdicti proferunt sententias, seu a iure vel provincialibus conciliis aut synodalibus constitutionibus promulgatis publicant et observant, ac ab aliis publicari et observari faciunt; dicti domini temporales aut officiales eorum castra, dominia et alias possessiones ac iura et iurisdictiones temporales ipsorum praelatorum seu Ecclesiarum et monasteriorum religiosorumque locorum, etiam quod deterius est, libera et allodialia, et quae ab eis in feudum seu alias non tenentur, ad manus suas capiunt, occupant et sarciunt pro suae libito voluntatis.

Tertium statutum.

§ 4. Nonnumquam etiam ob praemissa seu alio exquisito colore fingentes praelatos seu personas alias ecclesiasticas esse sibi suspectas, a terris et districtibus, quibus suo vel alio nomine dominantur, ipsos expellunt seu bandiunt, et interdum generaliter, nonnumquam vero specialiter cum voce praeconia, et quandoque sine ea, inhibent suis subiectis aut suo commissis regimini, ipsorum praelatorum aut aliarum ecclesiasticarum personarum nominibus et cognominibus dumtaxat expressis, clericatu et aliis titulis, per quos posset cognosci, quod essent personae ecclesiasticae, in fraudem et dolose suppressis: quod eis de suis debitis aut rebus aliis, in quibus tenentur eisdem, si sunt efficaciter obligati, non respondeant aut faciant seu permittant ab aliquo responderi: et interdum praemissa seu eorum aliqua fieri mandant seu consulunt, factaque nomine suo rata et grata habent, et ea facientes seu fieri mandantes sustinent et defensant.

Quartum statutum.

§ 5. Cum igitur manifeste Deo irrogentur iniuriae, cum Ecclesiae, monasteria et alia pia loca, in quibus eius laudibus

Ex vi horum statutorum vim aliquam, iniuriam, etc. Ecclesiis et per-

nonis ecclesi-
sticio inferri ve-
tat Pontifex.

deservitur, gravibus perturbantur iniuriis, ac clerici et aliae personae ecclesiasticae premittuntur onere servitutis, ac nulli super his deferendum sit honori, quae praesudicant ecclesiasticae libertati, nos attendentes praemissa contra praefatos clericos caeterasque personas ecclesiasticas, Ecclesias, monasteria et alia religiosa et pia loca eorumque bona aliquiter dictorum statutorum vigore vel alias fieri non licere; auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio hac constitutione districtius iubebimus, ne aliquis dominus temporalis seu exercens sub quovis nomine seu titulo alicuius domini temporalis iusticiariam, seu quamvis aliam potestatem, aut quivis alius ipsorum nomine vel mandato, dictorum statutorum vigore, ipsorum praelatorum, Ecclesiarum, monasteriorum seu aliarum ecclesiasticarum personarum castra, fortalitia seu munitiones quaslibet insultet, capiat, diruat seu alias damnificet, ipsorum praelatorum, clericorum et aliarum ecclesiasticarum personarum, Ecclesiarum et monasteriorum bona mobilia capiat, in praedictam (1) abducat seu quomodolibet asportet: territoriaque ipsorum praelatorum aut aliarum ecclesiasticarum personarum seu castrorum ac fortalitiorum pertinentium ad eosdem destruat, diripiat seu vastum faciat in iisdem, praelatosque seu clericos vel alias personas ecclesiasticas ad quaerimoniam seu requisitionem cuiusvis, sive alias pro quacumque causa civili sive criminali, civiliter vel criminaliter intendenda, vigore praedicti statuti aut alio quovis loco seu causa a tregua et pace quomodocumque eiciat, ipsis, vel suis in personis vel bonis iniuriam inferat, seu poena aliqua punire praesumat.

Spirituales po-
nae contra in-
obedientes.

§ 6. Et quia praemissi excessus eo sunt avius (2) corrigendi, quia talia praesumentes sub specie cuiusdam simulatae iustitiae sibi praemissa licere contendunt, et ea sub dictorum statutorum velamine palliant; decernimus omnes et singulos

(1) Leg. f. praedam. (2) Forsan gravior.

cuiuscumque status, dignitatis aut conditionis existant, etiamsi regali vel alia quavis praefulgeant dignitate, qui praemissos insultus, captiones, depraedationes, vastationes, a tregua et pace eiectiones, iniuriarum in personis et rebus illationes facere seu attentare praemissorum statutorum occasione, necnon eos, qui pro eo quod ipsi auctorum officialium familiares seu subditi excommunicantur, aut terrae ipsorum seu alicuius eorum interdicto subiciuntur, declarantur et publicantur, castra, possessiones, iura, bona seu temporales iurisdictiones praelatorum sententias huiusmodi proferentium, seu quorum auctoritate aut ad quorum instantiam sunt prolatae, capere, occupare seu sarcire (1); aut etiam suos in personis vel bonis aliquo modo aggravare; eos etiam, qui praelatos ipsos, clericos seu alias ecclesiasticas personas de terris suis aut sibi subiectis, seu suo commissis regimini expellere seu bannire praesumpserint aut mandaverint, seu praemissa vel aliquod praemissorum facta suo nomine rata habuerint seu fecerint, consilium dederint aut favorem, seu eos postea scienter praesumpserint defendere; si personae fuerint singulares, excommunicationis, si vero commune alicuius civitatis, universitas, castra aut villae, interdicti sententiis subiacere eo ipso; a qua excommunicationis sententia, si in ea per mensem permanserint, non possint ab alio, quam a Romano Pontifice, praeterquam in mortis articulo, nec tunc nisi gravaminibus ipsis effectualiter revocatis, si poterunt, et plenaria satisfactione de damnis, iniuriis et interesse prius facta aut cautione sufficienti de integre satisfaciendo, si eam praestare potuerint, praestita, absolutionis beneficium obtinere. Quod si sic absoluti convaluerint, nisi post convalescentiam infra mensem praedicta gravamina effectualiter revocaverint atque plenarie de praemissis satisfecerint, ipsos

(1) Sarcire, forsan a verbis infimae latinitatis *farcire, saisir*, quae iuxta Ducange *occupare, ad manum regis ponere* significant. Gallice *saisir*.

in eandem excommunicationis sententiam reincidere volumus eo ipso; volentes nihilominus, ut qui non plenaria satisfactione praemissa, seu de satisfaciendo, cautione, ut praemissum est, praestita in mortis articulo ab alio quam a Romano Pontifice fuerint absoluti, ecclesiastica careant sepultura, donec per haeredes eorum sit plenarie satisfactum: omnes illos, qui tales tradere seu interesse praesumpserint eorum sepulturae ecclesiasticae, excommunicationis vinculo innodantes. Volumus autem quod praefatum interdictum post mensem praedictum per alium quam per Romanum Pontificem nullatenus possit relaxari.

Extensio hu-
iusmodi poena-
rum.

§ 7. Propterea si praemissa gravamina, vel eorum aliquod inferentes aut inferri mandantes seu fieri consulentes, aut rata, ut praemittitur, habentes, seu eos, qui ea intulerint, scienter defensantes, excommunicationis huiusmodi sententiam per unum mensem animo indurato praesumpserint substinere, ex tunc tota terra eorum, dummodo ultra unam dioecesim non contineat, si vero contineat ultra unam dioecesim, ille locus, in quo contra praemissa, vel eorum aliquod attentatum fuerit, et etiam tota terra, quam sic delinquens habet in diocesi, in qua eius domicilium principale consistet, ecclesiastico subiacet interdicto. Si vero huiusmodi interdicti sententiam per alium mensem, quod absit, praesumpserint substinere, ex tunc una dioecesis sive provincia aut aliqua alia pars terrae contra praemissa vel eorum aliquod temere attentantium, et etiam tota ipsa terra, etiamsi regnum fuerit vel alius quivis potentatus notabilis, simul vel successive, prout circumspeditioni illorum videbitur, quos ad hoc exequutores per alias nostras literas deputamus, supponi valeant ecclesiastico interdicto, ipsius interdicti, postquam appositum fuerit, relaxatione Romano Pontifici reservata.

Obstantium de-
rogatio.

§ 8. Non obstantibus exemptionibus et aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis et gratiis, ac literis apostolicis qui-

busvis personis communiter vel divisim sub quacumque forma vel expressione verborum a Sede Apostolica concessis vel imposterum concedendis, etiam si de illis plena et expressa mentio, ac de verbo ad verbum in praesentibus sit habenda; quae quoad hoc alicui in nullo volumus suffragari. Per hoc autem aliis apostolicis ac provincialibus et synodalibus constitutionibus super praemissis vel eorum aliquo forsitan editis in aliquo nolumus derogari.

Clausulae.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae inhibitionis, constitutionis et voluntatis infringere, etc.

Datum Avenione, nonis februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 5 februarii 1372, pont. anno II.

VII.

Litterae processus, seu anathematizatio haereticorum, aliorumque S. R. Ecclesiae quomodolibet se opponentium, quas in die Coenae legi consuevit (1).

SUMMARIUM

1. Excommunicantur Catari, caeterique haeretici: — 2. Piratae: — 3. Nova imponentes pedagia: — 4. Arma aliaque huiusmodi deferentes Saracenis: — 5. Litteras apostolicas falsantes: — 6. Curiam sequentibus molestiam inferentes: — 7. Causas suas Romae agentes, aut eorum patronos quolibet modo offendentes: — 8. Romipetas et peregrinos detinentes, etc.: — 9. Bona R. Ecclesiae occupantes: — 10. Quibuscumque non obstantibus. — 11. Publicatio harum litterarum. — 12. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Excommunicamus et anathematizamus ex parte Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti, auctoritate quoque beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, omnes Cataros, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, Passaginos et Fraticellos ac quoscumque alios haereticos quocumque nomine censeantur, ac omnes fautores,

Excommunicantur Catari, caeterique haeretici.

(1) Ex Regest. Vatic.

receptores, credentes et defensores eorum.

Piratas:

§ 2. Item excommunicamus et anathematizamus omnes piratas, cursarios et latrunculos marinos, ac omnes fautores, receptatores et defensores.

Nova imponen-tes pedagia:

§ 3. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui in terris suis nova pedagia imponunt.

Arma aliaque huiusmodi deferentes Saracenis:

§ 4. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, lignamina vel alia prohibita deferunt Saracenis, quibus christianos impugnant.

Litteras apostolicas falsantes:

§ 5. Item excommunicamus et anathematizamus omnes falsarios bullae et litterarum apostolicarum et petitionum gratiam et iustitiam continentium per Summum Pontificem et vicecancellarium seu gerentem officium vicecancellarii sanctae Romanae Ecclesiae de mandato eiusdem Summi Pontificis signatarum, aut sub nomine Summi Pontificis seu vicecancellarii seu gerentis officium vicecancellarii praedictorum signantium petitiones easdem.

Curiam sequentibus molestiam inferentes:

§ 6. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes vel recedentes ab ea, necnon illos, qui iurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes, eos, qui in Romana Ecclesia morantur, temeritate propria capere, spoliare vel detinere, aut ex proposito deliberato vulnerare atrociter praesumunt; et qui victualia vel alia ad usum Romanae Curiae necessaria impediunt, ne ad Sedem praedictam deferantur, et qui talia fieri faciunt, sive mandant, et alios, qui scienter eis favent, vel ipsos receptant aut defendunt, cuiuscumque fuerint ordinis, praeminentiae, conditionis et status, etiamsi pontificali seu alia ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate.

Causas suas Romae agentes aut eorum patronos quolibet modo offendentes:

§ 7. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium seu alios quascumque personas ecclesiasticas et saeculares ad eandem Curiam super eorum causis et negotiis re-

currentes, illaque in Romana Curia prosequentes, aut procuratores, gestores, advocatos vel promotores ipsorum, seu etiam auditores vel iudices, qui super dictis causis vel negotiis deputantur, vel de eadem Romana Curia recedentes, occasione causarum et negotiorum huiusmodi, verberant, mutilant vel occidunt aut bonis spoliant eorundem, cuiuscumque praeminentiae, dignitatis, ordinis, conditionis aut status fuerint, etiamsi pontificali vel quavis alia praefulgeant dignitate.

Romipetas et peregrinos detinentes, etc.:

§ 8. Item excommunicamus et anathematizamus omnes vulnerantes, mutilantes, interficientes seu capientes aut detinentes vel depraedantes Romipetas et peregrinos ad Urbem causa devotionis et peregrinationis accedentes, in ea morantes ac recedentes ab ipsa, et ad hoc dantes auxilium, consilium vel favorem.

Bona R. Ecclesiae occupantes:

§ 9. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos qui, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore, civitates, castra, villas, terras ac loca et iura quaelibet alia ipsius Romanae Ecclesiae, vel aliqua seu aliquem eorum aut ipsorum vel aliquorum seu alicuius ipsorum partem, et etiam comitatum nostrum Venaisinum et civitatem Avenionensem cum eius territorio scienter occupant et detinent occupata.

Quibuscumque non obstantibus:

§ 10. Non obstante si aliquibus, cuiuscumque ordinis, conditionis, status, dignitatis et praeminentiae fuerint, etiam, ut praedicitur, pontificali seu quavis ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate, communiter vel divisim a Sede praedicta sit concessum quod excommunicari aut anathematizari non possint per litteras apostolicas, quae plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, nec non ordinibus, locis, nominibus propriis et cognominibus ac dignitatibus eorum non fecerint mentionem, necnon privilegiis, indulgentiis et litteras apostolicas specialibus vel generalibus consuetudinibus ac observantiis scriptis et

non scriptis contrariis quibuscumque, per quae contra praemissa vel eorum aliqua seu aliquod possent quomodolibet se tueri, quae quoad hoc cassamus, irritamus ac tollimus et viribus vacuumus: eos insuper, qui huiusmodi sententias per nos latas incurrerint, nullus, nisi dumtaxat Romanus Pontifex, absolvere valeat, praeterquam in mortis articulo constitutos.

Publicatio harum litterarum.

§ 11. Ut autem huiusmodi nostri processus ad communem omnium notitiam deducantur, cartas sive membranas processus continententes eosdem maioris ecclesiae Avenionensis appendi vel affigi ostiis vel superliminibus faciemus, quae processus ipso suo quasi sonoro praeconio et patulo inditio publicabunt, ut ii, quos ipsi processus contigerint, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, quod ad eos non pervenerint, vel quod ignoraverint eosdem; cum non sit verisimile, quoad eos remanere incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Clausulae.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae excommunicationis et anathematizationis, cassationis, irritationis, annulationis et vacationis infringere etc.

Datum Avenione in palatio nostro apostolico, in die Coenae Domini, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 25 martii 1372, pont. anno II.

VIII.

Saraceni ad christianam fidem conversi et ad eorum sectam redeuntes, et christiani ad illam transeuntes, eorumque fautores, ab inquisitoribus haereticae pravitatis puniantur.

SUMMARIUM

1. Quid causam huic constitutioni dederit. — 2, 3. Sanctio (de qua in rubrica).

Gregorius Papa XI, inquisitoribus haereticae pravitatis.

§ 1. Admodum dolenter audivimus et narramus quod non solum quidam de sa-

racenica impietate ad christianam fidem conversi ad eandem sunt impietatem reversi, verum etiam quamplurimi christiani, veritatem fidei abnegantes, se damnabiliter ad Agarenorum perfidiam transulerunt; quod tanto magis reprobum fore cognoscitur, quanto ex hoc Christi nomen sanctissimum quadam familiari hostilitate securius blasphematur.

Quid causam huic constitutioni dederit.

Sanctio (de qua in rubrica).

§ 2. Cum autem huic pesti damnabili congruis et festinis deceat remediis obviare, universitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus infra terminos vobis ad inquirendum contra haereticos, auctoritate Sedis Apostolicae designatos, super praemissis, tam per christianos, quam etiam per Saracenos inter christianos morantes, inquisita diligenter et solcite veritate, contra omnes, quos talia inveneritis hactenus commisisse et committere in futurum, tamquam contra haereticos, contra fautores et receptatores et defensores eorum, tamquam contra fautores, receptatores et defensores haereticorum procedere studeatis.

§ 3. Saracenos quoque, qui christianos utriusque sexus ad dictam eorum perfidiam perduxerint aut inveneritis de caetero inducentes, poena debita puniatis, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Dat. apud Villamnovam Avenionensis dioecesis, tertio nonas augusti, anno II.

Dat. die 3 augusti 1372, pontif. anno II.

IX.

Fratellorum, Dulcinorum et de Paupere Vita haereticorum cineres in regno Siciliae colentes, eisque altaria cum luminaribus erigentes, anniversariamque diem obitus eorundem celebrantes vel alias ad cultum, absque Sedis Apostolicae licentia, extollentes, puniendos esse sancitur (1).

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic. et Raynaldo.

SUMMARIUM

1. Recensitos in rubrica abusus reprobans, — 2. Contra eos patentes per episcopos procedi mandat. — 3. Quibuscumque non obstantibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, aliisque Ecclesiarum praelatis in insula Siciliae constitutis, ad quos praesentes pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Recensitos in rubrica abusus reprobans,

§ 1. Molesta significatio ad nostrum perduxit auditum quod in nonnullis civitatibus, castris, villis et aliis locis insulae Siciliae vobis ordinario iure subiectis quidam, diabolica fraude decepti, ossa et cineres quorundam de Fraticellorum, Dulcinorum et de Paupere Vita, sectis per Sedem Apostolicam reprobatis, qui dum viverent, ut simplices sub specie recti deciperent, ipsis simplicibus se viros poenitentiae ostendebant, ac si cineres et ossa huiusmodi essent reliquiae adscriptorum sanctorum cathalogo, temeritate propria colere, et ecclesias seu cappellas in talium honorem erigere, et erectas cum luminaribus in anniversariis obituum eorumdem catervatim annis praesumunt singulis visitare.

Contra eos patentes per episcopos procedi mandat.

§ 2. Cumque praemissa, quae, absque auctoritate Romanae Ecclesiae, fieri a sacris canonibus prohibentur, nullatenus debeant tolerari; discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus in vestris civitatibus et dioecesibus praedicta vel similia per quascumque personas de caetero attentare districtius inhiberi curetis, contradictores cuiuscumque status, ordinis, sexus vel conditionis existant, auctoritate nostra, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 3. Non obstantibus quibuscumque privilegiis apostolicis, statutis et consuetudinibus contrariis, iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis, aut si aliquibus, communiter

vel divisim, a dicta sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi ac eorum personis, locis, ordinibus, nominibus, agnominibus propriis mentionem. Praesentes autem literas, post opportunam inspectionem earum, curetis restituere praesentanti.

Dat. apud Villanuovam Avenionensis dioecesis, secundo idus septembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 12 septembris 1372, pont. anno II.

X.

Collegium in civitate Bononiensi, a se Gregorianum nuncupatum, excitat, eidemque dotem assignat, statutaque et ordinationes pro bono regimine magistrorum et scholarium inibi degentium decernit (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Quae Pontificem moverint ad hoc collegium construendum. — Locus collegii. — Scholiarium numerus. — Quibus disciplinis imbuendi. — 2. Qualitates in recipiendis necessariae. — 3. Quibus ex locis seligendi. — 4. Supercrecentibus redditibus, qua methodo scholarium numerus augeri debeat. — 5. Quo tempore quis in collegio morari possit. — 6. Qui fuerit vel de patrimonio vel de aliquo beneficio eccl. provisos discedere tenetur. — 7. Sterili tempore non dimittendi scholares, sed supplendum modo hic statuto. — 8. De redditibus superexcrecentibus quid sit agendum. — 9. Scholiarium Lemovicen. praesentatio Gregorio reservata, eiusque consanguineis. — 10. Itatorum praesentatio quibus sit addicta. — 11. De cappella construenda, et nomine collegii. — 12. De divinis officiis in eadem cappella peragendis. — 13. Preces pro se in eadem cappella dicendas a sacerdotibus indicit Gregorius. — 14. De divinis officiis festivi diebus in eadem peragendis. — 15. De

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic. et Raynaldo.

festo Assumptionis B. Virginis celebrando. — 16. De officio vespertino. — 17. Aliae preces a scholaribus pro eodem Gregorio dicendae. — 18. De Confessione facienda, et sacramento Eucharistiae sumendo. — 19. Cappellanorum officium quale. — 20. De rectore singulis annis eligendo. — 21. Idem secundo anno non eligendus. — 22. De aetate admittendorum ad officia. — 23. De consiliariis. — 24. De thesaurario. — 25. Praefatorum officialium iuramentum. — 26. Officium rectoris quale. — 27. Iuramentum a scholaribus praestandum. — 28. Per horum statutorum inobservantiam periurii poena non incurritur. — 29. Ea vero bis in anno legi debent. — 30. Rectoris facultates quales sint. — 31. De praecedentiis in mensa, et gratiarum actione post ipsam. — 32. De conferentiis. — 33. De necessariis ad victum provisionibus et summa qualibet die expendenda. — 34. De vestibus, earumque uniformitate: nonnullisque aliis rebus, etc. — 35. De cubiculis, eorumque ornamentis. — 36. De cubuli optione. — 37. De medico, et diligenti infirmorum curatione. — 38. De pensionibus medici, aliorumque. — 39. De funere et sepultura mortuorum. — 40. De obedientia rectori praestanda. — 41. Manus in alium iniicere cuilibet vetatur sub certis poenis. — 42. Nonnulla scholaribus interduntur. — 43. Alia mandata. — 44. De expellendis ob patrata crimina. — 45. Crimina, ob quae debet quis expelli. — 46. Alii excessus simili puniendi poena. — 47. Aliae rectoris facultates. — 48. De administratoribus bonorum. — 49. De custodia pecuniarum. — 50. De arca pecuniarum, eiusque custodia. — 51. Quolibet anno de rebus collegii conficiendum inventarium. — 52. Quolibet anno a rectore caeterisque officialibus reddenda de administratis ratio. — 53. Culpabilium officialium poena. — 54. De bibliotheca, librorumque custodia. — 55. Perpetui visitatores deputantur. — 56. Item protectores et defensores. — 57. A collegio quolibet anno tribus scholaribus Bononiensibus alimenta tradenda. — 58. Romanis Pontif. et S. R. E. cardinalibus ipsum collegium commendat: — Scholaresque ipsos ad studia litterarum spiritualesque profectus excitat. — 59. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Res sanctissima utriusque iuris sapientia, per quam et militans Ecclesia regitur et civilis respublica gubernatur, sic erudiendis est mentibus exhibenda, ut non desidiosae provisionis taedio negligatur, sed opportunae solertiae studio conquiratur. Verum, quia sunt nonnulli quibus ad compescendam (1) scientiam ingenii natura beneficium praebuit, sed ipsius sapientiae donum, aut omissio viae debitae, hoc est continuatae lectionis interimit, aut tenuitas necessariae facultatis abscondit, debet non immerito iis, qui natura sunt dociles circa exercitium studii, per loca provida ordinatione disposita initium negligentiae subtrahi, et per temporalium supplementa offensio paupertatis auferri, ut sic et loci opportunitas ad studium exquisitae lectionis invitet, et necessariorum praebitio ingeniorum vires, summoto inopiae defectu, votiva operatione confirmet.

§ 1. Sane attendentes quod quae tamquam acceptabile sacrificium summo Conditori omnium per manus fidelium offeruntur, illa maxime Divinae Maiestati placere creduntur per quae, ad effugandas ignorantiae tenebras, ii, quibus ad prosequendum scientiarum studium propriae non suppetunt facultates, et quilibet locus inhabilis aut damnosae desidia aut vagationis arguendae materiam praebent, opportunis remediis et auxiliariis commodis sublevantur. Considerantes etiam quod grandia commoda ex ipsa iuris sapientia spiritualia et temporalia, publica et privata mundo proveniunt, quibus Dei cultus augetur, fides catholica roboratur, animarum saluti consulitur, pax et tranquillitas, succisis litibus, quae occasiones plerumque sunt criminum, procuratur; licitum ab illicito, aequum ab iniquo secernitur; honis praemia, malis supplicia decernuntur; instruuntur animae rudium, et provectorum ad maiora succrescunt, iustitia scripta,

(1) Leg. f. capessendam.

Proemium.

Quae Pontificem moverint ad hoc collegium construendum.

regina virtutum, lux splendens et via vitae, figura Dei et cingulum Christi, per studium lectionis agnita, colitur. Haec siquidem iura, quasi duo magna in firmamento luminaria, certissima sunt humanae naturae solatia, infirmorum auxilia, potentium fraena; unde securitas venit et conscientia proficit: sine quibus in Ecclesia aut laboriosius aut inutiliter militatur, et respublica non censetur. Ad honorem et gloriam Sanctae et Individuae Trinitatis, laudem praecelsae Virginis et totius Curiae triumphantis, pro nostrorum quoque remissione peccaminum, utque in horto S. Matris tuae (1), auctore Domino, licet immeriti, praesidemus Ecclesiae, virgulta ex generosis facultatibus iurium eorundem, quae sive hominum hebetudine, sive animarum malignitate, sive necessariorum carentia, quae noverca est disciplinae, satis deficere concernuntur (2) fructus uberes Deoque amabiles productura, in civitate nostra Bononiensi, legum alumna praecipua, quam superna Iustitia, veluti clarissimum lumen iurium insigni Studio illustrat, et quae imbuta virtutibus fide indefessa Ecclesiam Dei colens, nos ad summam sui dilectionem, gloriam et exultationem attraxit, in domo nostra, in nostro nomine erupta (3) in contrata seu strata Castilionis sita in parochiis Sanctarum Mariae et Agathae ac Sancti Stephani, quae fuit haeredum quondam Ioannis de Pepulis militis Bononiensis, unum collegium perpetuis temporibus duraturum triginta scholarium pauperum, sex cappellanorum et quindecim familiarium constituimus et ordinamus, ac domum ipsam seu palatium cum omnibus iuribus, pertinentiis et rebus mobilibus inibi existentibus ex nunc praefato collegio libere assignamus, ac perpetuo, et ex certa scientia pro scholarium usibus ex nunc donamus et etiam deputamus, scientes, quod ex eisdem triginta scholaribus quindecim sint studentes in iure canonico, et totidem

(1) Leg. I. cui loco tuae. (2) Forsan empta. (3) Leg. forsann cernuntur.

in iure civili; nec aliqua manu vel casu huiusmodi virium facultates turbentur seu destruantur, sed cum egredietur canonista, subrogetur alter canonista, et idem de legistis, ne contingat in futurum omnes studentes eiusdem existere facultatis.

§ 2. Volumus insuper et mandamus, recipiendos ad dicti collegii numerum esse debere in praenominatis artibus praecipue in grammatica sufficienter et in logica saltem competenter instructos: declarantes, quod nullus, qui vigesimum aetatis suae annum compleverit, nisi prius iura per annum saltem audiverit, nec etiam aliquis, licet alias audiverit et proventus sit, qui annum trigesimum compleverit, in collegio praedicto recipiatur.

§ 3. Praedictos autem scholares in dicto collegio subscripto modo recipi volumus et assumi: videlicet, quod successivo tempore assumantur tot Lemovicenses, de dioecibus, scilicet, Lemovicen. et Tulen.: quod sint in dicta domo perpetuo viginti numero, alii vero decem de terris Ecclesiae Romanae, in Italia positis indifferenter, praeterquam de Bononia recipiantur.

§ 4. Proviso quod dictus numerus in nullo varietur, sed quoad facultates, nationes et alia penitus observetur. Quod si contingat in futurum augeri numerum scholarium propter superexcrecentiam bonorum collegii praelibati, volumus superexcrecentes etiam de Lemovicinio et de terris Ecclesiae, ut praefertur, assumi, ita videlicet, quod semper duae partes de Lemovicinis, tertia vero de terris Ecclesiae, ut supra, recipiantur et instituantur: salvo, quod si praeter haec contingat imposterum per nos expresse augeri numerum scholarium, volumus ipsos instituendos per nos ultra numerum praefatum undecumque assumi, et per Romanum Pontificem nostrum successorem, qui pro tempore fuerit, eosdem institui; quem super iis patronum constituimus, prout in literis apostolicis super hoc confectis latius continetur.

Qualitates in recipiendis necessariae.

Quibus ex locis eligendi.

Superexcrecentibus relictibus qua metho lo scholarium numerus augeri debeat.

Quo tempore quis in collegio morari possit.

§ 5. Praefatis autem scholaribus sic receptis indulgemus, ut canonistae novem, legistae decem continuo tempore gravis infirmitatis, aut etiam tempore, quo fuerint absentes, de mandato rectoris et maioris partis collegii memorati negocia domus tractando, vel etiam si ante eorum receptionem iura per triennium dumtaxat audierint, minime deducto, in dicto collegio stare possint: mandantes eisdem, quatenus infra illud tempus ad gradum saltem licentiae docendi suscipiendae se disponant, et inhibentes eis expresse, ne formam seu dispositionem statutorum universitatis scholarium Bononien. circa privatam examinem limitatum aliqua occasione transcendant. Quo cursu completo vel etiam licentiae gradu prius suscepto, infra unum mensem exire de praedicto collegio teneantur, nisi infra sex menses immediate sequentes gradum vellent recipere doctoratus: quo casu per illud tempus tantummodo tolerentur, vel nisi in sua facultate examinatus et licentiatas ad aliam facultatem huiusmodi iurium transiret: quo casu, ut amplius in scientia crescat, volumus talem dumtaxat ibidem per alium triennium tolerari.

§ 6. Praeterea cum intentionis nostrae sit, praefatum collegium pro scholaribus pauperibus, qui parentum opibus vel sufficientibus proventus ecclesiasticis in Studio sustentari non possunt, vel eis ad proseguenda studia facultates propriae non suppetunt, instituere et dotare, statuimus: quod si quemquam ex dicti collegii scholaribus contingat in antea beneficium seu beneficia ecclesiastica valoris annui quinquaginta librarum turonen. parvorum secundum taxationem decimae, vel septuaginta ducatorum auri Bononiae portatorum, aut in patrimonio sibi apparato tantumdem obtinere, et de quo seu quibus quam primum sibi obvenerint, rectori et collegio infra mensem a die notitiae fidem facere teneantur infra unius anni spatium a die, quo fuerit huiusmodi beneficii vel patrimonii possessionem pa-

cificam assecutus, nisi forsan infra sex menses proximos immediate gradum licentiae vel doctoratus, ut supra praemittitur, vellet suscipere, de dicto collegio recedere et alteri cedere teneatur, et alter loco eius idoneus surrogetur.

§ 7. Verum quia propter annum sterilitatis aut fortuito casu, qui humanis nequeunt consiliis provideri, contingere forsan poterit in futurum, quod aliquibus annis, redditus et proventus diciae domus, deductis oneribus, ad tot personarum praemissarum sustentationem non sufficerent, statuimus quod eo anno, quo vel quibus huiusmodi computum seu casuum eventus occurrerit, nullatenus propterea possessiones, redditus, libri, proventus aut alia iocalia seu bona dicti collegii distraherentur seu vendantur, sed hic ordo servetur. Primo namque de pecuniis communibus thesauri, si quae fuerint, se sustentet, quod si non sint vel non sufficiant, detrahantur collectae doctorum et bidellorum et aliae expensae extraordinariae, et eas quilibet solvat de proprio; deinde diminuatur numerus familiae et aliorum pensionariorum, demum vestiarius scholarium; quod si nec ista sufficiant, nec ideo diminuatur scholarium numerus, nec aliquis eorum exeat, sed quilibet de proprio, quantum erit sibi possibile, contribuat, et tandiu simul cohabitent, quandiu absque penuria vivere simul poterunt. Quod si tanta esset penuria, quod numerus tolerari non possit vel integrari, primo beneficiati, deinde graduati, demum alii minus pauperes, durante tali penuria, exire ipsum collegium teneantur, admittendi postmodum in locum pristinum, si suppetent facultates.

§ 8. Si vero, universa temporum varietate adveniente, prout saepe contingit, redditus et proventus dicti collegii, deductis omnibus, superexcreverint, eos in augmentum possessionum et reddituum communium dicti collegii applicari volumus

Si illi tempore non dimittendi scholarum, sed supplendum modo hic statuto.

De redditibus superexcrecentibus quid sit agendum.

Qui fuerit vel de patrimonio vel de aliquo beneficio Ecol. provisos discere tenetur

et converti; quod si tandem clementia divina favente, aliquo tempore huiusmodi redditus et proventus adeo excreverint, quod ex eis posset numerus scholarium augeri, volumus et ordinamus, quod huiusmodi reddituum excrementa, iuxta formam provisionis per nos annotatam superius et dispositam, in augmentum numeri scholarium convertatur: ita tamen quod, habita prius diligenti deliberatione cum toto collegio et eius visitoribus, de quibus statuetur inferius, ampliatur prius domus, et taliter aptetur, quod omnes intra ipsam domum et sub eodem regimine simul inhabitent: proviso semper quod remaneant redditus ampliores et introitus, quam ascendat expensae.

Scholarium Lemovicen. praesentatio Gregorio reservata, etiamque consanguineis.

§ 9. Caeterum nobis, quamdiu Christi gratia in humanis agemus, provisionem et dispositionem dictae domus, ac receptionem et institutionem scholarium, potestatem quoque supplendi, emendandi, addendi et pro nostrae voluntatis arbitrio commutandi, tollendi et augendi numerum praefatum ac omnia praemissa et subscripta omnifariam reservamus. Nobis autem, iuxta divinae permissionis beneplacitum, de praesenti luce subtractis, Ecclesiae Romanae cardinales, si qui fuerint, de genere nostro successive et gradatim unum post alium secundum propinquiores gradum attinentiae in praesentatione dictorum scholarium nationis Lemovicen. volumus subrogari: quibus non extantibus aut deficientibus, ad comitem Bellifortis genitorem nostrum, et post eum ad vicecomitem Turen. germanum nostrum, deinde ad filios eiusdem vicecomitis, ac etiam eius nepotes naturales et legitimos masculos per rectam dumtaxat lineam descendentes, et illis non extantibus, ad eum, qui comes fuerit Bellifortis per lineam masculinam a progenitoribus nostris, auctore Altissimo, descensus, eiusque liberos et nepotes naturales et legitimos per rectam dumtaxat lineam descendentes, eisque deficientibus, per Nicolaum Rogeri germanum nostrum et eius liberos ac nepotes naturales et legiti-

mos per rectam et masculinam dumtaxat lineam descendentes: et demum, iis non extantibus aut deficientibus, ad proximiores de nostro genere a progenitoribus nostris per masculinam lineam descendentes perpetuis temporibus dictorum scholarium Lemovicen. praesentationem volumus pertinere.

§ 10. Eorumque praesentatorum institutio et examinatio ad episcopum Lemovicensem, qui pro tempore fuerit, vel, Lemovicensi sede vacante, ad episcopum Tutellen. perpetuo statuimus pertinere. Scholarium autem italicorum praesentationem ad quatuor doctores de terris Ecclesiae, vel, illis deficientibus, de locis aliis, qui pro tempore fuerint antiquiores, respectu scilicet lecturae non aetatis, actu Bononiae legentes, quorum duo sint doctores canonistarum, reliqui legum, et ad episcopum Bononiensem, qui etiam pro tempore fuerit, eorum examinationem et institutionem post nostrum obitum volumus perpetuo et irrevocabiter devolvi. Quod si praefati doctores infra mensem praesentare quoquomodo distulerint aut concordare nequiverint, ad praesentandum ea vice non admittantur, sed ad rectorem et consiliarios dicti collegii pro illa vice devolvatur. Monentes, et attentius obsecrantes in Domino omnes et singulos praedictos iuxta fiduciam et spem plenam, quam de ipsis indubie gerimus, quatenus omni timore, amore, pretio vel odio postpositis, solum Deum habentes praee oculis, praesentent et instituunt in ipso collegio scholares proventus, dociles et ad studium bene aptos, vitae et conversationis laudabiles, et bonis moribus commendatos, super quo eorum animas oneramus. Declarantes quod si is, ad quem spectabit praesentatio vel institutio Lemovicen., infra sex menses nullum destinaverit, quod rector et consilarii, qui pro tunc erunt in dicto collegio, virum proventum et idoneum, ut praemittitur, possint undecumque in ipso collegio pro illa vice ad tempus recipere; qui quidem alteri destinato

Italicorum praesentatio quibus sit addicta.

postea per eum vel eos ad quem vel ad quos spectabit institutio, statim cedere tenetur, alias de facto expellatur, mora quacumque temporum non obstante.

De cappella constructa et nomine collegii.

§ 11. Verum quia a spiritali pabulo sumere debent quaelibet pietatis opera fundamentum, quo reficiantur, praesertim clerici ad caelestem patriam operantes, statuimus, ut in loco congruo domus praedictae, qui divino magis aptus cultui videbitur, una cappella cum campanili, duabus campanis, quae per modum classis pulsare valeant temporibus opportunis, construat, et sub vocabulo et festo Assumptionis gloriosae Virginis Mariae altare consecretur, totaque domus praedicta vocabulo domini Gregorii Papae suum titulum et nomen assumat, perpetuis temporibus Gregorianum Collegium nuncupetur.

De divinis officiis in eadem cappella peragendis.

§ 12. Pro sacris vero debitis mysteriis in dicta cappella congruis temporibus exequendis perpetuo esse volumus sex sacerdotes, statuentes quod singulis diebus saltem duae missae, quarum altera sine cantu de mane ante ingressum scholarium, etiam, si expedierit, in aurora, altera vero cum cantu Ecclesiae hora debita celebrentur, et earum alteram quilibet scholaris audiat.

Preces pro se in eadem cappella dicendas a sacerdotibus indiciis Gregorius.

§ 13. Quamvis autem praefatos sex cappellanos ad celebrandum singulis diebus ultra duas missas non volumus adstringi; tamen ipsos et scholares, si qui fuerint in sacerdotio constituti, hortamur in Domino, ut diebus praesertim dominicis et festis celebrationi missarum insistant; in qualibet vero missa, nisi obstat diei solemnitas, ad nostram directionem, quandiu vitam duxerimus in humanis, quotidie dicatur oratio: *Deus omnium fidelium...., famulum tuum Gregorium, etc.*, ac etiam singulis septimanis duae missae de *Sancto Spiritu* celebrentur. Post solum autem nostrae naturae debitum, simili modo pro anima nostra dicatur oratio: *Deus, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum*

Gregorium, etc. et singulis septimanis duae missae peculiares de mortuis. Praeter hoc quoque iubemus, singulis annis die nostri obitus cum solemnibus vesperis, matutinis et missa de mortuis, quibus, iusta et evidenti (1) causa cessante, omnes tam scholares, quam sacerdotes interesse debeant, anniversarium pro anima nostra celebrari, et nihilominus quilibet sacerdos etiam scholaris dictae domus illa die missam de *Requiem aeternam* per se vel per alium; alii vero scholares non sacerdotes officium mortuorum submissa voce dicere teneantur.

De divinis officiis festis diebus in eadem peragendis.

§ 14. Praeterea statuimus et ordinamus, quod diebus Paschalibus et aliis solemnitatibus, videlicet, in festo Nativitatis Domini cum duobus diebus sequentibus, Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis, Pentecostes et Corporis Christi, quatuor principalibus gloriosae Virginis Mariae festivitibus ac Nativitatis Beati Iohannis Baptistae, beatorum apostolorum Petri et Pauli, Sancti Michaelis, Sancti Benedicti et Sancti Martialis, Omnium Sanctorum et die sequenti, ac festo Sanctae Catharinae officium divinum celebretur, prout consuetum est fieri in collegiatis Ecclesiis, ac etiam tribus diebus maioris hebdomadae officium matutinum decantetur: quibus diebus et festivitibus omnes scholares, iusto cessante impedimento, intersint et coadiuvent: absentes vero rectoris arbitrio puniantur.

De festo Assumptionis b. Virginis celebrando.

§ 15. Insuper permittimus quod in festo Assumptionis Virginis gloriosae quivis antistes seu praelatus in pontificalibus cum ornamentis, quibus in ecclesia sua uteretur celebrando, pro parte dicti collegii requisitus, possit absque alicuius licentia in praefata cappella solemniter celebrare, omnibusque ibidem existentibus verbum Dei possit illa die proponi, et ad divina officia in dicta cappella audienda tunc et alias, praeter illos de collegio, quivis mares dumtaxat, sine iuris alieni praeiudicio, convenire. Oblationem tam

(1) Leg. forsitan evidenti impedimenti causa.

scholarium et familiarium dictae domus, quam quorumcumque aliorum parochialibus Ecclesiis, infra cuius limites dicta domus existit, volumus applicari.

De officio vespertino.

§ 16. Insuper statuimus et volumus, quod singulis diebus vespertinum officium cum nota, et nihilominus sabatinis vigiliis Apostolorum, Evangelistarum et quatuor Doctorum Ecclesiae completorium cum nota in praedicta cappella per sacerdotes ipsius domus decantetur. Sed ad interessendum iis diebus nolumus scholares adstringi.

Aliae praecae scholaribus pro eodem Gregorio dicendae.

§ 17. Denique singuli scholares, quamdiu in praefato collegio moram traxerint, singulis diebus, quamdiu vixerimus, versum solum, *Salvum fac servum tuum*, cum oratione, *Deus omnium fidelium*, etc., et post mortem nostram psalmum *De profundis clamavi ad te*, etc., cum oratione, *Deus qui inter apostolicos*, etc., dicere teneantur. Item singuli non sacerdotes qualibet septimana septem psalmos poenitentiales cum laetaniis semel, sacerdotes autem quolibet mense unam specialem missam de *Sancto Spiritu* nobis viventibus, vel de *Requiem aeternam* nobis vita functis, et demum singuli scholares praefati integrum psalterium quolibet anno, quamdiu ibi erunt, dicere sint astrikti.

De Confessione facienda, et sacramento Eucharistiae sumendo.

§ 18. Et quia in animam malevolam non ingreditur sapientia, nec in corpore subdito peccatis, ut eorum opera accepta sint Deo, volumus, quod scholares praefati ad minus ter in anno confiteantur, et his communicent, aut saepius captatis temporibus, prout divina gratia suffragabitur eisdem, ad quod, si opus fuerit, per rectorem ipsius collegii compellantur.

Cappellanorum officium quale.

§ 19. Verum quia Dei ministros oportet irreprehensibiles et absque macula esse, statuimus et ordinamus, ut praefati sex sacerdotes vita ac moribus comprobati, praestita prius arbitraria cautione rectori et consiliariis de indemnitate, ac etiam praestito prius iuramento, quod iura, honorem et bona dicti collegii fideliter conservabunt, necnon statuta edita et edenda

ad suum officium spectantia et obedientiam observabunt, per rectorem praefatum et consiliarios valeant assumi, ac etiam causa exigente depelli; qui quidem nedum spiritualia, sed et temporalia scholaribus administrare et etiam quotidiana officia ad mandatum rectoris exercere teneantur. Proviso tamen quod cappella divino officio non fraudetur. Quae omnia, ut diligentius et efficacius exequi valeant, prohibemus ne aliquam scientiam audire possint, nisi dumtaxat ab aliquo scholari horis congruis intra domum hora decenti. Praeterea libros, paramenta, calices et quaecumque ornamenta per nos dictae cappellae assignanda, ac etiam luminaria per ipsos sacerdotes seu aliquos ipsorum vel alterum, de quo, seu quibus rector seu praedictum collegium duxerint ordinandum, volumus debita diligentia custodiri, tradi quoque, ac praeparari, prout divinatorum officiorum ministeria peragenda suaserint, et eis pro dignitate solemnium vel feriatorum dierum videbitur convenire.

De rectore singulis annis eligendo.

§ 20. Praeterea quia societas quaelibet absque rectore, sicut sine gubernatore navis facile deperiret, statuimus et ordinamus, quod ad prosperum regimen ipsius collegii singulis annis prima dominica vel die festiva mensis maii post celebratas electiones rector universitatis Studii Bononiensis, convocatis prius et congregatis scholaribus omnibus per rectorem antiquum ipsius collegii in loco ad hoc habili; qui quidem venire et ad electionem procedere teneantur sub poena periurii, ac praestito primitus iuramento in manibus antiqui rectoris, quod postposito omni amore, timore, precio vel odio, ad electionem procedent; illum una cum praefato rectore, qui duas voces habeat, eligant, quem credent sufficientem et idoneum ad officium et regimen collegii exercendum. Qui quidem vigesimum quartum annum aetatis suae attigerit, ac in collegio per biennium moram traxerit, sique de corpore collegii ac natione Ultramontana, idest Gallicae nationis, et is, omni exce-

ptione repulsa, pro rectore habeatur, qui a maiore parte, partium etiam comparatione minorum, electus fuerit, nec ad aliquam nostrae formae volumus eligentes adstringi; sed sufficiat, quod singulorum consensus per scriptas cedulas exprimat, prout in electione eiusdem Studii est solitum observari; pari numero discordantibus electoribus, permittimus, quod tota die electionis ad alterum de electis accedere valeant discordantes, alias visitatores vel ipsorum maior pars infra biduum certificare teneantur, quem maluerint de electis. Assumptus autem, modo praemisso vel alias a maiori parte, officium non possit recusare sub poena privationis gratiae dicti collegii per totum illum annum.

Idem secundo anno non eligendus.

§ 21. Proviso tamen quod electus uno anno non possit anno immediate sequenti assumi, nisi consentientibus ex mera liberalitate duabus partibus ipsius collegii: qui autem, quocumque quaesito colore, procuraverit se eligi anno secundo immediate sequenti, sit perpetuo inhabilis ad quodcumque officium in dicto collegio obtinendum, et nihilominus electio sit eo ipso nulla: simili modo nulla sit electio alias idonea de eodem ad tertium annum facta; si autem casu occurrat, quo sic electum se absentare ex iusta causa oporteat, exposita per eum dicto collegio per octo dies ante recessum legitima causa absentiae, ac reddita primitus ratione de administratis per eum, permittimus, quod ipse cum consiliariis possit unum idoneum, qui eandem potestatem habeat, ad duos menses tantum loco sui subrogare, quibus elapsis, vel etiam a principio exposito de maiori mora, fiat pro residuo anni illius electio nova, modo et forma supradictis.

De aetate admittendorum ad officia.

§ 22. Ad electionem vero praemissam vel alios tractatus seu officia collegii admitti nolumus, nisi illos, qui quartumdecimum aetatis suae annum attigerint, ut videlicet eorum vox suffragium aliquod

afferat: singulos tamen volumus cum aliis vocari et admitti, ut ediscant et de negotiis domus notitiam habeant: quod si fuerit quaestio de aetate, stetur iuramento asserentium se annum quartum decimum attigisse, et idem in aliis casibus, in quibus de aetate quaestio orietur.

De consiliariis

§ 23. Verum quia quod a pluribus quaeritur facilius invenitur; statuimus etiam et ordinamus, quod singulis annis, expedita electione rectoris, eadem die vel immediate sequenti, per ipsum rectorem novum, qui duas voces habeat, et alios scholares eligantur per cedulas in manibus rectoris secretae porrectas quatuor consiliarii sufficientes et providi cuiuscumque nationis existant, et illi, nulla iuris forma observata, aut aliqua exceptione admissa, assumantur, qui plures voces habuerint, etiam comparatione minorum partium. Qui quidem toto illo anno sollicitam curam et fidelem collegii tam in spiritualibus quam in temporalibus una cum rectore habeant, nec pro absentia ipsorum electio nova, sed simplex subrogatio tantum per rectorem et reliquos consiliarios fieri debeat, proviso tamen, quod nullus horum possit duobus annis immediate sequentibus ad idem officium assumi, nec semel electus possit officium recusare sub poena privationis vestiarum totius anni.

De thesaurario.

§ 24. Post hoc autem, praestito prius iuramento per scholares in manibus rectoris, quod fidelem et idoneum thesaurarium assument, eadem die vel sequenti, eligatur eo modo, quo consiliarii, unus thesaurarius ultramontanus, idest nationis Gallicae, fidelis et expertus de numero scholarium, qui pecunias collegii modo inferius limitato fidelissime custodiat et distribuatur.

Praefatorum officialium iuramentum.

§ 25. Praefatus vero rector sic electus in manibus rectoris antiqui nec non et consiliarii, ac thesaurarius in manibus novi ante ullam administrationem, praesente toto collegio vel maiori parte, tactis sacrosanctis Evangelii, iurent, quod officium

suum bene et fideliter exercebunt, utilitatem, commodum et honorem collegii quaerentes; item quod statuta facta et facienda eorum officium concernentia pro posse observabunt, et etiam rectori successori et collegio legitimam et fidelem rationem reddent. Item demum iuret rector quod statuta rationabilia facta et facienda faciet inviolabiliter iuxta posse a singulis observari. Per hoc tamen iuramentum nolumus rectorem, eius pendente officio, ad poenam periurii obligari, nisi dumtaxat ad statuta, quae specialiter suum officium concernere dignoscuntur.

Officium rectoris quale.

§ 26. Ad officium quippe rectoris sic assumpti spectet dispositio tam spiritualium, quam temporalium rerum collegii, habito, cum opus fuerit, consilio et consensu omnium vel plurium consiliariorum, vel etiam in arduis consensu totius vel maioris partis collegii, nec non in casibus expressis in statutis, consensu saltem duorum visitorum. Item exactio iuramenti quolibet anno post ipsius electionem immediate praestandi per singulos scholares de obediendo eidem rectori. Item exactio iuramenti praestandi per quemlibet scholarem de novo recipiendum.

Iuramentum a scholaribus praestandum.

§ 27. Cuius iuramenti forma seu capitula sunt haec: Scholaris quilibet, antequam incorporetur in collegio, praesente rectore vel consiliariis, iuret tactis sacrosanctis Evangelii: primo, praesentia statuta edita et edenda rationabilia observare; item rectori suo in licitis et honestis obedire; item quod iura et bona collegii pro posse defendet et conservabit; item quod rectori bona fide revelabit omnia, quae sciverit eidem collegio notabiliter damnosa; item quod nunquam contra collegium verbo vel facto dabit auxilium, consilium vel favorem per se vel per alium quocumque colore quaesito; item quod statutorum rationabilium collegii revocationem nullo modo procurabit, et iis tribus ultimis casibus contrafaciens, ipso facto periurii reatum incurrat, et ad haec tria ultima capitula iuranda et eorum

poenam volumus etiam tres scholares Bononienses pensionatos assumendos iuxta formam infrascriptam adstringi.

§ 28. Volentes autem praedictorum scholarium animarum providere saluti, nolumus eos per hoc iuramentum periurii reatum incurere horum statutorum vigore seu occasione, nisi dumtaxat in casibus, qui poenam periurii infligunt, vel nisi rector collegii mandaret expresse aliquid iuxta formam statutorum observari vel fieri sub poena periurii.

Per horum statutorum inobservantiam periurii poena non incurritur.

§ 29. Ne vero praetextu ignorantiae statutorum quis valeat excusari, mandamus, quatenus ipsa statuta de verbo ad verbum bis in anno, videlicet in festo Sancti Michaelis et in hebdomada sancta, praesente toto collegio, perlegantur, et nihilominus cuilibet de novo recipiendo statuta tradantur perlegenda, ut decernat quid debeat observare, et a quibus etiam praecavere.

Ea vero bis in anno legi debent.

§ 30. Praefatum autem iuramentum et diem receptionis cuiuslibet mandamus per rectorem in matricula in arca communi conservanda fideliter describi, ut per hoc de tempore morae singulorum, et fidelitate eorum notitia possit haberi. Item ad ipsum spectet correctio gravis et levis omnium scholarium et sacerdotum secundum qualitatem excessus ac potestatem sibi attributam horum statutorum vigore. Item ad ipsum rectorem tantum spectet expulsio, receptio et punitio etiam cum ligneis compedibus singulorum famulorum, nisi sint de gerentibus communem administrationem: in quorum receptione et administratione volumus consilium aliquorum de collegio adhiberi. Item singulorum cameras et alia quaelibet loca collegii saltem semel in mense iubemus per eum visitari. Qui quidem, si eidem videbitur expedire, capsas cuiuslibet faciat aperiri, resistentes gravi poena iuxta eius arbitrium compescendo. Praeterea ad ipsum rectorem cura collegii circa refectionem quotidianam spectare noscatur.

Rectoris facultates quales sint.

Quapropter statuimus, quod quocumque tempore, tam in prandio quam in coena et collationibus, temporibus opportunis et locis condecens fieri consuetis, tam diebus ieiuniorum, quam aliis secundum statutum patriae, et Studii Bononien. consuetudinem et morem consuetum per rectorem et non alium reguletur hora, nec aliquis absque ipsius mandato vel, eo absente, eius, qui primum locum obtinet post eum in mensa, et sui successive horam limitatam et consuetam immutare audeat: contrarium facientes pro qualibet vice semel pane et aqua utantur in tinello (1) coram aliis tunc recumbentibus: adicientes quod singulis diebus facto signo primitus cum campana, ac praemissa benedictione mensae, legatur de Biblia vel Legendis sanctorum iuxta morem per minores scholares rectoris arbitrio deputandos.

De praecedentibus in mensa, et gratiarum actione post ipsam.

§ 31. Et ne sit contentio inter eos, quis eorum videatur maior, statuimus ut in mensa et alibi hic ordo servetur. Primum videlicet locum rector semper possideat, deinde graduati, si qui fuerint in concursu, primo graduatus, deinde scholares in dignitate constituti, si fuerint, demum scholares singuli secundum tempus et ordinem receptionis, nulla acceptatione habita. Salvo quod si aliquis ad mensam venerit aliis iam recumbentibus, in ea mensa, in qua sedere consuevit, sedeat ultimus, et nihilominus si in benedictione defecerit, ferculo careat, nisi iusta causa eum excuset. Sacerdotes vero serviant vel sedeant, prout rector duxerit ordinandum. Post gratiarum actiones continue, quamdiu vixerimus, dicatur oratio, *Deus omnium fidelium pastor, etc.*, cum versu, *Salvum fac servum tuum*; post nostrum vero obitum dicatur psalmus *De profundis*, cum oratione, *Deus qui inter apostolicos, etc.*

§ 32. Denique, quia per frequens exercitium acuitur ingenium, statuimus, quatenus finitis gratiarum actionibus, quolibet die aestatis de mane, de hyeme vero iis diebus, quibus a lectionibus ordina-

(1) Tinellus, tinellum, coenaculum.

riis cessabitur, fiat collatio vel disputatio per canonistas et legistas separatim ea forma et ordine, quibus rector duxerit imperandum, secundum quod dispositioni temporis, consuetudini studii et casibus occurrentibus videbitur convenire: permittentibus, quod quicumque volens se exercitare, sive intra domum, sive extra, possit temporibus et horis congruis iuxta Studii generalis ritum legere et disputare, petita tamen prius a rectore licentia. Qui quidem, habito prius consilio cum aliquibus sufficientibus ipsius collegii, possit id concedere vel negare.

§ 33. Insuper statuimus et ordinamus, quatenus per dictum rectorem, vel alium idoneum per ipsum et consiliarios deputandum, de redditibus et proventibus per nos ipsi collegio assignatis et assignandis fiant singulis annis provisiones in communi sufficientes pro scholaribus, sacerdotibus ac familiaribus de blado, vino, sale, oleo, salsis carnibus et similibus: et praeter hoc quolibet die pro carnibus vel piscibus et aliis consuetis quadraginta solidos Bononien. dumtaxat valeant expendi: nisi forsitan contingeret numerum scholarium augeri, quo casu pro rata augeri valeat etiam hoc casu expensa, vel nisi temporis qualitas vel alia evidens necessitas amplius suadeat expendendum. Permittimus tamen diebus Paschalibus et tribus diebus carnis privii dictam summam posse duplicari: de qua quidem summa collegio memorato provideatur, prout ad vitam bene et honeste viventium videbitur convenire. Quod si forsitan in capite anni aliquid supersit, volumus id communibus usibus et necessitatibus collegii applicari, proviso, quod scholares absentes etiam cum licentia nil percipiant, nisi pro collegii utilitate dumtaxat eos contingat abesse, sed totum in convenientem usum convertatur.

De necessariis ad victum provisionibus et summa quolibet die expendenda.

§ 34. Praeter victum autem memoratum volumus cuilibet scholari pro vestimentis pauperum statuti consuetum deferri ibidem per scholares pro duabus lapsis

De vestibus, quarumque uniformitate nonnullisque aliis rebus, etc.

vel manicis, unam videlicet de mense aprilis, alteram de mense octobris per rectorem consignari, proviso quod singuli scholares omnino pannum in veste superiori eiusdem coloris deferant. Si quis autem praesumptuosus nā esset, quod pannum statuti in veste superiori alterius coloris, quam alij deferre tentaret, ipso facto toto anno expellatur. Pro reliquis vero vestimentis necessariis volumus cuilibet scholarium per rectorem vel thesaurarium tradi temporibus congruis et consignari, medietatem scilicet in festo Sancti Michaelis et alteram medietatem in festo Paschae octo ducatos aureos, et pro candelis studij duos ducatos. Ita tamen quod de omnibus rector, qui pro tempore fuerit, in vestiario et portione quotidiana et candelis habeat duplum. Item quilibet consiliarius ultra ordinarium habeat anno quolibet quatuor ducatos, thesaurarius vero ducatos sex pro eorum labore et distractione: statuantes et declarantes, quod scholaris ad gratiam collegii receptus, si infra festum Beati Ioannis Baptistae venerit, vestiarium et cappam, quae aliis dantur pro tempore aestatis, habeat, alias si post praedictum festum venerit, portionem vestiarii hyemalis expectet. Item statuimus de illo, qui infra festum Epiphaniae venerit, ut portionem suam hyemalem lucretur, alias expectet sequentem. Item expensam pro collectis doctorum ac bedellorum persolvendis, nec non pro torticiis (1) consuetis in praefato generali Studio certis festivitatibus deferri, volumus scholaribus suis temporibus tradi. Qui vero fraudem commiserit collectam non solvendo, vel oblationem seu cereum non portando, quod receperit, restituere compellatur, et nihilominus graviter puniatur: declarantes quod viginti solidos Universitati persolvendos per quemlibet in Studio supervenientem de novo, solvat quilibet de proprio. Quod si recusaverit, solvat pro eo incontinenti rector collegii,

(1) *Bedellus*, apparitor, gall. *bedeau*, hisp. *men-salero*. *Torticum*, fax, taeda, cereum, gall. *torche*, ital. *torcia*.

et eidem detrahat et recuperet de prima solutione vestiarii sui.

§ 35. Praeterea cuilibet scholari de novo recepto camera fultea ad modum scholasticum de tribus scannis, uno disco cum rota quatuor librorum et lettica cum culcitra, pulvinari et lodice consignetur, et ista perpetuo expensis collegii manteneantur. De aliis autem sibi pro libito provideat: proviso quod camera rectoris, qui pro tempore fuerit, perpetuo deputanda expensis collegii decenter de omnibus necessariis et opportunis fulciatur: statuantes, quod quilibet de rebus sibi consignatis cedulam propria manu scriptam rectori tradat: quae omnia in suo recessu etiam per subtractionem propriorum bonorum, si necesse fuerit, integre restituere compellatur.

§ 36. Et ne inter scholares pro cameris oriatur discordia, statuimus ut graduati primo ordine suo, demum antiquiores in receptione gratiae, nulla alia exceptione personarum habita, gradatim infra tres dies meliorem cameram vacantem optare valeant, ut demum ultimo recepto vel recipiendo relicta consignetur.

§ 37. Insuper dignum arbitantes et pium infirmis debere necessaria administrari, ut in debitam sanitatem valeant restaurari, statuimus et etiam ordinamus, quod rector et collegium de bono medico experto et approbato diligenter sibi provideant expensis collegii, qui quoties fuerit expediens, visitare habeat cum summa diligentia scholares singulos, praecipue infirmitate gravatos, ac etiam sacerdotes et familiares dicti collegii: praecipientes districte rectori, quod quidquid legitime medicus pro scholari infirmo duxerit ordinandum, expensis collegii exacta diligentia iubeat ministrari: proviso semper, quod exigente necessitate, spiritualis servitor bonus et diligens expensis collegii ac etiam optima camera infirmo deputetur, vel, si maluerit, in loco ad hoc deputando, quae infirmaria nuncupetur, quam ex nunc mandamus in ipso collegio in-

De cubiculis, eorumque ornamentis.

De cubiculi operatione.

De medico, et diligenti infirmorum curatione.

situi, durante infirmitate, valeat tolerari: mandantes etiam scholaribus universis, quatenus ante omnia advocent animae et salutis medicum, saepe et saepius confitendo: ad quod possint per rectorem ipsius collegii, ut praemittitur supra, compelli: ut postquam fuerit eisdem de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinae remedium salubrius procedatur, et in debitam sanitatem velocius instaurentur.

§ 38. Pro salario autem medici phisici, et si opus fuerit, chirurgici ac etiam barbitonsoris, convenient cum eisdem rectori et collegium, ponderatis facultatibus eorum, secundum quod dispositioni temporis videbitur convenire, et idem fiat de sacerdotibus et aliis quibuscumque pensionatis vel salariatis in dicto collegio, ita tamen, quod domus ipsa ultra modum debitum ex huiusmodi personarum interpositione seu ministeriis nimium non gravetur.

§ 39. Praeterea statuimus et ordinamus, quod si aliquem scholarem intra collegium contingat ab hoc saeculo migrare, expensis propriis sepeliatur, secundum quod in extremis duxerit ordinandum. Si autem, quod absit, absque ulla dispositione extrema decedat, idem fiat secundum quod personae convenit, et propriae suppetunt facultates. Quod si in pecuniis pro tunc non habeat unde condecens expensa fieri valeat, mutuet rector de bonis collegii, et infra sex menses hoc parentibus intimato, ab eis repetat, quod fuerit mutuatum. Quod si infra dictum terminum non satisfecerint, rector usque ad summam debitam de libris ipsius recuperet. Si vero adeo pauper existat, quod in bonis penitus nil habeat, expensis collegii volumus sepeliri et expendi pro sepultura secundum quod rector et maior pars collegii duxerit arbitrandum: mandantes scholaribus et sacerdotibus universis, quod ipsum funus associare et portare ad ecclesiam teneantur, nec ab inde valeant recedere, donec traditum fuerit ecclesiasticae sepulturae: et nihilominus die ipsius obitus vel sequenti, ac etiam nona die

duas solennes missas *De requiem*, quibus scholares omnes et sacerdotes interesse teneantur, praecipimus intra collegium celebrari. Mandantes insuper, in virtute sanctae obedientiae, quod quilibet scholaris, etiam sacerdos, pro eius anima duas missas et totum officium mortuorum; alii autem non sacerdotes quater septem psalmos poenitentiales infra mensem dicere teneantur.

§ 40. Caeterum quia inter opera caritatis pium est, iuvenes bonis moribus informare, et errantes saltem metu poenae ab erroribus revocare; praecipiendo mandamus dictis scholaribus et sacerdotibus universis, quod in licitis et honestis suo rectori humiliter obediant, nec eidem aut sibi invicem molestias etiam verbales inferant, contrafacientes acriter puniantur, satisfactione prius facta laeso.

§ 41. Si autem aliquis scholaris in scholarem vel sacerdotem aut familiarem communem administrationem ferentem in suo officio, aut alias, ratione officii, violentas manus iniecerit, pro prima vice vescatur pane et aqua illa die, pro secunda vescatur similiter duobus diebus: quod si tertio in idem inciderit, per rectorem et consiliarios ad tempus, secundum qualitatem excessus de consortio aliorum expellatur de bonis collegii, vel omnino interim percepturis, et nihilominus satisfacere de proprio compellatur; si vero sacerdotes in scholarem vel sibi invicem manus violentas iniiciant, statim expelli valeant, vel alias puniri, secundum quod rectori et consiliariis videbitur fore aequum.

§ 42. Praeterea scholaribus ludum taxillorum expresse interdiximus. Item ne scholaris aliquo casu in publico vel privato cum mulieribus coreare praesumat vel pernoctare, aut hyemali tempore de nocte coenam absque expressa rectoris licentia extra domum suscipere, vel intra forenssem, praecipue de nocte, in loco communi vel privato invitare, nisi prius habita rectoris licentia, ut praemittitur, interdiximus expresse. Item nullus praesumat cameram

De obedientia rectori praestare.

Manus in alium inicere cuilibet vetatur sub certis poenis.

Nonnulla scholaribus interdixuntur.

sibi consignatam vel aliquem alium locum in aliquo sui parte sine consensu rectoris perforare vel immutare: qui contrarium etiam utiliter attentaverit, privetur illa camera, vel alias arbitrarie puniatur. Præterea intra domum nullo modo etiam de rectoris licentia fiat festum regis, nec aliquis in camera sua, aliquo tempore de nocte vel de die, scholares congreget ad coreandum, cantandum vel pulsandum instrumenta quaelibet, nisi hoc contingeret fieri recreationis causa, puta, pro licentia novo vel doctorato aut socio infirmo, et tunc de licentia rectoris; per hoc tamen non interdicens quin singuli scholares absque alicuius præiudicio vel impedimento instrumentis suis uti valeant moderate. Uterius inhibemus, ne quisquam prandere aut coenare in camera sua, infirmitate cessante, nisi prius obtenta a rectore licentia. Item nec quisquam cellarium aut coquinam causa turbandi officiales, vel alias, nisi exigente iusta causa, ingredi valeat: contrarium facientes rectoris arbitrio puniantur. Adicientes quod extra tinnellum communem nulli de victualibus communibus aliquid ministretur, nisi secundum quod rector duxerit limitandum, vel nisi alia legitima causa aliud expostulet.

Alia mandata.

§ 43. Uterius mandamus rectori, quod diligenter hora condecanti, videlicet in tertia campana noctis iubeat portam communem claudi, et de mane in campana diei et non ante aperiri, penes se continue claves de nocte retenturus, nec aliquis cuiuscumque status existat, post clausam ianuam, sine expresso mandato rectoris, ingredi domum valeat. Sed nihilominus is, quem iusta causa rectori nota non excosaverit, in crastinum in pane et aqua semel, ut supra, poenitentiam agat. Si autem aliquis, præcipue de nocte, per fenestram vel alium locum suspectum ingrediatur vel egrediatur domum, privetur per mensem omni commodo et gratia ipsius collegii; quod si secundo incidit, privetur similiter per sex menses; si autem tertio excesserit, gravius puniatur.

§ 44. Insuper, ne sine vindicta violentiae crescat audacia, et ne quidquam incongruum reperiat, quod in scholastica honestatis gloria maculam inferat, statuimus et irrevocabiliter ordinamus, quod pro criminibus infra explicandis valeant scholares excludi a consortio collegii, hac forma penitus observata. Expellendus enim contra quem laborat infamia, per rectorem et alios providos de collegio, primo increpetur, et eidem, secundum exigentiam meritorum, poena imponatur: quod si secundo idem attentaverit, vocato toto collegio vel maiori parte et uno de visitatoribus, ac præmissa diligenti deliberatione, an sit tolerandus, vel eiiciendus, si deliberatum fuerit debere, eiiciatur, ac privetur gratia collegii perpetuo, vel ad tempus. Si vero tertio excesserit, quia contra talem sic frequentantem est præsumptio vehemens de incorrigibilitate, ne ovis morbida inficiat totum gregem, per rectorem et duos visitatores ac etiam totum collegium de facto absque ulla misericordia expellatur, nec ibidem tolerari vel de novo recipi valeat ulterius semel expulsus pro criminibus infrascriptis.

§ 45. Crimina vero, propter quae præmissa expulsio fieri possit, sunt hæc: blasphematio Dei et Virginis gloriosae; vituperosa et frequens manus iniectio cum gladio vel æquivalenti instrumento in scholarem, sacerdotem vel familiarem in communi officio officiantem. Quod si enormis fuerit, pro prima vice expellatur. Item atroces iniuriæ etiam verbales contra rectorem illatae, ita tamen, quod si quis eum violenter percusserit, pro prima vice expellatur, et nullo modo valeat reconciliari. Item detentio armorum offensibilium et defensibilium intra hospitium. Item fractio alicuius archæ vel hostii intra collegium animo nocendi. Item furtum rerum communium collegii, usque ad valorem triginta solidorum; item furtum rerum privatarum usque ad valorem trium librarum Bononien. Istis autem duobus

De expellendis ob patrata crimina.

Crimina, ob quae debet quis expelli.

casibus, si minus etiam usque ad unum solidum quis per se vel alium rapuerit, secundum quantitatem maiorem et minorem graviter et gravius puniatur, satisfactione semper præmissa. Item sacrarum monialium et virginum defloratio, et hoc casu pro prima vice. Item adulterium. Item continuae concubinae extra domum detentio, item introductio alicuius mulieris suspectae intra hospitium: qui autem non suspectam ex quavis causa introduxerit, ipso facto periurus sit et nihilominus gravius puniatur. Item seditionem seu zizaniam in collegio seminans, per quam ad scandalum vel conspiracyonem deveniatur. Item scandalum ponens in collegio cum effractione portarum vel dissipatione bonorum pro victu quotidiano.

Alii excessus simili puniendi poena.

§ 46. Præter hoc etiam, ut a singulis de dicto collegio distractionis cuiuslibet tollatur occasio, per quam impediri posset, vel etiam retardari debitae perfectionis excursus; volumus, quod si aliquis ex scholaribus, etiam si graduati existant, officia vel procuraciones quorumcumque suscipiant, per quae a studio retrahi valeant, quod iudicio rectoris et consiliariorum relinquimus extimandum, nisi moniti, ut præmittitur, omnino dimittant, eo ipso expellantur. Et idem de illo statuimus, qui, non obtenta a rectore licentia, per sex dies extra civitatem vel collegium permanserit, et idem de illo, qui etiam obtenta licentia, pro suis negociis absens, infra quatuor menses, iusta causa cessante, de qua fidem rectori et consiliariis teneatur facere, non revertatur: nisi forte pro collegii negociis ad Curiam vel alio missus esset: adicientes, quod nullus scholaris per diem naturalem se absentare præsumat absque rectoris licentia; qui contrafecerit, in crastino hora prandii cum pane et aqua poenitentiam agat.

Aliae rectoris facultates.

§ 47. In casibus autem supra præmissis rector cum consiliariis et duobus visitatoribus possint ex nunc autoritate nostra ad expulsionem simpliciter, et de plano,

sine strepitu et figura iudicii, omni appellatione remota, procedere; eosque possit ipse rector cum consiliariis præter hos casus, prout exegerint demerita, simili modo punire, condemnare, ac etiam super ipsorum moribus et vita, et de dictae domus regimine quotidiano disponere, ac alia facere, quae ad conservationem ipsius collegii, dummodo præsentis nostrae ordinationi non obviant, viderit expedire: proviso tamen quod quoties de expulsionem alicuius scholaris in casu non expresso agatur imposterum, aut de quocumque negotio arduo, quod quidem an sit arduum vel non, rector et consiliarii ac quatuor scholares per eos assumpti discutiant et determinent, convocare et per duos dies antea avisare teneatur rector duos visitatores et totum collegium, et de consensu eorum aut maioris partis collegii, et non aliter, illud exequatur. Adicientes, quod scholares omnes pro doctorando, licentiando vel mortuo associando vel alias rationabiliter per rectorem convocati ipsum sequi valeant: inobedientes vero eius arbitrio puniantur.

§ 48. Verum quia circa temporalium administrationem, ne propter insolentiam aut iniuriam praesidentis aliquid de bonis collegii deperat, diligens cura est adhibenda; statuimus ut per rectorem et totum collegium expensis eorum assumatur unus vel plures viri providi et discreti, utiles et experti, qui in praesentia collegii, præstito primitus, tactis sacrosanctis Evangeliiis, iuramento, quod eorum officium fideliter exercebunt, omnes et singulos fructus, redditus in quibuscumque bonis vel rebus consistant, integraliter collegio assignabunt, ac fidelem et legitimam reddent rationem quaecumque bona apprehendendi, gubernandi, recipiendi, possessiones saepe et saepius visitandi, provisiones ad mandatum rectoris debitis temporibus faciendi ac de receptis quietationem dandi, necnon de consensu rectoris et collegii quoscumque actus et contractus licitos tam temporales

De administratoribus bonorum.

quam perpetuos faciendi, celebrandi, exercendi in iudicio et extra plenariam habeant potestatem. In fine vero anni aut saepius, si rectori et maiori parti scholarium expediens videbitur, de omnibus receptis, gestis, datis et administratis rationem et computum plenarie reddere teneantur. Quod si rectori et collegio utiles et expedientes videantur sic assumpti, possint in dicto officio diutius tolerari, vel si ipsi rector et collegium maluerint, pro libito alios valeant loco eorum subrogare, ac etiam sacerdotes unum vel plures dicti collegii, quoties expediet, possint eis adiungere. Scholares tamen, ne eos diversa commissa negotia a fructu studii distrahere possint, volentes proficere, volumus si fors an urgente necessitate, et tunc de mandato rectoris expresso et non alias, circa hoc implicari. Mandamus tamen, quod quilibet scholaris infra annum a diē suae receptionis visitare teneatur omnes possessiones et singula loca collegio applicata, sive sint intra civitatem sive extra, ut de ipsis singuli scholares plenam notitiam habeant. Quae quidem procurator collegii teneatur fideliter singulis praemisso modo manifestare.

De custodia pecuniarum.

§ 49. Bona autem seu redditus, ut praemittitur, recollectos, et intra vel extra collegium reconditos custodia, conservet et expendat, et iuxta temporis dispositionem pro necessitatibus collegii dispenset is, cui rector et collegium duxerit committendum. Qui quidem nil omnino possit alienare nisi de consensu rectoris et maioris partis collegii, nisi essent bona, quae servando servari non possent, et tunc possit hoc de rectoris licentia. Quod si in pecuniis existant, volumus eorum custodiam thesaurario consignari, ad cuius officium spectet dictas pecunias modo infrascripto diligenter custodire, ac summam, expensamque et rectam in libro computorum fideliter describere; qui etiam singulis diebus vel septimanis, iuxta consilium rectoris ac formam statutorum, pro quotidianis usibus collegii eis distribuat,

neon et quoties fuerit requisitus, plenariam et fidelem rationem reddat: eaque sufficienter reputare et exhibere in praesentia rectoris et consiliariorum quantitatem superstantem seu superessentem omnium pecuniarum in arca communi reponere teneatur.

§ 50. Pro quarum pecuniarum et aliorum iurium collegii securiori custodia et conservatione constituimus et ordinamus quod intra collegium, in aliquo loco tuto, una arca seu capsula retineatur, et quatuor diversis clavibus claudatur, quarum unam rector, aliam thesaurarius, tertiam unus de consiliariis, quartam autem Bernardus Guidonus, quamdiu ibi erit, et, eo absente, aliquis scholaris fidelis ad hoc deputatus, teneat. In qua quidem capsula seu arca ab una parte stent omnes pecuniae collegii, quadraginta ducatis dumtaxat pro usibus quotidianis penes thesaurarium remansuris. Item sigillum commune, cum quo nil sigillari valeat, nisi de consensu totius vel maioris partis collegii, et lecta prius scriptura in communi, in qua, quoties expediet, rector nomine collegii se subscribat. Item ibidem omnia privilegia et originalia horum statutorum ac etiam omnia instrumenta et alia iura transcripta dicti collegii, servata hac forma, fideliter conserventur. Rector quippe, expensis collegii, ne contingat in aliquo eius iura deperire, omnia privilegia et instrumenta publica et authentica, cum subscriptione et auctoritate duorum tabellionum, transcribi faciat et exemplari, et de transcripto fiat duae copiae authenticae, quarum una penes ipsum rectorem, exhibenda in iudicio et extra, quoties fuerit opportunum; reliqua in dicta capsula perpetuo remansura. Originalia autem omnium praedictorum in sacristia fratrum Praedicatorum vel Minorum aut alibi, secundum quod rector et collegium duxerint ordinandum, custodienda reponantur, et nihilominus omnia praemissa sine authenticatione in uno libro vel in diversis per-

De arca pecuniarum, eiusque custodia.

gamenis transcribantur. Qui quidem liber vel libri in libraria communi, sub catena et clavi, reponantur.

Quolibet anno de rebus collegii conficiendum inventarium.

§ 51. Insuper per rectorem et consiliarios singulis annis fiat inventarium publica manu scriptum de omnibus bonis et rebus tam mobilibus quam immobilibus, videlicet possessionibus, territoriis et quibuscumque aliis dicto collegio applicatis. Quod quidem in dicta communi arca recludatur, et etiam in libro pergamini copia transcribatur, ut sic, de bonis collegii praesentibus et futuris diligenter conservandis, clare notitia possit haberi.

Quolibet anno a rectore caeterisque officialibus reddenda de administratis ratio.

§ 52. Verum, ut praefata bona de bono in melius augeri et conservari valeant, statuimus quod anno quolibet, infra octo dies post creationem novi rectoris, consiliariorum et thesaurarii, rector antiquus ac thesaurarius cum antiquis consiliariis reddant rationem suam scriptam novo rectori et thesaurario, praesentibus consiliariis novis et tribus scholaribus, quos totum collegium duxerit eligendos. Quam quidem rationem scriptam seu librum rationum, ut per eum de quantitate annua expensarum collegii liqueat in futurum, volumus in arca communi exacta diligentia reservari. Post hoc autem incontinenti novis officialibus per antiquos cum instrumento publico omnes pecuniae, quae supererunt, et omnia superius enarrata in arca communi reposita, necnon et inventarium omnium bonorum cum clavibus dictae capsulae super praemissis manualiter et integraliter consignentur: mandamusque saepedictum inventarium in personam novorum officialium renovari, additis in eodem omnibus quae de novo fuerint acquisita, ac deletis iis quae vetustate aut alias legitime fuerint consumpta.

Culpabilium officialium poena.

§ 53. Denique, sufficienti et legitima ratione exhibita, ac fideliter integra assignatione facta, ut praemittitur, necnon facta relatione, saltem summarie, praesente toto collegio vel maiori parte ipsius, de superessentibus, officiales non possint antiquos absolvere, et literas quietantiae

dare de omnibus gestis et administratis per eosdem, et si, quod absit, praefati officiales antiqui in aliquo reperti fuerint culpabiles, debitores vel obnoxii, per subtractionem librorum vel aliorum bonorum ac alia iuris remedia, ante illam absolutionem, satisfacere et collegium indemne conservare cogantur per rectorem novum: et tunc demum absoluti, nullatenus ad aliquod officium amplius in dicto collegio assumantur.

De bibliotheca librorumque custodia.

§ 54. Praeterea, circa librorum in armario seu libraria communi per nos deputandorum utilem, cautam ac solertem curam adhiberi volentes, statuimus et mandamus omnes libros in dicta libraria reponendos, cuiuscumque facultatis seu valoris existant, sub bonis clavibus perpetuis temporibus inchatenari, nec ab inde aliqua occasione vel titulo, etiam ad brevissimum tempus, per aliquem seu aliquos seu pro aliquibus personis, cuiuscumque conditionis, status vel praeminentiae existant, quocumque colore quaesito, possint inde extrahi seu dischatenari, nisi dumtaxat ligandi vel reparandi causa, aut etiam cum libro utiliori permutandi, et tunc id fiat de consensu rectoris et totius collegii duarum partium ipsius. Proviso quod liber ligatus seu reparatus, vel, ut praemittitur, cum utiliori permutatus, cessante omni dolo, quantocius fieri poterit, reponi debeat sub clavi in loco priori. Contrarium facientes et consentientes, ac scientes et non revelantes, pro prima vice expellantur perpetuo ab ipsius collegii consortio, et nihilominus damnum, si quod fuerit, per subtractionem omnium bonorum ac alia iuris remedia resarcire teneantur: decernentes etiam quemcumque contractum alienationis de quovis libro communi celebratum, praeter casum permutationis praemissum, nullius esse momenti: statuimus insuper quod ostium librariae duas claves diversas habeat, unam fortem cum forti clavatura, aliam vero condecentem: primam custodiant scholares singuli vicissim per mensem fideliter

et diligenter, secundum quod rector et collegium eos duxerit deputandos: ad cuius custodientis officium spectet singulis diebus, horis congruis et ordinatis, aperire librariam et claudere, ac semel in die diligenter investigare, et si expediat, referre rectori an circa libros vel eorum clavaturas sit aliquid innovatum, quod reparatione egeat. Clavem autem aliam dissimilem habeant singuli scholares, quibus, temporibus congruis et opportunis, ad librariam libere pateat aditus. Proviso tamen quod nullus forensis illuc ingrediatur, nisi praesentibus uno vel pluribus scholaribus de collegio: quae omnia, ut efficaciter observentur, et ut acucior adhibeatur custodia, praecipimus ut scholares omnes, antequam clavem de manibus rectoris suscipiant, in manibus eius, specialiter tactis sacrosanctis Evangeliiis, iurent de omni indemnitate ac fidei custodia circa librariam et singulos eiusdem libros conservandos adhibenda: mandantes denique sacerdotibus et aliis servitoribus quod, praecipue in scholarium absentia, circa librariam et alia bona domus conservanda diligenter invigilent, ac inhibentes expresse ne rector etiam cum collegio paramenta seu iocalia dicti collegii possit cuiusvis personae commodare, vel precario aut alio casu vel titulo tradere, sub poena periurii.

Perpetui visitatores deputantur.

§ 55. Caeterum, nolentes fructum utilem progredi solitum ex facultatibus generosis canonicae scientiae et civilis, propter actus reprobos aut desidiam praesidentis, retardari, quinimo ut, excusso negligentiae somno ac sedula cura interposita, praefati scholares, divina sibi cooperante gratia, valeant suis temporibus optatos fructus producere, ad continuam reformationem collegii praefati, tres visitatores, videlicet episcopum et archidiaconum Bononienses ac antiquiorem doctorem in lectura, non aetate, in iure canonico Bononiae legentem duximus ex nunc dicto collegio perpetuis temporibus deputandos, eos obsecrantes in Domino

quod saltem semel quolibet anno, de mense septembris, aut saepius, si per maiorem partem collegii ipsos contingat evocari, ad ipsum collegium personaliter accedentes, rectoris desidiam, insolentiam, negligentiam seu etiam impotentiam favorabiliter supplere, ac ipsum et scholares discipulos, lascivos et vagabundos, sine strepitu et figura iudicii, iuxta eorum demerita, corrigere, punire et condemnare valeant: nec non singulos scholares, si expediat, semel in anno examinationi subiicere, et indociles ac penitus ad fructum scientiae acquirendum inhabiles, de consensu rectoris et consiliariorum, ne frustra occupetur idoneorum locus, expellere valeant, servata forma in titulo *De expulsionem* limitata: et demum, super vita, moribus et regimine quotidiano ipsius domus reformandi, supplendi et alia faciendi, quae pro utilitate, commodo et conservatione dicti collegii, dummodo praesenti nostrae ordinationi non contradicant, plenam concedimus facultatem. Quod si ipsi vel eorum aliquis nolent vel non possent, aliis occupationibus praepediti, huic visitationi intendere, loco episcopi Bononiensis, eius vicarium in spiritualibus; loco archidiaconi, universitatis Ultramontanae, scilicet Gallicae, rectorem; loco doctoris legentis in iure canonico, antiquiorem in iure civili actu legentem, volumus surrogari. Qui quidem pari modo visitare, et absentiam seu voluntatem praemissorum, pro illa vice, fideliter supplere teneantur. Porro mandamus hoc fieri absque expensis et oneribus collegii: proviso tamen quod ipsi visitatores honorabiliter recipiantur, et honorabilis collatio vel prandium, iuxta ritum patriae, ministretur eisdem.

§ 56. Praeterea, ut dictum collegium, ad quod et ipsius incrementum summe afficimus, successivis temporibus de bono in melius prosperetur, speciales protectores seu defensores, videlicet episcopum Ostiensem vice-cancellarium Romanum, ac unum vel duos alios cardinales, si qui

item protectores et defensores.

sint de genere nostro vel de dioecesi Lemovicensi, successive duximus ipsi collegio deputandos, eos in locum nostrum, nobis, iuxta Dei beneplacitum, de praesenti luce subtractis, quoad collegii protectionem et defensionem, tenore praesentium, perpetuo surrogantes: ac concedentes eisdem, in omnibus et singulis quae ad reformationem et conservationem status ipsius collegii ac singulorum fuerint necessaria, commoda et opportuna successivis temporibus, plenariam potestatem. Attenteque rogantes eosdem, et in visceribus misericordiae Iesu Christi obsecrantes quod, iuxta fiduciam et spem plenam quam de ipsis gerimus, post nostrum obitum, ut praemittitur, praefatum collegium et scholares universos, in suis iuribus, iustitiis et negotiorum promotionibus, pietatis intuitu, efficaciter foveant, protegant et manteneant, ac circa protectionem ipsius collegii adeo solerter invigilent et ulterioris caritatis affectibus attendant quod domus ipsa votivis crescat successibus ac feliciter in Domino prosperetur: ut, per hoc et alia pietatis opera, praemium adeo consequantur aeternum.

A collegio quolibet anno tribus scholaribus Bononiensibus alimenta tradenda.

§ 57. Verum civitatem nostram Bononiensem, in qua praedictum collegium fundatum extitit, favore ac benevolentia speciali volentes prosequi, et, ut eius potestas et antiani et alii cives ipsum collegium protegant, manteneant et defendant, statuimus et etiam ordinamus quod antiani praedicti, qui pro tempore fuerint, de triennio in triennium, pro maiori rememoratione, de mense septembris, possint eligere tres scholares pauperes, dociles, cives Bononienses, in iure canonico studentes, qui eosdem vel alios rectori dicti collegii praesentare, quorum cuilibet rector et thesaurarius dicti collegii quolibet anno tradant et realiter assignent, extra collegium, quinquaginta libras bononienses, medietatem videlicet de mense octobris, et residuum de mense aprilis, nec aliquid commune amplius in collegio vel factis eius habeant. Salvo quod de iura-

mento praestando per eos superius est expressum. Qui quidem, ei criminosi fuerint vel ad studium inhabiles, revocari valeant, et per dictos antianos alii loco eorum praesentari. Quod si infra quindecim dies eos praesentare neglexerint, episcopus Bononiensis eorum desidiam seu negligentiam de Bononiensibus supplere possit pro illa vice: pari autem numero, eis discordantibus, rector et consilarii eiusdem collegii magis proventus recipere, vel, caeteris paribus, gratificare possint quibus maluerint, ultra (1) fraude adhibita.

§ 58. Denique cum spem firmam habeamus, quod, nobis in Domino quiescentibus, huiusmodi in vinea Domini sic plantata novi continuo palmites orientur, qui uberes fructus et utiles toti orbi producant, per quos, Deo propitio, militans Ecclesia decorari poterit et insigniri, ac etiam reipublicae multa commoda provenire; idecirco nostros successores Romanos Pontifices ac collegium cardinalium Romanae Ecclesiae, praecipue legatos de latere in partibus illis vices Romani Pontificis gerentes, nec non omnes praelatos, barones, nobiles et quoscumque officiales Ecclesiae, qui pro tempore erunt inibi degentes, ac etiam universitatem Studii Bononiensis in aspersione pretiosi Sanguinis nostri Salvatoris obsecramus, quatenus collegium praelibatum et singulas personas ipsius ac ipsorum iura, redditus et bona velint pro Dei reverentia et honore ac remissione suorum peccatorum habere propitius cum commenda, ipsumque suis auxiliis, favoribus et praesidiis confovere. Scholares quoque et sacerdotes ipsius collegii attente rogamus, ac paternis affectibus exhortamur, quod in timore Dei vitae et conversationis bonae firmum faciant fundamentum: sint constantes in studio, lectionibus assidui; et in proficiendi desiderio semper ardentis, ac lux lucernae in bonis operibus resplendentes, ut sic qui fructum et gradum sui laboris ex-

Romani Pontificis et S. R. E. cardinalibus ipsum collegium commendat.

Scholaresque ipsos ad studia litterarum spiritualisque profectus excitat.

(1) Leg. f. nulla.

pectant, prius discant, quod doceant: sint continentia pudici, conversatione pacifici, dulces alloquiis, religiosi moribus, gestu graves; sint etiam caritate, dilectione et humilitate, si exaltari velint a Domino, inter se coniuncti: et qui maior est inter eos, evangelici persuasionem consilii se reputet minimum: sit denique in visu eorum simplicitas, in auditu humilitas, claritas in intellectu, benignitas in vultu, sanctitas in mente, caritas in corde, ut sic vita proficientes pariter et doctrina, dignis attollantur honoribus in hac via, et mercedem a Domino repromissam consequantur in patria beatorum.

Clausulae.

§ 59. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum constitutionis, ordinationis, associationis, donationis, statuti, deputationis, rogationis, subrogationis, reservationis, obsecrationis et exhortationis infringere etc.

Datum Avinioni, quinto decimo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 18 decembris 1372, pont. anno II.

XI.

Humiliatorum Ordinis praepositos, quamvis ab Apostolica Sede de praepositis provisos, correctioni et obedientiae Magistri generalis eiusdem Ordinis subiectos fore declarat.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae faciendi decreti. — 2. Decretum (de quo in rubrica). — 3. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Christoforo magistro generali Ordinis Humiliatorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Apostolicae servitutis nobis iniunctae desuper officium mentem nostram incitat et inducit, ut circa ea, quae pro statu prospero personarum sub religionis habitu

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

vacantium studio pie vitae, ad perseverantiam divini servitii opportuna fore conspicimus, operosis studiis intendamus.

Causae faciendi decreti.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte tua petitio continebat, quod licet omnes et singuli praepositi praepositarum dicti Ordinis magistro generali ipsius Ordinis pro tempore existen. tam ex institutionibus eiusdem Ordinis per Sedem Apostolicam approbatis, quam etiam de antiqua et approbata et hactenus pacifice observata consuetudine subesse noscantur et ad observantiam regularis disciplinae sint astricti; tamen nonnulli ex eisdem praepositis ex eo quod ipsi praepositorum, quas obtinent, a Sede Apostolica se asserunt impetrasse, a correctione et obedientia tua se subtrahere conantes, praetendunt se tibi in aliquo non subesse, nec teneri ad observantiam regularem in magnum eiusdem religionis opprobrium, et contemptum ecclesiasticae disciplinae: propter quod in ipso Ordine magnum generatur scandalum, et maiora exoriri exinde verisimiliter formidantur.

Decretum (de quo in rubrica).

§ 2. Quare pro parte tua nobis extitit humiliter supplicatum, ut providere tibi super hoc de opportuno remedio digneremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, volumus et apostolica auctoritate statuimus et etiam ordinamus, quod praepositi dicti Ordinis, qui sunt et erunt pro tempore, perinde subiecti et ad observantiam regularis disciplinae astricti existant, ac si eos per magistrum generalem dicti Ordinis pro tempore existentem seu eius auctoritate provisum seu electiones de ipsis factae eius auctoritate confirmatae extitissent.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae ordinationis, concessionis et voluntatis infringere etc.

Datum Avinioni, nonis ianuarii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 5 ianuarii 1373, pont. anno III.

XII.

Exemptio Ordinis fratrum B. Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum a solutione decimarum, de proventibus et redditibus ecclesiasticis, per Sedem Apostolicam regibus et principibus, vel aliis, concessarum et concedendarum.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae exemptionis concedendae. — 2. Exemptio (de qua in rubrica). — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro generali et fratribus B. Mariae de Mercede Redemptionis Captivorum, Ordinis S. Augustini, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Dum salubria laborum vestrorum studia, quibus vacatis assidue pro redemptione Christi fidelium, qui ab inimicis fidei orthodoxae miserabili captivitate detinentur, necnon multiplicia expensarum onera quae pro redemptione huiusmodi continue supportatis, diligenter attendimus, dignum reputamus et congruum, ut vos et loca vestra specialibus favore et gratia prosequamur.

Causae exemptionis concedendae.

§ 1. Exhibita siquidem nobis pro parte vestra petitio continebat, quod licet omnes fructus, redditus et proventus beneficiorum, domorum et aliorum locorum vestrorum, una cum elemosynis, quae vobis a Christi fidelibus largiuntur (victu et vestitu vestris dumtaxat deductis), in redemptionem fidelium christianorum, qui per inimicos eiusdem fidei captivi detinentur, converti debeant et etiam convertantur, tamen cum decimas reddituum et proventuum ecclesiasticorum regibus et aliis principibus concessas, levare seu exigi contingit, collectores decimarum huiusmodi vos ad solutionem seu praestationem decimarum ipsarum compellunt. Quare pro parte vestra nobis extitit humiliter supplicatum, ut cum hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani,

Bull. Rom. Vol. IV.

71

de Calatrava et de Montesia domorum magistris et fratres a solutione seu praestatione decimarum ipsarum exempti sint penitus et immunes, vos, ut circa redemptionem captivorum ipsorum melius et liberius insistere valeatis, a praestatione seu solutione decimarum earundem eximere de benignitate apostolica dignemur.

Exemptio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos igitur volentes vobis super hoc paterna sollicitudine providere, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod vos de vestris introitibus ac beneficiorum, domorum et aliorum locorum ipsorum fructibus, redditibus seu proventibus praedictis decimam huiusmodi, cum ipsam quibuscumque regibus seu principibus aut aliis quibuscumque per Sedem Apostolicam concedi contigerit in futurum, solvere seu praestare aut in ea cum aliis personis ecclesiasticis contribuere minime teneamini, neque ad id a quoquam compelli possitis per literas apostolicas, sub quacumque forma vel expressione verborum concedendas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto et Ordine ac domibus vestris huiusmodi mentionem, devotioni vestrae auctoritate apostolica, de speciali gratia, tenore praesentium indulgemus, decernentes suspensionis, interdicti ac excommunicationis sententias, si quas contra vos vel aliquem vestrum, aut domus seu alia loca vestra praedicta, per quoscumque, occasione praemissa, ferri contigerit seu etiam promulgari, irritas et inanes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionum, constitutionum et inhibitionum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Clausulae.

Datum Avenione XVI kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 17 maii 1373, pontif. anno III.

XIII.

Declaratio et limitatio auctoritatis et facultatum cardinalis pro tempore protectoris fratrum Ordinis Minorum Sancti Francisci (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Regularium Ordinum encomium, — 2. Et praecipue Ordinis Minorum. — 3. In ipsa regula mandatur, ut fratres aliquem S. R. E. cardinalem in protectorem Ordinis petant. — Hic Ordo a Rom. Ecclesia semper cardinales protectores obtinuit. — 4. Iis vero suam potestatem nimium extendentibus, — 5. Interdicitur quidquam immutare de statutis in capitulis generalibus, provincialibus, etc. — 6. Officiales Ordinis instituere aut deponere: — 7. Quemquam ad gradum aut lecturam promovere, et promotum revocare: — 8. De loco movere: — 9, 10, 11, 12. Delinquentes punire vel absolvere, etc. — 13. Qua puniendi poena fratres quidquam ex allatis a protectoribus obtinentes. — 14. Adhortatio ad ipsos protectores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Cunctos Christi fideles super quibus curam ex debito officii Summi Pontificis gerere obligamur, per praesidentes eisdem sic caritative sicque provide ac iuste cupimus gubernari, quod illi in viam mandatorum Domini dirigantur, et hi ex merito praesidialis sollicitudinis, uberius supernae remunerationis praemium nanciscantur.

Regularium Ordinum encomium. § 1. Sed nos nimirum in illis desideramus ardentius et affectuosiori studio procuramus, quorum alii a mundanis abstracti, et gravibus poenitentis dediti, caelestibus inhiant, et ad illa per contemplationis pennas suaviter et altius elevantur ut aquilae, et cum Maria parte optima perfruuntur; alii vero sanctam sollicitudinem Marthae sectantes, celebrationi di-

(1) Aliorum Ordinum protectores maiores his facultates non habent. Has ergo ponere satis esse arbitratus sum, ut caeteris Regularibus usui esse possint. Cherubin.

vinorum vacant solertius; alii discunt et docent Dei scientiam, et alii plebem instruunt in eadem, alique ferventioris spiritus ardore succensi, non timentes, sed amantes barbaras nationes, ad illarum conversionem pergunt intrepidi, ut valeant ad dominicam aream multos afferre manipulos, et de talentis eis creditis bonam Domino reddere rationem.

§ 2. Hi profecto sunt fratres Minorum Ordinis in Dei Ecclesia multiplicibus splendoribus radiantes, quorum sonus praedicationis et sanctitatis opera, prae caeteris religionum professoribus, usque ad extremum terrae noscitur exivisse. Hi sunt, quos Deus numero multiplicavit et meritis, quibusque sicut et aliis bene currentibus in stadio militantis Ecclesiae aeternum bravium, quod certatim apprehendere satagunt, elargitur. Et propterea nos de ipsis digne curam vigilem gerimus, ut eos in his sanctis operibus nil impediatur, nil perturbet, sed ipsi opportuna quietis dulcedine potiantur.

§ 3. Sane cum in Beati Francisci regula, cuius iidem fratres existunt, haec verba contineantur expresse, videlicet: Per obedientiam ad haec iniungo ministris ut petant a domino Papa unum de sanctae Ecclesiae cardinalibus, qui sit gubernator, protector et corrector istius fraternitatis, ut semper subditi et subiecti pedibus eiusdem Sanctae Romanae Ecclesiae, stabiles in fide catholica, paupertatem et humilitatem et sanctum Evangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus. Idem fratres existentes pro tempore, huiusmodi protectores dictae Romanae Ecclesiae cardinales successivis temporibus petierunt a Sede Apostolica, et etiam habuerunt.

§ 4. Sed aliqui eorumdem protectorum putantes forte, bene et licite, a certis temporibus citra, suam potestatem nimium extendisse dicuntur in pluribus, ex quibus in ipso Ordine gravia perturbationes et scandala sunt exorta.

Et praecipue Ordinis Minorum.

In ipsa regula mandatur, ut fratres aliquem S. R. E. cardinalem in protectorem Ordinis petant.

Hic Ordo a Rom. Ecclesia semper cardinales protectores obtinuit.

Iis vero suam potestatem nimium extendentibus.

Interdicitur quidquam immutare de statutis in capitulis generalibus, provincialibus, etc.

§ 5. Nos igitur, ut idem ordo in sua primaeva quiete remaneat, de virtute in virtutem eat assidue, et quibuslibet amotis praepediis, eradicatisque spinis et tribulis, fructum non solum consuetum, sed etiam uberiores afferat, ad radicalem submersionem turbationum et scandalorum huiusmodi iam exortorum, et ne oriantur in posterum, providere, ac eiusdem ordinis protectoribus, qui erunt pro tempore (cum nullus sit ad praesens ordinis praefati protector) transgressionis suae potestatis occasionem tollere efficaci remedio cupientes, auctoritate apostolica, eisdem protectoribus districtius inhiemus, ne praesumant quaecumque ordinata, statuta sive disposita, aut ordinata, statuenda seu disponenda per generalia vel provincialia aut custodialia capitula infringere, reprobare, corrigere, suspendere, super ipsis, seu contra ea vel eorum aliquid quomodolibet immutare, nisi contra praemissos articulos in praefata regula, ut praefertur, vel aliquem ipsorum existeret manifeste.

Officiales Ordinis instituere aut deponere:

§ 6. Aut quemcumque praelatum seu officialem dicti ordinis seu alicuius loci eiusdem, quocumque nomine nuncupetur, ponere seu instituere, aut deponere, destituere seu privare aut a suo officio suspendere seu impedire super eius libero exercitio quovis modo.

Quemquam ad gradum aut lecturam promovere, et promotum revocare:

§ 7. Aut aliquem fratrem Ordinis antedicti ad lectoratum aut quamcumque lecturam seu studium vel gradum promovere, aut promotos ab eis remove seu etiam revocare.

De loco movere:

§ 8. Aut de loco ad locum mittere aut mutare, sive alicui fratrum eorumdem eundi ad quodcumque monasterium vel locum alium aut dominium vel aliquam personam licentiam impertiri.

Delinquentes punire vel absolvere, etc.

§ 9. Et ne insuper in quemvis singularem fratrem memorati Ordinis, de quocumque crimine vel delicto punire, vel a poena seu poenitentia liberare aut eam minuere, augere vel immutare.

§ 10. Aut etiam alicui fratri locum, cameram, cellam, libros vel alias res di-

cti Ordinis concedere vel eius usui deputare.

§ 11. Aut quaecumque per praelatos eiusdem Ordinis aut alios deputata quomodolibet amovere.

§ 12. Nec etiam de rebus aut correctione fratrum dicti Ordinis (nisi in casibus praemissis contentis in praefata regula seu eorum aliquo) se aliquatenus intromittere quovis modo, ita quod dictus Ordo seu fratres eiusdem Ordinis in nullo subsint futuris protectoribus nisi dumtaxat in casu quo ipsorum fratrum communitas vel generale capitulum, quod absit, a praedictis articulis vel eorum aliquo deviant. Alioquin, si secus fecerint, id decernimus irritum et inane.

Qua puniendi poena fratres quidquam ex allatis a protectoribus obtinentes.

§ 13. Et nihilominus fratres, qui contra huiusmodi inhibitionem nostram quicquam impetrabunt, seu post inhibitionem huiusmodi utentur etiam per alios impetratis, puniantur illis poenis, quibus essent pro gravibus culpis secundum statuta dicti Ordinis puniendi, et sint nihilominus actibus privati legitimis, et a suis, si qua habent, suspensi officiis ipso facto.

Adhortatio ad ipsos protectores.

§ 14. Caeterum nos eosdem futuros protectores hortamur attentius, quod per facti efficaciam sic nominis sui officii procurent effectum, quod Ordo ipse per eos non laedatur in aliquo, sed potius ab adversis (si quando forsitan imminerent) suo opportuno defensionis clypeo protegatur, et a noxiis praeservetur. Sic acturi proinde et aequitatis ac modestiae limites servaturi, ut non trahatur ad noxam, quod provisum extitit ad salutem; sed ex caritativis gestis eorum Ordo praefatus quietem et consolationem percipiat, et protectores magnum apud Deum praemium sortiantur, et super contrario non oporteat dictae Sedis providentiam aliud remedium adhibere. Nulli ergo, etc.

Datum apud Pontem Sorgiae Avenionen. dioecesis, sexto kal. iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 27 maii 1373, pontif. anno III.

XIV.

Quod officiales Status Ecclesiastici neminem cogant ad granum, ligna et similia, absque solutione iusti pretii, sibi deferendum.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Constitutio (de qua in rubrica). — 2. Obstantium derogatio. — 3. Poenae inobedientium.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Relevationi iniustorum gravaminum nostrorum subditorum, praesertim pauperum, providere pietatis studiis cupientes.

§ 1. Universis et singulis Apostolicae Sedis legatis ac vicariis gubernatoribus nostris, et successorum nostrorum Romanorum Pontificum, etiam si sint Romanae Ecclesiae cardinales, thesaurariis et rectoribus generalibus, necnon rectoribus et marescallis, ac potestatibus, capitaneis, depositariis, iudicibus, castellanis et aliis quibuscumque officialibus nostris et eiusdem Ecclesiae, quocumque nomine nuncupentur, praesentibus et futuris, in civitatibus Bononiae et Perusii, earumque communitatibus et districtibus, necnon Romandiolae, Marchiae Anconae, ducatus Spoletani, Patrimonii Beati Petri in Tuscia, Campaniae, Maritimae et Massae Trabariae provinciis et aliis civitatibus, terris et locis dictae Ecclesiae immediate subiectis (quorum nomina haberi volumus praesentibus pro expressis), tenore praesentium districtius inhibemus, ne frumentum et alia blada, vinum, ligna, foenum, paleas aut res alias ad ipsorum, seu officialium, familiarium et hospitiorum suorum vel aliorum quorumcumque usum spectantia, per cives et incolas dictarum civitatum, communitatum, districtuum, provinciarum, terrarum et locorum, seu per ipsorum civium et incolarum navigia, currus aut animalia, gratis, sine iusto et integro navulo et praemio statim solvendo, deferri faciant seu compellant.

§ 2. Non obstantibus statutis, constitutionibus, mandatis et consuetudinibus contrariis quibuscumque, quae per praesentes revocamus, cassamus et viribus vacuumus.

§ 3. Nos enim, omnia et singula praecpta, damna, mulctas, condemnationes et alias poenas, si quae contra nostram huiusmodi inhibitionem, sint vel in posterum fuerint attentata, ex nunc decernimus irrita, et nullius penitus existere firmitatis. Et nihilominus omnes et singuli, qui contra nostram praedictam inhibitionem, sive ex sua temeritate, sive ex alieno mandato venire praesumpserint, cuiuscumque dignitatis, status, ordinis, conditionis existant, etiam si pontificali aut alia quavis fulgeant dignitate, praeter dictae Ecclesiae cardinales, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, et duplum eius, quod pro praedictis solvere debuerint, illis quos super praemissis gravaverint, restituere teneantur, nulla in hac parte remissione, directe vel indirecte facienda, eis aliquatenus valitura. Qua quidem sententia (cuius absolutionem Sedi Apostolicae specialiter reservamus) nullus possit absolvi, nisi satisfactio et duplum huiusmodi realiter fuerit primitus persoluta. Nulli ergo, etc.

Datum apud Pontem Sorgiae, Avenionensis dioecesis, decimo septimo kalendas iulii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 15 iunii 1373, pontif. anno III.

XV.

De scriptura literarum apostolicarum per scriptores iuxta distributionem secretariorum cito facienda, et inobedientium poena (1).

SUMMARIUM

1. Scriptura literarum apostolicarum cito facienda. — 2. Poena inobedientium. — 3. Clausulae.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Obstantium derogatio.

Poenae inobedientium.

XVI.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Scriptura literarum apostolicarum cito facienda.

§ 1. Statutum per felicis recordationis Urbanum Papam quintum, praedecessorem nostrum, editum super scribendis apostolicis literis per scriptores literarum ipsarum existentes pro tempore, ex certis rationabilibus causis, modificantes, et poenas in eo appositas, cum periculosae forent nimium, penitus amoventes, universis et singulis scriptoribus earundem literarum auctoritate apostolica praesentium tenore mandamus, quod literas de Curia et alias de nostro vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum mandato gratis scribendas, quae per nostros seu eorundem successorum secretarios aut rescribendarium, qui pro tempore fuerit, distributionem eisdem fideliter infra competentem terminum eis per aliquem ex eisdem secretariis vel eundem rescribendarium assignandum, cessante impedimento legitimo, quod secretariis distribuendis minutis statim notificare debeant de bona litera; scribere vel per se vel per substitutos suos scribi, si eis concessum fuerit, quod per substitutos scribi faciant, non postponant, et postquam illas scripserint, ipsas mittant secretariis, qui minutis fecerint, nec expectent, quod super hoc ab aliquo requirantur.

Poenae inobedientium.

§ 2. Alioquin contrafacientes emolumento officii scriptoriae per unum mensem absque remissione qualibet, quae per nos vel successores eosdem possit fieri, sint suspensi: et in hoc eiusdem rescribendarii, qui referentibus secretariis super hoc credere debeat, conscientiam oneramus.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, etc.

Datum apud Villam Novam Avenionensis dioecesis undecimo kalendas augusti, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 22 iulii 1373, pontif. anno III.

Religiosi cuiuscumque Ordinis, etiam Mendicantium, quamvis Sedis Apostolicae sint cappellani, eorum superioribus subiecti remaneant.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae ferendae legis. — 2. Declaratio (de qua in rubrica). — 3. Obstantium derogatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Per Romani Pontificis providentiam circumspectam, sic Sedis Apostolicae privilegia et indulta moderari dignoscuntur, quod in eis materia malignandi nulli detur, ac personae, quae sub religione vacare debent studio piae vitae, a bono obedientiae et perseverantia divini servitii nullatenus retrahantur.

§ 1. Sane nuper ad nostrum relatione fide digna pervenit auditum, quod nonnulli religiosi, etiam Mendicantes, qui in cappellanos Sedis Apostolicae se recipi procurarunt, propterea bonum obedientiae et correctionem recusantes, per mundum, per plurimum sine suorum superiorum licentia, saepius evagando discurrunt, et quandoque ad Romanam Curiam accedunt, asserentes sine suorum superiorum licentia se hoc facere posse.

§ 2. Nos igitur in praemissis, prout ex debito tenemur pastoralis officii, salubriter providere cupientes, auctoritate apostolica tenore praesentium statuimus, volumus et etiam ordinamus, quod omnes et singuli religiosi quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, dictae Sedis cappellani qui sint et in antea erunt, perinde eorum superioribus et correctoribus ipsorum in omnibus et per omnia sint subiecti, ac si praedictae Sedis cappellani non essent.

§ 3. Non obstantibus exceptionibus seu exemptionibus et aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis, gratiis, literis apostolicis cappellanis dictae Sedis et alias

Exordium.

Causae ferendae legis.

Declaratio (de qua in rubrica).

Obstantium derogatio.

communiter vel divisim, sub quacumque forma et expressione verborum, a dicta Sede concessis et in posterum concedendis, etiam si de illis plena et expressa mentio de verbo ad verbum in praesentibus sit habenda, quae quoad hoc alicui in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, etc. nostrae constitutionis, voluntatis et ordinationis infringere, etc.

Datum Avinioni, quinto idus novembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 9 novembris 1373, pont. anno III.

XVII.

Quod Ecclesiarum praelati seu locorum Ordinarii occasione praesentationum et institutionum per magistrum et fratres S. Ioannis Hierosolymitani de personis idoneis ad beneficia curam animarum habentia factarum ab eisdem nil penitus exigant vel audeant extorquere (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Praesentati (de quibus in rubrica) ab episcopis gravati. — 2. Sanctio ad eorumdem indemnitate. — 3. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Iustis petentium votis, illis praesertim, per quae religiosa et alia pia loca ac personae degentes in eis a gravaminibus releventur, libenter annuimus, illaque favore prosequimur opportuno.

§ 1. Exhibita siquidem nobis pro parte dilectorum filiorum magistri et fratrum hospitalis Sancti Ioannis Ierosolymitani petitio continebat, quod licet eis a Sede Apostolica indultum existat, ut ipsi fratres presbyteros hospitalis eiusdem vel saeculares clericos ad regimen parochialium Ecclesiarum idoneos ad huiusmodi praesentationem pertinent, cum vacant,

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

locorum dioecesanis seu aliis ordinariis pro vicariis perpetuis inibi instituendis, valeant praesentare; ipsique dioecesan. et ordinarii presbyteros et clericos ipsos, sic eis per eosdem magistrum et fratres legitime praesentatos, in vicarios perpetuos ipsarum Ecclesiarum sine difficultate qualibet instituere et investire teneantur; tamen iidem dioecesani dictos presbyteros et alios clericos idoneos cum eis ad easdem parochiales Ecclesias, cum vacant, per ipsos magistrum et fratres praesentantur, absque magnis pecuniarum quantitatibus sine causa rationabili instituere et investire differunt, et etiam contradicunt in animarum periculum, divini cultus diminutionem, ac magistri et fratrum praedictorum praesentationem et gravamen; quare pro parte magistri et fratrum eorumdem nobis extitit humiliter supplicatum, ut providere eis super hoc de opportuno remedio dignaremur.

§ 2. Nos cupientes in praemissis paternam sollicitudine providere, huiusmodi supplicationibus inclinati, universis et singulis locorum ordinariis, qui sunt et erunt pro tempore, auctoritate apostolica praecipiendo mandamus, quatenus huiusmodi fratres, presbyteros et alios clericos, quos per ipsum magistrum et fratres ad easdem parochiales Ecclesias, quae ad ipsorum praesentationem pertinent, ut praefertur, eis contigerit legitime praesentari, dummodo iidem presbyteri et clerici ad regimen Ecclesiarum ipsarum fuerint idonei, in perpetuos vicarios Ecclesiarum earundem, ad quas praesentati fuerint, ut praefertur, libere absque morae dispendio instituere et investire procurent: districtius inhibentes eisdem dioecesanis et ordinariis, ne deinceps ab eisdem magistro et fratribus ac presbyteris seu clericis eis taliter praesentandis, seu aliis quibuscumque personis, occasione institutionum seu investiturarum huiusmodi quocumque colore seu modo quaesito, aliquid exigere seu extorquere praesumant.

Sanctio ad eorumdem indemnitate.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae inhibitionis infringere etc.

Datum Avinioni, kalendis martii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 1 martii 1374, pontif. anno IV.

XVIII.

De auctoritate et facultatibus munereque magistri generalis et aliorum praelatorum fratrum Praedicatorum Ordinis S. Dominici, gratisque et privilegiis eiusdem Ordinis.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Causae huius constitutionis. — 2. Magister generalis statim ac fuerit electus, Ordinis regimen assumit. — 3. Eius amotio ad definitores Ordinis spectat. — 4. Lectores ubique absque licentia doceant. — 5. In iis quae instituta Ordinis respiciunt ordinarii locorum se non immisceant. — 6. De priorum confirmatione. — 7. Vocalibus longe absentibus tempus non currit. — 8. Fratres absque examine ad ordines promovendi. — 9. De oratoriis. — 10. Tempore interdicti sacris possunt operari. — 11. Facultas praelatorum absolventi fratres: — 12. Et fratrum ipsos absolventi praelatos: — 13. Ac praelatorum absolventi in ipsum Ordinem cooptandos. — 14. A nonnullis exempti declarantur fratres. — 15. Praelati Ordinis revocant fratres extra eum morantes. — 16. Idem demissis ad praedicandum, inquisitoribus, etc. — 17. Professores recedentes ab Ordine absque licentia coercentur una cum eos retinentibus: — 18. Item licentiatum si ad strictiorem Ordinem non transierint: — 19. Item apostatae ab Ordine. — 20. Eiecti vel egressi ab Ordine non praedicent, nec in aliis Ordinibus recipiantur. — 21. Habitus similis aliis interdictus. — 22. Ordo Praedicatorum a decimis exemptus. — 23. De bonis Ordinem profitentium. — 24. Sepultura in locis Ordinis cuique libera. — 25. Caetera defunctis per ipsos Ordinis fratres praestanda. — 26. De confessionibus faciendis. — 27. Libertates nonnullae Ordini conceduntur. — 28. Exemptio a quacumque so-

lutione vel onere. — 29. De translatione honorum et domibus dimittendis. — 30. Exemptio a subventionem legatorum, etc. — 31. Exemptio a iudiciis ordinariorum. — 32. Attentata in contrarium irritantur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro, prioribus et fratribus universis Ordinis Praedicatorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Virtute conspicuos sacri vestri Ordinis professores, qui contemplationi caelestium ferventer invigilant, et piae vitae studio sine intermissione desudant, decet per apostolicae circumspectionis auxilium sic provide dirigi et solcite confoveri, ut, alicuius praetextu calumniae, nullum interinae pacis excidium nullumque religiosi status perferant detrimentum, sed in his robur et vigorem habeant, per quae circum cultum divini Nominis devotis et quietis mentibus invalescant.

§ 1. Hinc est quod cum, sicut nobis exponere curavistis, tu, fili magister, et praedecessores tui, iuxta eiusdem Ordinis consuetudinem observatam hactenus, ac a Sede Apostolica toleratam, statim postquam electi secundum praedicti constitutiones Ordinis extitistis, fratrum ipsius curam gesseritis, magisterii officium plene ac libere in omnibus exercentes, iidemque fratres vobis devote ac humiliter obedierint et intenderint reverenter, ac in eodem Ordine sit statutum, ut magister ipsius, qui pro tempore fuerit, a magisterii officio amoveri valeat a definitore capituli generalis;

§ 2. Nos volentes ambiguitatis scrupulum in hac parte de vestris cordibus amputare, ac Ordinem ipsum praefatae Sedi immediate subiectum, a Sede approbatum eadem, honestate floridum, praeclarum scientia et virtute foecundum, privilegio apostolicae gratiae attollere singulari, vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestrae ad instar felicitis recordationis Bonifacii VIII et Benedicti XI Roman. Pontific., praedecessorum nostrorum, ut successores tui, fili magister, qui

Prooemium.

Causae huius constitutionis.

Magister generalis statim ac fuerit electus, Ordinis regimen assumit.

Praesentati, de quibus in rubrica, ab episcopis gravati.

Exordium.

erunt pro tempore, statim postquam electi secundum constitutiones fuerint suprascriptas, eo ipso veri eiusdem Ordinis magistri effecti, coram animarum fratrum ipsius Ordinis plene habeant et libere gerant, ipsosque fratres auctoritate propria ligare ac solvere, necnon in eodem Ordine agere valeant, quae ipsi et praefati Ordinis definitores, iuxta praedictas constitutiones, eisdem Ordini et fratribus secundum Deum viderint expedire, aliasque possint officium magisterii licite in omnibus exercere, iidemque fratres tibi magistro et successoribus tuis devote et humiliter obediant et intendant;

Eius amoto ad de Balthares Ordinis special.

§ 3. Et praefati successores et tu, magister, a definitore capituli generalis Ordinis ipsius, secundum Ordinis constitutiones eiusdem, absolvi et amoveri possitis, auctoritate apostolica indulgemus; ratum habentes et firmum quicquid super praemissis per te, magister, dictosque praedecessores, fratres et definitores factum et observatum est hactenus, concessa tibi exequendi magisterii officium, quoad praemissa omnia et alia, libera facultate.

I. ctores ubique absque licentia doceant.

§ 4. Fratres autem de Ordine vestro, quos secundum constitutiones ipsius Ordinis conventibus vestris deputandos duxeritis in lectores, sine alterius cuiuscumque licentia, libere in domibus praedicti Ordinis legere et docere valeant in theologica facultate, illis locis exceptis, in quibus viget Studium generale ac etiam quilibet in facultate ipsa docturus, ut magister incipere solemniter consuevit.

In his quae instituta Ordinis respiciunt ordinarii locorum non immisceant.

§ 5. Et licet episcopis et dioecesanis debitam et devotam obedientiam impendatis, nolumus tamen, quod circa instituta, et praecipue super institutione et destitutione priorum eiusdem Ordinis, ex hoc praeposuit aliquod incurris.

De priorum confirmatione

§ 6. Quando vero in aliquo capitulo vel conventu vestri Ordinis, de provinciali vel conventuali priore occurrerit electio facienda, si ex aliqua causa factam electionem a fratribus eiusdem Ordinis, quo-

rum interest, non contingat forsitan confirmari, superior ad quem confirmatio electionis huiusmodi pertinet, aliquem de illis fratribus, quos ipsi electores vel maior pars eorum per litteras suas ab eo petierint, quando ad ipsum pro electi confirmatione transmittunt, eis de nostra licentia concedere valeant priorem.

Vocalibus longe absentibus tempus non currit.

§ 7. In electionibus quoque eorundem magistri et priorum provincialium ipsius Ordinis, fratribus, qui debent electionem huiusmodi celebrare (cum eos frequenter de remotis partibus oporteat convenire), tempus super hoc statutum a iure non currat, nec ipsi in hac parte iuris regulis coarctentur.

Fratres absque examine ad ordines promovendi.

§ 8. Et quia eiusdem Ordinis fratres de locis ad loca ipsius Ordinis saepius transmittuntur, propter quod stabilem et perpetuam in certis et determinatis eiusdem Ordinis domibus non faciunt mansionem, quia etiam bonos et idoneos ac probatos a vobis fratres facitis ad Ordines promoveri, liceat vobis ordinandos fratres eiusdem Ordinis, quibuscumque malueritis catholicis pontificibus, communionem et gratiam Apostolicae Sedis habentibus, praesentare, ipsisque pontificibus praesentatos a vobis fratres, sine qualibet examinatione per eosdem pontifices facienda, et absque omni promissione vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum, ad Ordines promovere.

De oratoriis

§ 9. In locis autem in quibus degitis, liceat vobis habere oratoria, in quibus cum altari portatili possitis missarum solemnia et alia divina officia celebrare ac etiam recipere ecclesiastica sacramenta.

Tempore interdicti sacris possunt operari.

§ 10. Cum generale interdictum fuerit, in Ecclesiis et oratoriis vestris et aliis quibuscumque, cum ad loca perveneritis ecclesiastico supposita interdicto, clausis ianuis, interdictis et excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis et submissa voce, liceat vobis celebrare divina et eccle-

(1) Hoc revocavit Concilium Trident., sess. 7, c. 11, et sess. 21, c. 12. (2) Attende Concil. Trident., sess. 25, c. 12.

clesiastica recipere sacramenta, dummodo causam non dederitis interdicto, nec contingat id vobis specialiter interdicti, nec Ecclesiae vel oratoria ipsa fuerint specialiter interdicta. Iis vero, qui in vestris morantur obsequiis, cuncta libere ministrare possitis ecclesiastica sacramenta, et ipsos, cum decedunt, in vestris oratoriis sepelire. Si quando autem in terras, in quibus residetis, vel earum personas, excommunicationis seu interdicti sententias contigerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negociorumque vestrorum procuratores et operarii, qui in vestris locis eorum operibus personaliter continue insisterint, huiusmodi sententiis obnoxii minime habeantur, ibique possint audire divina, iuxta formam, quae locis ipsis eo casu a Sede Apostolica est concessa, nisi eisdem causam dederint, vel excommunicari specialiter seu interdicti contingat eosdem. Et quia vos extremam patientes pro Christi nomine paupertatem, exhortationis pio studio, bonos ad portiora dirigitis, et errantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, concedimus, ut in excommunicatorum terris libere commorari et ab eis, tunc etiam quando vos vel ipsos transire contigerit, necessaria vitae deponere ac recipere valeatis.

Facultas praetatorum absolventi fratres.

§ 11. Magister quoque et singuli priores, provinciales et conventuales ac vices eorum gerentes in provinciis et conventibus ac locis sibi commissis pro dictis fratribus constitutis ibidem, necnon et fratribus aliis eiusdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus undecumque, absolutione et dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverint Ordinem, sive post, in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis vel interdicti aut suspensionis incurrerint sententias a iure vel a iudice generaliter promulgatas, et huiusmodi sententiis innodati aut in locis suppositis ecclesiastico interdicto divina officia celebrantes vel suscipientes ordines sic ligati notam irregularitatis incur-

rerint, absolutionis et dispensationis beneficium valeant impartiri, nisi adeo gravis fuerit et enormis excessus, quod sint ad eandem Sedem merito destinandi.

Et fratrum ipsos absolventi praetator.

§ 12. Fratres etiam vestri quos pro tempore, vos magister et priores, tam provinciales, quam conventuales, necnon et vices vestras gerentes, in propriis habueritis confessores, absolutionis et dispensationis beneficium vobis (cum expedierit) valeant impartiri iuxta formam concessionis super absolutione et dispensatione fratrum eiusdem Ordinis superius vobis factae.

Ac praetatorum absolventi in ipsam Ordinem cooptandos.

§ 13. Ad haec, volentibus vestro aggregari collegio, qui suspensionis aut interdicti vel excommunicationis sententiis a iure vel a iudice promulgatis, generaliter sunt ligati, absolutionis beneficium (observata forma canonica) impartiri, ipsosque in fratres recipere, ac eos, qui post assumptum habitum vel professionem emissam, recoluerint se talibus in saeculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam, vos magister et singuli priores, provinciales et conventuales, ac vices vestras gerentes, valeatis absolvere, et cum irregularibus dispensare, si forsitan talibus innodati sententiis vel in locis interdicto suppositis, divina praesumpserint officia celebrare vel ordines susceperint, ita tamen, quod si aliqui ex huiusmodi eisdem sententiis propter debitum sint adstricti, satisfaciant ut tenentur. Caeterum vestra discretio cante provideat, ut Apostolicae Sedis, legatorum ipsius et ordinariorum locorum, in absolutionibus huiusmodi scandalum evitetur.

Anonnullis exempti delectantur fratres.

§ 14. Porro quieti vestrae providere volentes, quod per litteras Apostolicae Sedis, aut legatorum seu delegatorum ipsius, conveniri a quoquam minime valeatis, et quod ad pecuniam colligendam cogi non possitis inviti per litteras ipsius Sedis de caetero impetrandas; quodque nullus vestrum correctionis seu visita-

(1) Quoad publicationem excommunicationis, Vide Concil. Trid., loc. cit.

tionis vel inquisitionis officium, monasteriis vel Ecclesiis, sive quibuscumque personis impendere, vel ad cognitiones causarum, citationes partium et denunciationes sententiarum interdicti et excommunicationum procedere; aut recipere curam monialium seu religiosarum quarumlibet personarum teneatur, per apostolicas literas impetratas et in posterum impetrandas, nisi huiusmodi apostolicae literae de hoc indulto et Ordine vestro expressam fecerint mentionem, auctoritate vobis apostolica indulgemus. Concedimus etiam, ut ad visitandum aliqua monasteria monialium cuiuscumque Ordinis compelli aliquatenus non possitis, aut recipiendum commissiones causarum, seu sententiarum executiones vel alia contingencia causas ipsas, per literas praefatae Sedis, in quibus facta non fuerit de indulgentia huiusmodi mentio specialis, sive per legatos vel delegatos ipsius. Nullus insuper archiepiscopus vel episcopus, nullusque alius praelatus ecclesiasticus, vel eorum vicarii vel officiales, ad portandum vel deferendum literas, vel exequendum aut denunciandum sententias contra principes saeculares, communitates, populos seu quoscumque benefactores vestros, nullusque delegatus vel ordinarius iudex, ad faciendum citationes vel commissiones recipiendas, sive quod sitis in causis aliquibus assessores, seu ad alia lites et controversias contingencia, in causis, quae coram ipsis tractantur, quemquam vestrum compellere valeant, sine praedictae Sedis mandato et licentia speciali, expressam faciente de hac indulgentia mentionem, nec quisquam vestrum parere vel intendere teneatur super his monitionibus et mandatis aut inssionibus eorundem, aut facere vel implere, quod in hac parte dixerint iniungendum.

Praelati Ordinis extra eorum morantes 1.

§ 15. Caeterum magistri et singuli priores, provinciales, atque ipsorum vicarii, illos ex fratribus, de quibus auctori-

(1) Hoc etiam statuit Concil. Trident., sess. 25, c. 4.

tate: literarum Sedis Apostolicae vel legatorum ipsius, archiepiscopis et episcopis vel aliis quibuscumque provisum extitit, vel in posterum contigerit provideri, corrigere, ac, non obstante contradictione aliqua, possint ad suum Ordinem revocare, nec per literas eiusdem Sedis, seu legatorum ipsius iam de caetero obtinendas, aliquos de fratribus ipsius Ordinis, praefatis archiepiscopis et episcopis aut aliis teneantur in socios deputare, nisi dictae literae apostolicae obtinendae de indulto huiusmodi et ordine ipso expressam fecerint mentionem, et alias id honestati Ordinis et illorum saluti viderint expedire. Nullus autem legatus, nisi de latere nostro missus auctoritate literarum Sedis Apostolicae specialem de hoc indulto et Ordine vestro non facientibus mentionem, nullusque praelatus, aut aliqua persona religiosa vel saecularis, de fratribus eiusdem Ordinis, seu cardinalis Romanae Ecclesiae, ad sua seu Ecclesiae negocia procuranda, vel secum manendum, aliquos assumere valeant, nisi quos magister vel prior provincialis ipsorum tamquam idoneos et discretos sibi duxerint assignandos, quos etiam volumus subiacere Ordinis disciplinae.

§ 16. Illos vero Ordinis ipsius fratres, qui ad praedicandum Crucem vel inquirendum contra haereticam pravitatem, seu ad alia huiusmodi negocia sunt vel fuerint deputati ubicumque a Sede Apostolica, tu, fili magister, tuique successores remove re seu revocare et penitus transferre, ipsisque quod supersedeant iniungere, aliosque substituere, cum expedire videtis, licite et libere valeatis, ac in eos, si contravenerint, censuram ecclesiasticam exercere; ac quilibet prior provincialis, vel eius vicarius eiusdem Ordinis, quibus ab eadem Sede similia contigerit in illa committi, facere possit, non obstantibus aliquibus literis vel indulgentiis apostolicis impetratis vel in posterum impetrandis, quae de hoc non fecerint mentionem.

Idem de missis ad praedicandum, inquisitoribus, etc.

Professi recedentes ab Ordine absque licentia coercentur una cum eo retinentibus.

§ 17. Inhibemus quoque ne quis post professionem in Ordine vestro factam ab ipso Ordine sine magistri vel sui prioris licentia discedat: discedentem vero absque cautione literarum alterius ipsorum, praetextu alicuius privilegii Apostolicae Sedis, nullus audeat retinere. Quod si forte retinere praesumpserit, vobis, magister et singuli priores dumtaxat, et vestris vicariis licitum sit in ipsos discedentes fratres excommunicationis sententiam promulgare: detinentes vero eosdem secum vel in monasteriis seu Ecclesiis suis (nisi eos eiecerint) postquam eis denunciatum fuerit, excommunicationis sententiae volumus subiacere: non obstante quod excommunicari, suspendi vel interdicti non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam de indulto huiusmodi mentionem.

Item licentiam suam strictiorem Ordinem non transierint.

§ 18. Si vero aliqui de fratribus vestri Ordinis, post obtentam licentiam a Sede praedicta, aut a vobis, ad religionem aliam transeundi, infra duos vel tres menses se ad illam religionem suae saluti congruam non contulerint et ipsius non susceperint habitum regularem, licitum sit vobis singulis, magistro et prioribus, ac vices vestras gerentibus, contra ipsos tamquam contra alios vestri Ordinis apostatas procedere, secundum quod honestati dicti Ordinis videritis expedire. Illud idem intelligi volumus de illis, qui post susceptionem habitus alterius religionis, infra tempus probationis, nulla professione facta, inde praesumpserint resilire, aut etiam si post professionem huiusmodi ad religionem laxiorem seu mitiorem Ordinem transierint, vel (quod absit) ad saeculum revertantur, vos volumus contra ipsos rigorem vestri Ordinis exercere.

Item apostatas ab Ordine.

§ 19. Apostatas quoque vestri Ordinis excommunicare, capere, ligare, incarcerare et alias subdere disciplinae rigori possitis, per vos, ac etiam alios, in quocumque habitu contigerit eos inveniri,

invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii saecularis.

§ 20. Inhibemus etiam, ne fratres quos ab Ordine vestro pro suis culpis, per magistrum vel priores ac eorum vicarios expelli contigerit, vel qui egressi fuerint proprio suo motu, praedicare, confessiones audire, seu docere praesumant, nisi ad alium Ordinem in quo licite huiusmodi exerceantur officia, transierint, de nostro vel magistri, seu prioris vel vicariorum ipsorum licentia speciali. Quod si forte ipsi contra huiusmodi inhibitionem nostram aliquid super praemissis temere attentare praesumpserint, vos magistri et singuli priores vel vestri vicarii, in illos, quos infra fines praedicationis suae, iuxta consuetudinem Ordinis vestri distractos inveneritis talia perpetrantes, monitione praemissa, auctoritate nostra excommunicationis sententiam valeatis promulgare. Eiectos autem de Ordine vestro vel egressos, qui receptione in eodem Ordine suis culpis exigentibus reddiderint se indignos, et alios fratres eiusdem Ordinis ex rationabili causa ad quoscumque Ordines approbatos (praeterquam ad B. Augustini, Hospitaliariorum et aliorum religiosorum arma portantium) ad vitandam occasionem evagandi, vos, magister et singuli priores seu vestri vicarii, cum testimonialibus literis, auctoritate nostra, licentiandi liberam habeatis facultatem. Nos enim distinctius inhibemus, ne tales ad alium Ordinem aliter transire, vel aliqui eos recipere seu retinere praesumant, absque licentia speciali Sedis Apostolicae faciente de hoc plenariam mentionem.

Eiecti vel egressi ab Ordine non praedicent, nec in aliis Ordinibus recipiantur.

§ 21. Inhibemus etiam, ut nulli, sive sit in religionis Ordine sive extra Ordinem constitutus, habitum vestrum, aut ita consimilem, quod propter eum frater Praedicator credi possit, deferre liceat, absque mandato Sedis Apostolicae speciali. Et ut dicta inhibito maiorem consequatur effectum, statuimus, ut hi, qui habitum vestrum aut sibi similem praedicto modo deferre praesumpserint, ad

Habitus similis alius interdictus.

deponendum ipsum per dioecesanos locorum (cum a vobis requisiti fuerint), monitione praemissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur.

Ordo Praedicatorum a decimis exemptus.

§ 22. Caeterum, cum humilitas vestra sibi de latitudine orbis terrae nil praeter domos et hortos cum virgultis, praemiorum obtentu coelestium, duxerit reservandum, nos pie volentes, quod illorum fructus vestrae paupertatis usibus applicentur, ut de dietis hortis et virgultis vestris nulli decimam teneamini exhibere, vobis auctoritate praesentium indulgemus, districtius inhibendo, ne quis a vobis de praemissis aliquid exigere vel extorquere praesumat.

De bonis Ordinem profectum.

§ 23. Quia vero nonnulli vestrae religionis habitum assumentes, diversis personis, quae sciri et inveniri non possunt, aliqua bona restituere interdum tenentur, vobis magistro et prioribus ac vicariis praedictis concedimus, quod singuli vestrum, in locis sibi commissis, bona ipsa in pios usus convertere valeant, prout secundum Deum viderint expedire.

Sepultura in locis Ordinis cuique libera.

§ 24. Sepulturam quoque in locis, coemeteriis et ecclesiis vestris concedimus, et eam liberam esse censemus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint (nisi excommunicati, vel interdicti, aut etiam publice usurarii fuerint), nullus obsistat, salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Caetera defunctis per ipsos Ordinis fratres praestanda.

§ 25. Districtius inhibentes, ut nulli religiosi vel saeculares, vobis invitis, aliorum corpora defunctorum in vestris coemeteriis sepelire, aut in ecclesiis vestris missarum solemnias vel pro animabus eorum, qui ad loca vestra tumulandi feruntur, ibidem exequias celebrare sine vestro assensu et voluntate praesumant.

De confessionibus faciendis.

§ 26. Inhibemus insuper universis fratribus Ordinis vestri, ne aliqui eorum, alii quam praelatis suis peccata sua confiteri praesumant, nisi necessitatis urgente articulo, vel nisi forsitan magister vel prior

proprius alicui fratri dederit fratri alteri eiusdem Ordinis licentiam confitendi.

Libertates nonnullae Ordini conceduntur.

§ 27. Universis autem Ecclesiarum praelatis et aliis inhibemus, ne confessiones vestras, vobis invitis, audire, vel compellere vos ad synodos, seu convocationes suas accedere, vel cum eis extra civitatem vel intra processionaliter exire, aut suis constitutionibus subiacere, vel capitula, scrutinia vel inquisitores in locis vestris, vel alibi, de vobis facere, aut fidelitatem iuramento firmatam, et annualem (2) obedientiam a prioribus et superioribus vestris exigere, aut de ipsorum institutione vel destitutione sive de statutis vestri Ordinis se aliquatenus intromittere, seu prohibere ne ad civitates vel villas ubi religiose et honeste commorari positis, a populis evocati, audeatis accedere, ibique pro vestris usibus construere aedificia, ecclesias seu oratoria, aut in accedentes fratres, seu construentes huiusmodi, vel receptatores ipsorum, excommunicationis sententiam ferre praesumant.

Exemptio a quacumque solutione vel onere.

§ 28. Concedimus quoque vobis ut de illis quae in ornamentis vel pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo sive aliis ad perpetuum cultum divinum, seu pro pitantiis aut victu ad sustentationem vestram vel indumentis, necnon pro annuis censibus redimendis, ad quarum solutionem aliquae domus vestri Ordinis obligari noscuntur, vel de domibus, praediis et hortis, aliisque locis vobis secundum instituta vestri Ordinis opportunis, aut de his, quae pro huiusmodi domibus, praediis, hortis et locis emendis vobis legantur (dummodo praemissa non convertantur in alios usus, sed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur), aut alios etiam qui in hac concessione vel indulgentia continentur, nulli canonicam portionem aliquam teneamini exhibere. Et ne quis a vobis, vel ultimarum executoribus voluntatum seu decedentium haeredibus, de

(1) Vide Concilium Trident., sess. 23, c. 13.
(2) Ripoll hic legit *manualem*.

praemissis, aut de his, quae vobis in ultimis voluntatibus absolute legantur vel alias pro vestris necessitatibus conferuntur, aliquid exigere vel extorquere praesumat, districtius inhibemus.

De translatione honorum et domibus distentis.

§ 29. Ad haec liceat fratribus vestri Ordinis, cum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam aedificia seu omnem aedificiorum materiam locorum, quae dimittunt (dedicatis Ecclesiis dumtaxat exceptis), quam libros, calices et paramenta, secum ad alia loca transferre, ac aedificia ipsa cum solo et aliis ad eadem loca pertinentibus, praeter Ecclesias, vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quae dicti fratres se transferunt, aedificationem seu alias in eorum utilitatem convertere, secundum quod eis videbitur melius expedire. Et ne aliqui archiepiscopi vel episcopi aut alii Ecclesiarum praelati seu quaevis alia persona ecclesiastica vel saecularis, praedicta loca seu bona occupare, accipere vel usurpare aut quoquo modo sibi vindicare praesumant, absque dictae Sedis licentia speciali, districtius inhibemus.

Exemptio a subventionibus legatorum, etc.

§ 30. Indulgentes vobis, ut ad praestationem procuracionum legatorum Sedis praedictae vel nunciorum ipsius seu dioecesanorum locorum, aut exactionum vel collectarum seu subsidiorum vel provisionum quarumcumque minime teneamini, nec ad ea solvenda per literas dictae Sedis aut legatorum aut nunciorum eiusdem seu rectorum terrarum Ecclesiae Romanae, impetratas seu in posterum impetrandas, cuiuscumque tenoris fuerint, in perpetuum compelli possitis, nisi dictae Sedis literae impetrandae plenam et expressam de indulto huiusmodi et dicto Ordine fecerint mentionem.

Exemptio a iudiciis ordinariarum.

§ 31. Caeterum, cum fel. record. Innocentius Papa IV praedecessor noster, olim duxerit statuendum, ut exempti, quantumcumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti seu contractus aut rei de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum ordinariis con-

veniri, et illi quoad hoc suam in illis iurisdictionem, prout ius exigit, exercere; nos vobis ut occasione constitutionis huiusmodi nullum libertatibus et immunitatibus, vobis et Ordini vestro, per privilegia et indulgentias ab Apostolica Sede concessas vel in posterum concedendas, praepudicium generetur, auctoritate praesentium indulgemus, decernentes vos seu personas vestri Ordinis, in praedictis casibus, ordinariis ipsis minime subiacere.

Attentata in contractum irritantur.

§ 32. Decernimus ergo irritum et inane quicquid contra tenorem concessionum, constitutionum et inhibitionum huiusmodi per quoscumque fuerit attentatum, et interdicti, suspensionis et excommunicationis sententias, si quas contra concessionem, constitutionem et inhibitionem easdem in vos vel vestrum aliquos vel loca vestra, seu benefactores vel executores aut haeredes praedictos in posterum promulgari contigerit, penitus non tenere. Nulli ergo, etc.

Datum Avenione, 2 nonas martii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 6 martii 1374, pontif. anno iv.

XIX.

Damnatio legum seu errorum in Saxonia Speculum Saxonum nuncupatorum, eorumdemque sequacium cum poenarum impositione (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Leges Saxonicae (de quibus hic) sacris canonibus contrariae. — 2. Eas annullat, irritasque declarat Pontifex. — 3. Nec non processus inde confectos. — 4. Intentatum anathema iisdem posthac utentibus. — 5. Rogatique principes, ut eas ablegent omnino. — 6. Tenor huiusmodi legum. — 7. Clausulae.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Gregorius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium

Salvator humani generis Dominus noster Iesus Christus, cuius, licet indigni, vices tenemus in terris, cernens ipsum genus, quod ad delicias paradisi creaverat, ex lapsu prothoplasti, diabolica fraude decepti, per peccatum inobedientiae corruisse, et in perpetuae damnationis descendisse profundum, ac sine intermissione descendere, sua ipsi generi ineffabili pietate compatiens, et miseratione subveniens, ut illud pretiosissimo suo Cruore redimeret, et secum in caelestibus collocaret, descendit in mundum misericorditer factus homo in eo, quod praesentia corporali consistens suam sacratissimam fidem et mandata salubria docuit discipulos, quos elegit, ut ea per illos in terram transfunderentur universam, et cuncta humana creatura praemisso iam redempta sanguine precioso, fideque firmata et salubrius consiliis et mandatis instructa, per ipsam fidem et iustitiae opera ad perpetuae salvationis gratiam perveniret. Idemque discipuli, plenitudine Spiritus Sancti recepta, mandata dominica promptis affectibus et effectibus exequentes, huiusmodi doctrinam continentem fidem, spem et caritatem, aliaque virtuosa opera, necnon consilia et mandata salubria, bonosque mores universi orbis populis praedictorum, documentisque sanctissimis, per quae credentium et fatentium ea certa et aeterna salvatio provenit, universam Ecclesiam instruxerunt. Et quia futurorum praescius Deus praevidebat inter satum purissimum triticum mundum hostem seminatum zizaniam, ac inter sancta prophana, inter sincera fermentum, et inter recta iniqua, machinatione hostica callidisque suis astutiis positurum; cultores agri sui, videlicet B. Petri apostolorum principis, cui et suis successoribus per eundem tradidit plenissimam potestatem, aliorumque apostolorum et discipulorum successores, scilicet Ecclesiarum praesules, qui supernatum

evellerent lolium, ne inficeret semen bonum, agrumque praefatum purgarent assidue, ut in eo fructus uber et suavis excreceret in suum horreum inferendus, ineffabili providentia substituendos esse providit, ut propii (sic) sanctis Patribus filii nascerentur, futuri spirituales principes perclimata orbis terrae. Ideoque ad nostrum principaliter aliorumque praelatorum Ecclesiae sanctae Dei spectat officium, ut animarum saluti solerti sollicitudine intendentes, et agrum huiusmodi, cum expedit, saepius expurgantes, ea, quae noverimus dictae saluti contraria, studio pastoralis sollicitudinis evellamus.

§ 1. Sane fide digna et admodum molesta pluriesque inculcata relatio plurimorum ad nostrum perduxit auditum, quod in Saxoniae et nonnullis aliis partibus quaedam detestabilia scripta, leges seu *Speculum Saxonum* vulgariter appellata et inferius annotata, apud nonnullos tam nobiles quam plebeos reperiuntur, quae iudices et incolae partium earumdem, omissis canonibus, aliisque Scripturis Sacris, contemptisque naturae ac civilibus legibus, et bonis moribus procul pulsas, a longis citra temporibus observant, et servant etiam de praesenti, ex quorumque observantia Deus offenditur, proximus gravatur, vera iustitia et aequitas rumpitur, canones et leges contemnuntur enormiter, rectum iudicium subvertitur, veritas impugnatur, contra bonos mores et legem naturae agitur, dehonestatur honestas, libertas ecclesiastica calcatur, et quod est deterius, apostolica denegatur potestas, et veritati catholicae fidei derogatur.

§ 2. Nos igitur de iis tanto dolentes amarius, quanto exinde illa servantium animae longioribus temporibus et strictioribus laqueis alligatae fuerunt, et propterea paternis desiderantes affectibus tot et tantis malis et periculis obviare, quae nobis praedicta dissimulantibus sanguis a Domino requiratur, ipsa scripta seu

Leges Saxonicae de quibus hic sacris canonibus contrariae.

Eas annullat irritasque declarat Pontifex

leges, quae nos mature vidimus et per nonnullos ex fratribus nostris S. R. E. cardinales et alios etiam in sacra pagina magistros ac utriusque iuris doctores diligenter examinari fecimus, habita super eis deliberatione matura, tamquam falsa, temeraria, iniqua, iniusta et in quibusdam eorum haeretica et scismatica et contra bonos mores existentia, periculisque nimium animabus, de ipsorum fratrum consilio auctoritate apostolica tenore praesentium reprobamus, damnamus ac decernimus irrita et inania ac carere omni robore firmitatis.

Nec non processus et sententias, si quos et si quas forsitan ipsorum scriptorum et reprobatarum legum praetextu fieri et ferri contingat in posterum, penitus non valere.

Intentatum anathema isdem posthac utentibus

§ 3. Necnon processus et sententias, si quos et si quas forsitan ipsorum scriptorum et reprobatarum legum praetextu fieri et ferri contingat in posterum, penitus non valere.

§ 4. Universis Christi fidelibus per apostolica scripta mandantes, quod ipsis scriptis seu legibus reprobatis de caetero non utantur, et domini terrarum tam ecclesiastici, quam saeculares suos uti subditos non permittant. Alioquin contrarium praesumentes, cuiuscumque praeminentiae, dignitatis, status vel conditionis existant, etiamsi pontificali, imperiali, regali vel alia qualibet praeferantur dignitate, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto.

Rogantque principes, ut eas ablegent omnino.

§ 5. Et ut reprobatio, damnatio et mandatum nostra huiusmodi tam salubria effectum debitum irrefragabilius consequantur, universos et singulos principes ac dominos temporales tam ecclesiasticos, quam etiam saeculares per praesentes requirimus et rogamus, quod per eorum constitutiones et statuta perpetua ordinent, mandent sub gravibus temporalibus poenis, quod nullus suorum subditorum deinceps utatur reprobatis scriptis seu legibus memoratis, ipsasque poenas in contrafacientes taliter exequantur, quod eorundem scriptorum seu legum detestanda iniquitas de terris eorum totaliter extirpetur.

§ 6. Tenor autem dictorum scriptorum

seu legum, sive effectus eorum talis est. Primus articulus continet, quod quidquid homo fuerit (1) extra iudicium, quantumlibet hoc sit notorium, se liberare poterit per suum iuramentum, nec contra tale valet aliquod testimonium. Secundus est, quod Papa non potest, nec aliquis alius imperatorem excommunicare, postquam consecratus vel alias inunctus est, nisi solum in tribus casibus, si dubius sit in fide, repudiet uxorem legitimam vel destruat ecclesias. Tertius, quod excommunicatio neminem debilitat in iure terrae vel feudi, nisi sequatur regalis proscriptio. Quartus, quod Papa non potest aliquod ius concedere vel statuere, per quod valeat ius, hoc est, statum terrae, vel feudi Saxonum deteriorari. Quintus, quod nulla sententia tam iusta dari poterit in Saxonia coram regno, alias iudicio regali, quoniam si Saxo talem sententiam reprehendat, testans in manum suam dexteram et maiorem communitatem, septimus pugnare volens contra septem alios pro dicta sententia, quin tunc ubi maior pars triumphaverit aliis sententiam obtineat. Sextus, quod si quis fuerit interfectus in spolio vel furto, pro quo consanguineus interfecti se praebeat ad duellum, repellit omne testimonium, nec talis mortuus tunc sine duello poterit convinci. Septimus, quod si duo dicant in iudicio sententias contradictorias, tunc quicumque talium habuerit maiorem sequelam, talem sententiam obtinebit. Octavus, quod quicumque fuerit appellatus ad duellum secundum istius libri formam, talis non potest negare duellum, nisi sic appellans minus bene natus fuerit quam appellatus. Nonus, quod quicumque perdidit ius suum ratione furti vel spoli, talis incusatus secundo de furto vel spolio non potest se liberare iuramento, sed electionem habet ad ferrum ignitum, aquam bullientem vel ad duellum: huius quidem articuli pars ultima, quae electionem ad ferrum, etc., concedit, erronea est. Decimus, quicumque

Tenor huiusmodi legum.

(1) Leg. i. fecerit.

cognoverit violenter aliquam mulierem, si postea ducat eam in matrimonium, nunquam ex ea poterit prolem legitimam generare. Undecimus, quod quicumque cognovit publice uxorem alicuius, vivente marito, si post mortem mariti, talis eam ducat in uxorem, nunquam ex ea prolem legitimam generabit. Iste enim articulus indistincte et in omni casu intellectus non distinguendo, prout canonice distinguunt Saxones, erroneus est. Duodecimus, quod haeres non teneatur de furto vel spolio respondere perpetrato per illum cui succedit in haereditate, quod erroneum est saltem in foro conscientiae. Tertiusdecimus, quod quicumque vir succinctus gladio, clypeum tenens, non potest de ligno vel lapide pollicis unam, quantum ad altitudinem, habente super dextrarum scandere, talis non potest cedere, dimittere, infundere, nec etiam mobilia bona dare potest, sic quod iste custoditus sit qui talia post mortem suam expectat. Quartus decimus, quod nullus, sine licentia suorum haeredum et iudicio quod Saxoniae dicitur *Enghedinghe*, potest dare proprietatem suam vel homines suos, et si talia daret aliter haeredes acquirerent illa per iudicium, ac si dans illa mortuus esset: isti enim duo articuli sunt erronei in quantum eleemosynas et alia pietatis opera prohibent.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae reprobationis, damnationis, constitutionis, mandati, voluntatis et requisitionis infringere etc.

Datum Avenione, sexto idus aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 8 aprilis 1374, pontif. anno IV.

XX.

Clerici illegitimi non admittantur ad canonicatus et alia beneficia trium Ecclesiarum patriarchalium de Urbe, absque speciali Sedis Apostolicae dispensatione.

SUMMARIUM

A sacris cavetur canonibus, ne illegitimi ecclesiastica obtineant beneficia. — 1. Pro-

hibitio (de qua in rubrica). — 2. Irritatio secus actorum. — 3. Exceptio pro actu obtinentibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi a sacris canonibus, ad decorem Ecclesiarum et in desiccationem illegitimorum natalium, tam sancte quam provide inhibitu demonstratur quod illegitime nati, absque dispensatione canonica, ad canonicatus et praebendas ac dignitates, personatus et officia aut alia ecclesiastica beneficia inhabiles habeantur; hoc in patriarchalibus Ecclesiis Urbis tanto dignius convenit observari, quanto illae caeteras orbis Ecclesias maiori dignitate praecellunt, et honestiori debent decorari obsequio ministrorum.

§ 1. Ea propter hac perpetua constitutione statuimus quod de caetero nullus clericus defectum natalium patiens, in Lateranensi vel B. Petri principis Apostolorum aut B. Mariae Maioris patriarchalibus Ecclesiis dictae Urbis, vel aliqua earumdem, canonicatum et praebendam aut dignitatem, personatum vel officium, praetextu cuiuscumque dispensationis sibi super eodem defectu, sub quacumque forma seu conceptione verborum a memorata Sede iam forsitan concessae (cuius auctoritate nondum quis fuerit canonicatus et praebendas, dignitates, personatus vel officia huiusmodi assecutus) vel de caetero concedendae, etiamsi dispensatio ipsa contineat quod in quibusvis cathedralibus, etiam metropolitanis et patriarchalibus Ecclesiis, possit canonicatus et praebendas, dignitates, personatus vel officia licite obtinere, si sibi canonice conferantur, nisi de praenominatis Ecclesiis patriarchalibus dictae Urbis, seu illa ex eis, in qua canonicatus et praebendae aut dignitates, personatus vel officia huiusmodi seu aliquod ex eis impetrata fuerint, et toto tenore praesentium in literis dispensationis huiusmodi caveatur expresse, valeat obtinere.

A sacris cavetur canonibus, ne illegitimi ecclesiastica obtineant beneficia.

Prohibitio de qua in rubrica.

Irritatio secus actorum.

Exceptio pro actu obtinentibus.

§ 2. Decernentes ex nunc irritum et inane, si secus contigerit attentari.

§ 3. Per praesentem autem constitutionem, illis qui, defectum huiusmodi patientes, in praedictis Ecclesiis vel ipsarum aliqua, canonicatus et praebendas, dignitates, personatus vel officia canonice nunc obtinent, nolumus in aliquo praeiudicium generari.

Nulli ergo, etc.

Datum Avenione, tertio idus novembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 11 novembris 1374, pont. anno IV.

XXI.

Contra praelatos et alios dantes munera seu strenas nunciis provisiones Ecclesiarum vel beneficiorum sibi a Sede Apostolica collatorum quomodolibet deferentibus (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Cupiditatis radix prava. — 2. Prohibitio strenas dandi pro beneficiis ecclesiasticis acceptis. — 3. Inobedientium poenae. — 4. De publicatione decreti huius. — 5. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Solicite vitari debet quod indecens esse dignoscitur, et ex turpitudinis (2) radice etiam in honoris Apostolicae Sedis depressionem ortum habuisse videtur.

§ 1. Sane nuper ad nostrum pervenit auditum quod nonnulli inhonesta lucra quaerentes, dum per Sedem praedictam de personis aliquorum apud Sedem constitutis eandem patriarchalibus, metropolitanis et aliis cathedralibus Ecclesiis sive monasteriis vacantibus providetur, vel personae ipsae ad huiusmodi Ecclesias, per dictam Sedem, de aliis Ecclesiis transferuntur, seu personis eisdem huiusmodi Ecclesiae et monasteria commendantur, aut alias ipsorum gubernationi commit-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic. (2) Forsan leg. cupiditatis.

Bull. Rom. Vol. IV.

73

tuntur, huiusmodi provisiones, translationes, commendas sive commissiones praedictis personis sic apud dictam Sedem constitutis, ut aliquod munus ab ipsis recipiant, denunciare festinant.

§ 2. Nos igitur in praemissis, prout ex debito tenemur pastoralis officii, providere volentes, universis et singulis personis ecclesiasticis, saecularibus et regularibus, cuiuscumque status, gradus, sexus, ordinis vel conditionis existant, etiamsi pontificali vel alia qualibet ecclesiastica praefulgeant dignitate, auctoritate apostolica, tenore praesentium, districtius inhibemus, ne de caetero illis, qui ipsis huiusmodi provisiones, translationes, commendas seu commissiones eorumdem, sive de Romani Pontificis pro tempore existentis, sive de alicuius seu aliquorum ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, aut alterius cuiuscumque mandato seu alias qualitercumque apud dictam Sedem nunciabunt seu nunciari facient, sive dici vel super hoc nova portari, aliquid directe vel indirecte, per se vel alium donent seu promittant, neque per alium datum seu promissum persolvant.

§ 3. Nos enim quoscumque praesumentes contrarium quoquomodo excommunicationis subiacere sententiae volumus et decernimus ipso facto, a qua nullus ab alio quam a Romano Pontifice possit, nisi dumtaxat in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere. Non obstantibus exemptionibus et aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis et gratiis ac literis apostolicis quibusvis personis, communiter vel divisim, sub quacumque forma vel expressione verborum a Sede Apostolica concessis et in posterum concedendis, etiamsi de illis plena et expressa mentio ac de verbo ad verbum in praesentibus sit habenda, quae, quoad hoc, alicui in nullo volumus suffragari.

§ 4. Ut autem nostra inhibitio, voluntas et decretum huiusmodi ad communem omnium notitiam deducantur, cartas sive membranas inhibitionem, voluntatem et

Prohibitio strenas dandi pro beneficiis ecclesiasticis acceptis.

Inobedientium poenae.

De publicatione decreti huius.

decretum huiusmodi continentes, in audientia publica legi, et Ecclesiae Avenion. appensi vel affigi ostiis sive superliminariis faciemus, quae praemissa, suo quasi sonoro praeconio et patulo iudicio, publicabunt, ita quod nullus in hoc possit ignorantiam allegare, cum non sit verisimile remanere incognitum vel occultum quod tam patenter omnibus publicatur.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae inhibitionis, voluntatis et decreti infringere, etc.

Datum Avenione, sexto kalendas novembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 27 octobris 1375, pont. anno v.

XXII.

Quod in Ecclesia S. Ambrosii ad Nemus Mediolanensi, ob reverentiam eiusdem Sancti, fratres S. Ambrosii nuncupandi, sub regula S. Augustini religiosam vitam ducant, Ambrosianumque officium recitare possint.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Fratrum et archiepiscopi preces pro obtinenda religiosae vitae confirmatione. — 2. Quam concedit Gregorius. — 3 ad 6. Regulas nonnullas eisdem dat. — 7, 8. Concedit privilegia nonnulla. — 9. Ad beneficia ecclesiastica promoveri fratres non possint.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Ecclesiae S. Ambrosii extra muros Mediolanen., in fine suburbii Portae Cumanae consistentis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cupientes a saeculi vanitatibus elongari, et, relictis mundanis illecebris, virtutum Domino sub regulari observantia famulari, ut in ea, saecularibus curis exuti, per viam salutis liberius currere possint ad bravium, apostolicum convenit praebere consensum, ut, cum in huiusmodi suo proposito se foveri conspexerint, in eo fortius exardescant.

§ 1. Sane petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat quod in vestra Ecclesia, quae ad Nemus Sancti Ambrosii nuncupatur, et in qua moramini de praesenti, ab antiquo morati sunt fratres unum priorem habentes, quodque per constitutiones canonicas et praecipue per constitutiones felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, haesitatis ibidem, salva conscientia, sub regula sine licentia Sedis Apostolicae vitam collegialiter ducere religiosam. Quare venerabilis frater noster Symon, archiepiscopus Mediolanensis, nobis humiliter supplicavit ut, etiam ob reverentiam eiusdem beati Ambrosii (qui antequam educeret eum Dominus de vitae ergastulo huius mundi, quandoque a multitudine se segregans, ad huiusmodi locum tunc solitarium se transferebat, ut in solitudine devotius contemplationi divinae posset insistere), vobis et statui vestro in praemissis providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur, qui piis illorum desideriis, per quae via paratur securior ad salutem, libenter impertimur assensum, volentes super his paterna sollicitudine providere, huiusmodi dicti archiepiscopi ac vestris, in hac parte, supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus et etiam concedimus quod, in praefata vestra Ecclesia, vos et alii fratres, qui post vos erunt, ibidem commorari et existere sub professione et regula B. Augustini valeatis.

§ 3. Et fratres S. Ambrosii ad Nemus nuncupemini, officium quoque divinum Ambrosianum dicatis.

§ 4. Et semper inibi sit unus prior, qui aliis fratribus praesit.

§ 5. Ac huiusmodi prioris electio ad huiusmodi fratres, ipsiusque electionis confirmatio ad archiepiscopum Mediolanensem pro tempore existentem pertineat.

§ 6. Ac vester et successorum vestrorum fratrum dictae Ecclesiae habitus sit scapulare cum cappa desuper. Et intra

Fratrum et archiepiscopi preces pro obtinenda religiosae vitae confirmatione;

Quam concedit Gregorius

Regulas nonnullas eisdem dat.

locum liceat vobis sine cappa cum huiusmodi scapulari incedere. Fratres vero dicti loci cappae scapulare deferant, et totus habitus sit de panno qui in partibus illis berretinus nuncupatur.

§ 7. Quodque fratres dicti loci ad hoc idonei, petita prius et obtenta licentia a loci dioecesano, praedicare possint verbum Dei et confessiones audire.

§ 8. Et si aliqui ibidem ex devotione elegerint sepulturam, eos ibidem, sine praeiudicio parochialis Ecclesiae et alterius cuiuscumque, libere sepelire valeatis.

§ 9. Districtius inhibentes, ne aliquis ex fratribus dicti loci ad beneficium ecclesiasticum etiam curatum, sine licentia Sedis Apostolicae speciali faciente de prohibitione huiusmodi plenam et expressam mentionem, transire vel assumi possit, immediate nec mediate, in fraudem ad aliam religionem aut beneficium... animarum curam habere valeat, se transferendo. Et si secus attentatum fuerit, id irritum sit et inane. Praemissis, necnon aliis constitutionibus apostolicis non obstantibus quibuscumque. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin ii ex vobis, qui non fide sed vere causa devotionis ad strictiorem religionem transire voluerint, hoc possint, prout volunt canonicarum sanctiones. Nulli ergo etc. Si quis autem etc.

Dat. Avenione iii kal. decembris, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 29 novembris 1375, pont. anno v.

XXIII.

Declaratio et extensio privilegii exemptionis a solutione decimarum Congregationis monachorum Caelestinorum, Ordinis S. Benedicti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Benedictus XI hisce fratribus exemptionem a decimis solvendis

(1) Ordinationes et gratias huius Congregationis vide supra in Caestino V, Const. 1, Et si cunctos, pag. 113.

concessit. — 2. Ioannes XXII hac exemptione frui voluit monasteria usque ad illud tempus acquisita. — 3. Causae huius faciendae declarationis. — 4. Extensio et declaratio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Sancti Spiritus de Sulmona Valvensis dioecesis, eiusque cohabitibus et prioribus ac praelatis monasteriorum, prioratum, Ecclesiarum, membrorum et locorum dicto monasterio Sancti Spiritus subiectorum, eorumque conventibus, et fratribus Ordinis S. Benedicti secundum instituta B. Petri confessoris viventibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacra et immaculata vestra religio, sub qua carnem subdentes spiritui, et motus corporeos rationis moderamine cohibentes, gratae servitutis libamina offertis Altissimo, promeretur, ut Apostolica Sedes propitiam se vobis exhibeat et in vestris opportunitatibus gratiosam.

§ 1. Sane dudum felicitis record. Benedictus Papa XI, praedecessor noster, quondam Berardo abbati monasterii Sancti Spiritus de Sulmona, Ordinis S. Benedicti, Valvensis dioecesis, eiusque cohabitibus et conventibus aliorum monasteriorum et membrorum eidem monasterio Sancti Spiritus subiectorum dicti Ordinis tunc praesentibus et futuris in perpetuum gratiose concessit, ut de fructibus terrarum et possessionum suarum tunc acquisitarum, quas propriis manibus aut sumptibus colerent, sive de hortis vel de nutrimentis animalium suorum, nullus ab eis decimas exigere vel extorquere praesumeret.

§ 2. Ac deinde pie memoriae Ioannes Papa XXII, ipsius Benedicti successor ac praedecessor noster, dilectis filiis abbati et conventui praedicti monasterii S. Spiritus paterno affectu compatiens, ipsosque et praedictum eorum monasterium ipsiusque membra condignis munire libertatibus cupiens, voluit et auctoritate aposto-

(1) Vide superius pag. 177 et seq.

Exordium.

Benedictus XI hisce fratribus exemptionem a decimis solvendis concessit (1).

Ioannes XXII hac exemptione frui voluit monasteria usque ad illud tempus acquisita.

lica decrevit, quod omnia monasteria, prioratus, Ecclesie, capellae et quaecumque alia loca post exemptionem praedictam ab eisdem abbate et conventu licite acquisita, et imposterum acquirenda, cum personis degentibus in eisdem tunc praesentibus et futuris, omnibus privilegiis, exemptionibus, libertatibus et immunitatibus gauderent et gaudere deberent, quibus dictum monasterium et alia monasteria, prioratus, ecclesiae, capellae, loca et membra ipsius, quae dictum monasterium habebat tempore concessionis, et exemptionis huiusmodi gaudebant et potiebantur, prout in literis dictorum praedecessorum inde confectis plenius continetur.

Causae huius faciendae de-claratio.
 § 3. Cum autem sicut exhibita nobis aliquibus in dubium revocari videatur, an huiusmodi extensio dicti Ioannis praedecessoris solum exemptiones vel omnia alia praemissa concernat, pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut ne occasione praemissorum, attenta simplicitate vestra, involvamini litigiorum anfractibus, providere vobis super hoc de benignitate apostolica dignemur.

Extensio et de-claratio.
 § 4. Nos itaque volentes vos ac monasterium et alia loca vestra ob reverentiam etiam eiusdem B. Petri, ad quem devotionem gerimus specialem, favore prosequi gratiae specialis, huiusmodi supplicationibus inclinati, ut de possessionibus vestris iam acquisitis (illis tamen exceptis de quibus decimas solvere consuevistis), necnon de novalibus possessionum per vos in posterum iusto titulo acquirendarum, quas propriis manibus aut sumptibus excolitis et excolitis in antea, sive de hortis vel nutrimentis animalium vestrorum decimas solvere non teneamini, nec ad id a quoquam compelli possitis inviti, vobis et per vos vestris monasteriis, prioratibus, Ecclesiis, membris atque

locis auctoritate apostolica tenore praesentium concedimus, de gratia speciali. Nulli ergo etc.

Datum Avenione xviii kal. februarii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 15 ianuarii 1376, pont. anno vi.

URBANUS VI

PAPA CCII

Anno Domini MCCCLXXVIII.

Bartholomaeus Butillus, Neapolitanus, antea Barensis archiepiscopus, electus est et inthronizatus Romanus Pontifex die 9 aprilis 1378, novemque post dies coronatus, Urbanus VI voluit appellari. Sedit in pontificatu annos xi, menses vi, dies vi, ab electionis die computandos, imperantibus in Oriente Ioanne Palaeologo, mox Emanuele II: in Occid. Carolo IV, deinde Wenceslao, rege Romanorum. Obiit Romae die 15 octobris 1389, et sepultus est ad S. Petrum. Ab eius obitu ad electionem Bonifacii IX fluxerunt dies xviii.

Schisma xxxiii in Ecclesia Romana, quod in concilio Constantiensi extinctum est.

A cardinalibus tumultuarie ac per metum Urbanum se elegisse asserentibus, Fundosque se receptis, die 20 septembris anni 1378 creatus est alius Pontifex, Clemens scilicet VII, antea Robertus ex comitibus Gebennensibus, episcopus Cameracensis et S. R. E. presb. cardinalis tituli Ss. XII Apostolorum. Obiit Avenione die 16 septembris 1394, et sepultus est in Ecclesia cathedrali S. Mariae de Donis, xvi ab electione sua anno nondum completo.

I.

Iurisdictio camerarii Sanctae Romanae Ecclesiae summarie quascumque causas interesse rever. Camerae Apostolicae quomodolibet concernentes cognoscendi (1).

SUMMARIUM

1. Causae huius constitutionis. — 2. Facultas camerarii (prout in rubrica). — 3. Facultas summarie et de plano procedendi: — 4. Iudicibusque inhibendi, cognitionem harum causarum, et contradictores compellendi. — 5. Obstantium derogatio. — 6. Adhortatio ad hoc officium diligenter exercendum. — 7. Concessionem tempore datae constitutionis inchoari praecipit.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Marino archiepiscopo Brundusino, camerario nostro, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicae Camerae, per quam S. R. E. necessitatibus et incumbendis oneribus multipliciter subvenitur, sic tenemur indemonstratibus subvenire, commodisque intendere et dispendiis obviare, quod ipsius iura debite possint repeti, eiusque officialibus suppetat opportunitas prosequendi.

Causae huius constitutionis.
 § 1. Sane, quia saepe contingit, sicut accepimus, quod extra praefatam Cameraam super rebus ac iuribus ad eam pertinentibus ac super aliis negotiis ipsam tangentibus litigatur, et saepe coram iudicibus de iuribus ipsius Camerae nullam vel modicam habentibus rationem, quique per fiscalem advocatum seu procuratorem aut alios ex officialibus eiusdem Camerae, qui circa ipsam habent insistere, non possunt commode super iis informari, propter quod causae nimium protelantur, et quodam modo pereunt iura sua.

Facultas camerarii (prout in rubrica).
 § 2. Nos super iis providere volentes et gerentes in Domino fiduciam specialem de tuae circumspectionis industria, cui principaliter est eiusdem Camerae cura

(1) Ad hanc iurisdictionem vide bullas quas tibi indicavi sup. in Const. in Urb. V, *Apostolatus*, pag. 320.

commissa, cognoscendi, auctoritate apostolica, per te vel alium seu alios, de omnibus et singulis quaestionibus, controversiis, causis et litibus praesentibus et futuris, spiritualibus, ecclesiasticis et temporalibus, civilibus et criminalibus, nedum ad ipsam Cameraam pertinentibus, sicut est hactenus consuetum, sed etiam de quibuscumque iura et negotia ipsius Camerae directe vel indirecte quoquo modo tangentibus, seu etiam, quae secundum tuum liberum arbitrium viderentur ea posse tangere quomodolibet in futurum, ipsasque cum emergentibus et ab eis dependentibus ac connexis, ac eos quos tangere poterunt, tam personas ecclesiasticas, quam saeculares, necnon capitula, collegia et conventus Ecclesiarum et monasteriorum ac ordinum exemptorum et non exemptorum, communitatesque et universitates locorum, prout et quotiens tibi videbitur, ad te et ad eandem Cameraam advocandi et citandi per literas vel nuntium intra vel extra Curiam et ad partes etiam, si causae ipsae de natura sui non sint apud Sedem Apostolicam per appellationem aut alias legitime devolutae, necnon in ea tractandae seu etiam finiendae, ac etiam si coram iudicibus ordinariis, auditoribus, inquisitoribus, delegatis, subdelegatis, commissariis executoribus, arbitris, arbitratoribus, compromissariis seu aliis quibuscumque, etiam per Sedem Apostolicam deputatis vel deputandis in praefata Romana Curia vel extra ubilibet pendere, nunc et in posterum dicerentur, etiamsi in ipsis ad litem contestationem processum fuerit vel ulterius quantumcumque, et etiam super literis ad nos seu Sedem eandem per viam appellationis seu simplicis querelae vel alias habitus sit vel in posterum haberetur recursus, dictas causas reassumendi et reassumi faciendi.

Facultas summarie et de plano procedendi.
 § 3. Easque per te vel alium seu alios audiendi et examinandi summarie, simpliciter, et de plano et sine strepitu et

figura iudicii, et sine debito terminandi, et alias iustitiam omnimodam exhibendi.

Judicibusque
inhibendi co-
gnitionem ba-
rum causarum
et contradicto-
res compellendi.

§ 4. Iudicibus quoque ordinariis, auditoribus et aliis supradictis inhibendi, ne de causis ipsis post advocacionem huiusmodi cognoscere vel se intromittere quomodo praesumant, et quaslibet alias inhibitiones in ipsis causis, ac etiam revocationes et sententias excommunicationis, suspensionis et interdicti per eos promulgatarum, relaxationes et absolutioes, necnon ordinationes, declarationes, mandata, decreta, monitiones, executiones et processus quoslibet faciendi et sententias proferendi ac omnia alia et singula faciendi et exercendi, quae circa praemissa vel ea tangunt iuxta tuum liberum arbitrium videbuntur opportuna. Contradictores quoslibet et rebelles cuiuscumque status, dignitatis, ordinis vel conditionis existant, etiamsi regali, pontificali vel maiori, aut alia quavis praeferant dignitate, eadem auctoritate per censuram ecclesiasticam compescendi.

Obstantium de-
rogatio

§ 5. Non obstantibus generalis concilii et aliis constitutionibus a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, necnon consuetudinibus, statutis, ordinibus seu inhibitionibus quibuscumque iuramentorum aut excommunicationum suspensionis vel interdicti sententiarum per quoscumque promulgatarum vel promulgandarum munimine aut quibusvis aliis firmitatibus roboratis, seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contigerit, quod extra vel ultra certa loca ad iudicium non trahantur, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis et literis generalibus vel specialibus Ecclesiis, monasteriis, locis, collegiis, ordinibus ac universitatibus seu personis ecclesiasticis aut saecularibus quibuscumque, cuius-

cumque fuerint praeminentiae vel dignitatis ab Apostolica Sede concessis vel in posterum concedendis, sub quacumque forma vel expressione verborum, per quae praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, etiam si talia sint de quibus et ipsarum personarum et locorum, ordinum et statuum propriis nominibus specialibus, ac de totis ipsarum tenoribus, plena et expressa ac de verbo ad verbum mentio sit habenda; quae omnia haberi volumus pro expressis specialiter et insertis, et ipsa, vel eorum aliqua contra praemissa nolumus in aliquo suffragari, plenam et liberam tenore praesentium ex certa scientia concedimus facultatem, et ad hoc tui potestatem officii ampliamus et etiam prorogamus.

Adhortatio ad
hoc officium di-
ligenter exer-
cendum.

§ 6. Eandem fraternitatem tuam exhortantes, ut sic in praemissis te fidelem exhibeas, et etiam studiosum, omnibus iustitiam ministrando, quod tam eidem Camerae, quam aliis quibuscumque sua iura servantur, tuaque circumscriptio inde possit merito commendari.

Concessionem
tempore datae
constitutionis
inchoari prae-
cipit.

§ 7. Volumus autem, quod a tempore datae praesentium, in omnibus et singulis suprascriptis per nos concessis, perinde sit tibi perpetua potestas et iurisdictio attributa, tam quoad negocia praesentia, quam futura, ac si tu ea omnia et singula exequi iudicialiter incepisses, praesentibus usque ad beneplacitum Apostolicae Sedis duraturis.

Datum Romae apud S. Petrum, vi idus septembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 8 septembris 1379, pont. anno II.

II.

Maremagnum seu privilegium privilegiis conflatum pro Ordine fratrum Servorum B. Mariae Virginis.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Ordinis huius fratres quocumque datio et qualibet ordinarii iuris-

dictione liberi et exempti, — Sedi Apostolicae immediate subiecti. — 2. Secus acta vel imposterum intentanda nulla declarantur et irrita. — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Andreae priori generali, et universis fratribus Servorum S. Mariae Ordinis S. Augustini, praesentibus et futuris, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium

Sacrosancta Romana Ecclesia mater cunctorum Christifidelium et magistra in agro virtutum vestri Ordinis, cui altissimus Dominus benedixit, et in decore sacrae religionis, sub qua eidem Domino eiusque Genitrici devotum exhibetis et sedulum famulatum, exultat et iubilat: praesertim dum prospicit, quod vos ad alta virtutum gradatim per bonorum operum exercitium, et praeclara sanctitatis merita conscendentes, trahitis ad divinae maiestatis obsequium alios, non solum per doctrinae verba, sed etiam per exempla, vitam ducendo purissimam, et verbi praedicationibus insistendo, ac divinae laudis frequentiae, celebrisque venerationis instantiae, ex qua gloria divinae maiestatis attollitur, devotissime persistendo: propter quae nos et praedicta Ecclesia, vos et vestrum Ordinem praedictum, quem erga nos et eandem Ecclesiam devotione praelucere conspiciamus, infra claustra nostri pectoris paternis affectibus amplectentes, circa bonum statum vestrum totis studiis vigilamus, ut, Deo propitio, a noxiis protegamini, et suscipiatis semper salubria incrementa.

Ordinis huius
fratres quocum-
que datio, et
qualibet ordi-
narii iurisdi-
ctione liberi et
exempti.

§ 1. Volentes igitur praemissorum intuitu, vos ac loca vestra praesentia et futura praerogativa specialis favoris et gratiae insignire, ac singulari privilegio decorare, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vos vestrasque personas ac omnia loca vestra tam praesentia quam futura omni iurisditione, potestate, dominio, visitatione, caritativi subsidii subventionum et exactionum quorumlibet praestatione, necnon a synodalis et alte-

rius cuiusvis congregationis evocatione omnium et singulorum patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et quorumlibet aliorum iudicum ordinariorum, de speciali dono gratiae plenarie eximimus et totaliter liberamus, vosque ac personas et loca ipsa in ius et proprietatem B. Petri et Sedis Apostolicae, et sub eorum et nostra protectione speciali et immediata suscipientes, decernimus vos ac personas et loca praedicta soli et immediate Sedi praedictae subiacere: volentes quod locorum dioecesani, vel alia quaevis persona vos vel loca praedicta, utpote prorsus exempta et dictae Sedi immediate subiecta, non possint auctoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis vel interdicti, aut alias sententias specialiter vel generaliter promulgare, vel alias etiam ratione cuiuslibet delicti seu contractus, aut rei, de qua ageretur ubicumque committitur delictum, ineatur contractus aut res ipsa consistat, potestatem, dominium aut iurisdictionem aliquam quomodolibet exercere.

Sedi Apostoli-
cae immediate
subiecti.

§ 2. Felicis recordationis Innocentii Papae IV praedecessoris nostri circa exemptos, quae incipit: *Dolentes*, et aliis constitutionibus apostolicis in contrarium editis non obstantibus quibuscumque. Nos enim quaslibet excommunicationum, suspensionum, interdicti sententias et quorumque processus, quasvis poenas et sententias generales vel speciales continentes, quas seu quos contra vos seu aliquem vestrum vel praedicta loca contra tenorem et formam praesentium quomodolibet promulgari vel haberi contigerit, irritas decernimus et inanes.

Secus acta ve
imposterum in-
tentanda nulla
declarantur et
irrita.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae exemptionis, liberationis, suspensionis et constitutionis infringere, etc.

Clausulae

Datum Romae apud S. Petrum, vi idus aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 7 aprilis 1380, pontif. anno II.

III.

Confoederationes cum haereticis quacumque firmitate roboratae, nullae et irritae declarantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Venceslaum et Carolum reges Romanorum foedera nonnulla cum haereticis et schismaticis iniisse asserit. — 2. Huiusmodi foedera nulla declarat, ab eisque solvit Venceslaum. — Ea observari vetat omnino. — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Inter sollicitudines varias, quibus assidue premimur, illa potissime pulsatur et excitat mentem nostram, ut circa salutem animarum Christifidelium sollicitis studiis intendamus, et ne fideles ipsi ex consortio et participatione schismaticorum seu haereticorum labefactari valeant, adhibeamus remedia opportuna.

§ 1. Sane ad nostrum nuper pervenit auditum, quod tam carissimus in Christo filius noster Venceslaus Romanorum et Bohemiae rex illustris, quam etiam clarae memoriae Carolus Romanorum imperator et ipsius regis genitor, simul vel successive nonnullas confoederationes vel colligationes seu ligas et conventiones cum diversis regibus, principibus, ducibus, comitibus ac magnatibus, nobilibus et certis aliis inierunt seu fecerunt, et quod aliqui ex huiusmodi regibus, principibus, ducibus, comitibus, magnatibus seu nobilibus, aut aliis, tunc erant seu postea sunt effecti schismatici seu haeretici manifesti et ab unitate Sanctae Romanae et universalis Ecclesiae separati, quamvis per nos alias declarati non sint.

§ 2. Nos igitur attendentes, quod huiusmodi confoederationes et ligas seu conventiones, factae cum huiusmodi haereticis aut schismaticis, postquam tales effecti erant, sunt temerariae, illicitae et

ipso iure nullae, etsi forte ante ipsorum lapsum, in schisma seu haeresim initae seu factae fuissent, etiamsi forent iuramento vel fide data firmatae aut confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratae, postquam tales, ut praemittitur, sunt effecti, eo ipso tam idem rex, quam alii qui forsitan una cum eo huiusmodi confoederationes, colligationes et ligas seu conventiones cum talibus inierunt seu fecerunt, et ad quos huiusmodi confoederationes, colligationes, ligas seu conventiones quomodolibet extendi possunt, et quorum interest vel interesse poterit, ab earum observatione absoluti existunt, illasque ipsis servare non debent. Quinimo ipse rex huiusmodi schismaticos et haereticos, ratione imperii, ad quod electus et per nos approbatus, in favorem Sanctae Romanae et Universalis Ecclesiae, cuius est advocatus, pro posse prosequi tenetur, quodque omnis communio cum talibus haereticis seu schismaticis nimis periculosa existit, cum nulla sit prorsus, nec esse debeat participatio lucis ad tenebras, vel Christi ad Belial; et cupientes super his animarum saluti et honori, ac statuti eiusdem regis et aliorum quorum interest, ut praefertur, salubriter providere, et periculis et scandalis, quae ipsis exinde provenire possent, utiliter praecavere, eundem regem et omnes illos, quorum interest et interesse poterit, apostolica auctoritate tenore praesentium declaramus fuisse et esse ab earundem confoederationum, colligationum, ligarum et conventionum observatione penitus absolutos, et ad earum observationem aliquatenus non teneri, illasque, quatenus de facto processerunt, cassamus, irritamus et nullius esse decernimus firmitatis. Et insuper cupientes animarum periculis obviare, tam eidem regi, quam etiam omnibus huiusmodi aliis, quorum interest, seu interesse potest, tenore praesentium districtius inhibemus, ne confoederationes, colligationes, ligas aut conventiones huiusmodi aliquatenus observent, seu ab illis observari quomo-

Ea observari vetat omnino.

(1) Ex Collectione Actorum Rimer.

dolibet permittant. Decernentes ex nunc irritum et inane quicquid in contrarium a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, cassationis, irritationis, inhibitionis vel constitutionis infringere etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum tertio kalendas aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 30 martii 1382, pontif. anno iv.

IV.

Erectio Studii generalis in civitate Quinqueecclesien. regni Hungariae cum privilegiis pro doctoribus et scholaribus, reservata Ludovico regi praesentandi facultate (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Ludovici regis hac super re petitio. — 2. Civitas Quinqueecclesien. studiis litterarum accommodata. — 3. Universitas in ea erigitur: quae munitur privilegiis. — 4. De laureandis. — 5. Facultate laureatorum. — 6. Magistris stipendio providendo. — 7. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

In supremae dignitatis apostolicae specula, licet immeriti, disponente Domino, constituti, ad universas fidelium regiones, eorum profectus et commoda tamquam universalis gregis dominici pastor commisi nobis, speculationis aciem, quanto nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis ad quaerenda litterarum studia, per quae divini Nominis et fidei catholicae cultus protenditur, iustitia colitur, tam publica quam privata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanae conditionis augetur; libenter favores gratiosos impendimus et opportuna commoditatis auxilia liberaliter impartimus.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

§ 1. Cum itaque, sicut nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri Ludovici regis Hungariae illustris fuit propositum in consistorio coram nobis, ipse rex non solum ad utilitatem et prosperitatem huius reipublicae et incolarum regni sui Hungariae, sed etiam aliarum partium vicinarum laudabiliter intendens, in civitate Quinqueecclesien., in regno praedicto consistente, tanquam insigniori et magis ad hoc accommodata et idonea, plurimum desideret fieri et ordinari per Sedem Apostolicam Studium generale in qualibet licita facultate, ut ibidem fides ipsa dilatetur, erudiantur simplices, aequitas servetur iudicii, existat ratio et intellectus hominis augeatur.

§ 2. Nos praemissa, ac etiam eximiam fidei puritatem, quam tam ipse rex et progenitores sui, quam Hungariae regni incolae ad sanctam Romanam Ecclesiam gessisse, prout ipse rex et incolae gerere dignoscuntur, attente considerantes, ferventi desiderio ducimur, quod regnum ipsum scientiarum muneribus ampliatur, fiatque litterarum feracitate foecundum, ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum splendore ornatos, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos: sitque illis scientiarum fons originis, de cuius plenitudine hauriant universi litterarum cupientes imbui documentis.

§ 3. His igitur omnibus et praesertim idoneitate dictae civitatis, quae ad multiplicanda doctrinae semina, ac germina salutaria producenda magis accommodata et idonea inter alias civitates dicti regni fore dicitur, diligenti examinatione pensantes, non solum ad ipsius regni et civitatis, sed etiam regnorum circumiacentium incolarum commodum et profectum paternis affectibus anhelantes, dicti regis in hac parte supplicationibus inclinati, de fratrum nostrorum consilio statuimus ac etiam ordinamus, ut in dicta civitate Quinqueecclesien. de caetero sit Studium generale, ibique perpetuis temporibus vigeat tam in iuris canonici et civilis, quam alia

Ludovici regis hac super re petitio.

Civitas Quinqueecclesien. studiis litterarum accommodata.

Universitas in ea erigitur: quae munitur privilegiis.

qualibet licita, praeterquam in theologia facultate, et quod legentes et studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus et immunitatibus concessis doctoribus legentibus et studentibus commorantibus in Studio generali gaudeant et utantur.

De laureandis:

§ 4. Quodque illi, qui processu temporis bravium fuerint in illa facultate, in qua studuerint, assecuti, sibi que docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac doctoratus seu magisterii honorem petierint elargiri, per doctores seu doctorem ac magistros seu magistrum illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, episcopo Quinqueecclesiensi, qui pro tempore fuerit, vel Ecclesia Quinqueecclesien. pastore carente, vicario seu officiali dilectorum filiorum capituli ipsius Ecclesiae praesententur. Idem quoque episcopus, aut vicarius seu officialis, doctoribus et magistris in eadem facultate actu inibi regentibus convocatis, illos in iis, quae circa promovendos ad doctoratus seu magisterii honorem requiruntur, per se vel per alium iuxta modum et consuetudinem, qui super talibus in generalibus Studiis observantur, examinare studeant diligenter: eis que, si ad hoc sufficientes et idonei reperti fuerint, huiusmodi licentiam tribuat et doctoratus seu magisterii conferat honorem.

Facultate laureatorum:

§ 5. Illi vero qui in eodem Studio dictae civitatis examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam et honorem huiusmodi obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione et approbatione alia regendi et docendi tam in civitate praedicta, quam singulis aliis generalibus Studiis in quibus voluerint regere, docere, statutis et consuetudinibus quibuscumque contrariis, apostolica vel quacumque alia firmitate vallatis, nequaquam obstantibus, plenam et liberam habeant facultatem.

Magistris stipendio providendo:

§ 6. Volumus autem, quod magistris et doctoribus, qui in huiusmodi legent Studio, per regem Ungariae pro tempore existentem in competentibus stipendiis provideatur; alioquin praesentes literae nullius sint roboris vel momenti.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, ordinationis et voluntatis infringere, etc.

Clausulae.

Datum Viterbii kalendis septembris, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 1 septembris 1382, pont. anno v.

V.

Lateranensis Ecclesiae oblationes in alios quam fabricae eiusdem basilicae usus converti prohibet (1).

SUMMARIUM

1. Constitutio (de qua in rubrica). — 2. Poenae contra inobedientes. — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Celeri reparationi venerandae Lateranensis Ecclesiae, pro dolor, in sui magna parte destructae opportuno providere remedio, ac pia intentioni fidelium pro ipsa reparatione largientium bona sua satisfacere, ac praesumptionem quarundam personarum eiusdem Ecclesiae, ad ea, quae ad ipsos non pertinent, manus temerarias extendentes, reprimere cupientes, universis et singulis tam dictae Ecclesiae capitulo, singularibusque personis, quam aliis quibuscumque tenore praesentium auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne pias oblationes seu elemosynas eorumdem fidelium, quae factae sunt, seu fient pro tempore pro fabrica in Ecclesia memorata praescripta, sicut saepe hactenus praesumpsisse dicuntur, recipere, aut in aliud opus, quam in reparationem seu fabricam Ecclesiae memoratae et suorum circumstantium locorum convertere praesumant, absque nostra vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum licentia speciali.

Constitutio (de qua in rubrica).

§ 2. Quod si quisquam secus attemptare praesumpserit, non solum id, quod de iis receperit, reddere, sed tantundem de

Poenae contra inobedientes.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

suis bonis propriis pro dicta exhibere fabrica teneatur.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis et constitutionis infringere, etc.

Datum apud Montem Flasconem octavo idus iulii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 8 iulii 1383, pontif. anno vi.

VI.

Quod fratres hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani unum tantummodo in eorum Ordine beneficium acquirere possint decernit (1).

SUMMARIUM

Ambitio in ecclesiasticis execrabile vitium. 1. Causae edendae huius constitutionis. — 2. Prohibet fratribus plures prioratus, etc. in Ordine obtinere. — 3. Poenae inobedientium. — 4. Praeceptorum facultatem dat de praeceptoribus, caeterisque beneficiis providere. — 5. Irritatio secus actorum. — 6. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ambitio in ecclesiasticis execrabile vitium.

Ambitionis execrabilis vitium in cunctis personis ecclesiasticis, quae non quae sua sunt, sed quae Christi desiderare debent et quaerere, merito detestantes, illud in personis religiosis tanto amplius execramur quantum ipsi secundum suae professionis debitum plus esse debent ab eodem vitio alieni.

Causae edendae huius constitutionis.

§ 1. Cum itaque, sicut ex fide dignorum relatione didicimus, nonnulli fratres hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, singuli videlicet ipsorum, plures prioratus, capellanas, praepetorias seu domos eiusdem hospitalis, quique etiam minus digni, etiam in diversis et remotis partibus obtinere noscantur, nonnullis ex fratribus hospitalis eiusdem etiam benemeritis nullum seu nullam ex prioratibus, praepetoriis seu domibus huiusmodi obtinentibus seu valentibus obtinere: ex quo cum alius nimis abundet, alius vero indigeat; saepe inter fratres eosdem insurgit murmur et dissolvitur vinculum charitatis: iidemque prioratus, capellanae, praepetoriae, seu domus, dum gubernatores seu administratores intenti sunt pluribus, nimis utiliter gubernantur, minoratur eiusdem hospitalis militia et hospitalitas attenuatur: ex iis quoque contemnitur memorati hospitalis religio et in animas fidelium scandalum generatur.

Prohibet fratribus plures prioratus, etc. in Ordine obtinere.

§ 2. Nos igitur, qui pluralitatem huiusmodi, praesertim in personis regularibus, nimium detestamur, pluralitatem ipsam moderari et eisdem fratribus benemeritis et indigentibus providere volentes, omnes et singulos fratres hospitalis iam dicti plures prioratus, capellanas, praepetorias seu domos hospitalis praefati seu alterum cum altero seu altera obtinentes, gubernantes et administrantes, eis omnibus uno seu una ex eis excepto vel excepta, quem vel quam infra octo menses a data praesentium, quas faciemus in Romana Curia publicari, computandos, eligere omnino, dimissis reliquis, teneantur, autoritate apostolica tenore praesentium privamus: eis in virtute sanctae obedientiae praecipientes districte, quod de ipsis prioratibus, capellaniis, praepetoriis seu domibus dimissis, seu quos et quas dimittere debent, ut praefertur, se de caetero nullatenus intromittant.

Poenae inobedientium.

§ 3. Quod si forsan, quod absit, aliqui ex eisdem fratribus, qui pluralitatem huiusmodi obtinent, ut praefertur, praepetum nostrum huiusmodi contemnent, illos seu illas, quos seu quas ultra unum vel unam ex prioratibus, capellaniis, praepetoriis seu domibus praedictis obtinent, dimittere, ut praemittitur, recusaverint, aut eorum sive earum administrationi se ingesserint quoquomodo, nos omnes huiusmodi recusantes et ingerentes ex tunc omnibus prioratibus, capellaniis, praepetoriis et domibus, quos et quas singuli

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

singulas licite retinere possent, volumus eo ipso esse privatos et inhabiles ad quamcumque administrationem cuiuscumque prioratus, capellaniae, praeceptoriae seu domus saepedicti hospitalis de caetero obtinendorum.

Praeceptorii facultatem dat de praeeceptorii, caeterisque beneficiis providere.

§ 4. Caeterum de probitate et circumspeditione dilecti filii magistri hospitalis praedicti gerentes in Domino fiduciam, pleniorum sibi omnes et singulos prioratus, capellanas, praeceptorias, seu domos huiusmodi, quos seu quas tam per dimissionem, quam per privationem huiusmodi vacare continget, singulos seu singulas videlicet eorum seu earum singulis ex dictis fratribus eiusdem hospitalis idoneis, quos secundum Deum et utilitatem dicti hospitalis reputaverit meliores, super quo conscientiam suam oneramus, hac vice conferendi, illisque de ipsis providendi secundum consuetudinem dicti hospitalis in collatione seu provisione huiusmodi prioratum, capellaniarum, praeceptoriarum seu domorum alias solitam gubernari, plenam concedimus tenore praesentium facultatem.

Irritatio secus actorum.

§ 5. Decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super iis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum privationis, praecepti, voluntatis, concessionis et constitutionis infringere, etc.

Datum apud Montem Flasconem decimo septimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 15 septembris 1383, pont. anno vi.

VII.

Contra officiales laicos quoquomodo personas ecclesiasticas bannientes, relegantes aut proscribentes.

SUMMARIUM

Causae edendae constitutionis. — 1. Lata anathematis poena cavet, ne officiales qui-

cumque laici ecclesiasticos banniant, aut quovis modo proscribant. — 2. Obstantibus derogat. — 3. Et huic constitutioni robor adicit firmitatis.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Quia, sicut displicenter accepimus, nonnulli diversarum partium principes, marchiones, duces, comites, barones et alii nobiles, necnon potestates, capitanei, baiulivi, scabini, advocati, rectores, iudices et consules, alique officiales et consilarii civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum et aliorum locorum, alique laici et laicales personae, dominium seu iurisdictionem in temporalibus obtinentes, necnon ipsarum civitatum communia et oppidorum, castrorum, terrarum et aliorum locorum universitates, non attendentes, quod laicis in clericos et personas ecclesiasticas et illorum bona nulla sit attributa potestas, nihilominus ministros Ecclesiae, etiam interdum in dignitatibus constitutos, temeritate propria bannire seu relegare aut proscribere non verentur.

Causae edendae constitutionis.

§ 1. Nos adversus temeritatem huiusmodi remedium apponere cupientes, omnes et singulos talia praesumentes, et ea fieri mandantes seu eorum nomine vel mandato facta, rata habentes, vel in eis faciendis dantes auxilium, consilium vel favorem, si singulares personae fuerint, cuiuscumque praeminentiae, dignitatis, status vel conditionis existant, earum videlicet singulas, si vero communitates vel universitates extiterint, omnes et singulos earum communitatum et universitatum potestates, capitaneos, baiulivos, scabinos, advocatos, rectores, iudices, consules et officiales, quocumque nomine censeantur, ac consiliarios et privatas personas, quae huiusmodi sacrilegii principaliores pattores existerent, excommunicationis sententias incurrere, necnon quamlibet eorumdem communitatum seu universitatum

Lata anathematis poena cavet, ne officiales quicumque laici ecclesiasticos banniant, aut quovis modo proscribant.

ac illa ipsorum principum, marchionum, ducum, comitum, baronum, nobilium et aliorum quorumcumque laicorum et laicalium personarum talia praesumentium, in quibus talia fierent, civitates, terras, oppida, castra et alia loca, ecclesiastico interdicto subiacere volumus ipso facto.

Obstantibus derogat.

§ 2. Nullusque ab eisdem sententiis per alium, quam per Romanum Pontificem, praeterquam in mortis articulo, possit absolvi, nec interdictum huiusmodi per alium etiam relaxari. Non obstante si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari, suspendi vel interdicti non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi et eorum propriis nominibus mentionem, et quibuslibet constitutionibus, privilegiis et literis apostolicis contrariis, de quibus etiam plena et expressa in nostris fieri oporteat mentionem.

Et huic constitutioni robor adicit firmitatis.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae voluntatis et concessionis infringere etc.

Datum Romae apud S. Petrum, quarto idus decembris, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 10 decembris 1383, pont. anno vi.

VIII.

Reprobatio pignorum seu sportularum occasione litigiorum iudicibus ecclesiasticis quovis modo exhibendorum (1).

SUMMARIUM

In ecclesiasticis quam sit reprehensibilis ipsa mali species. — 1, 2. Sportulas iudicibus ecclesiasticis dari vetat. — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In ecclesiasticis quam sit reprehensibilis ipsa mali species.

Quamvis ab omni specie mali sit per quoslibet abstinendum, personas tamen ecclesiasticas tanto ab illa diligentius abstinere convenit, quanto in eis cuncta vitia magis reprehensibilia indicantur.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

§ 1. Cum itaque, sicut ad apostolatus nostri pervenit auditum, in nonnullis diversarum partium ordinariis ecclesiasticis Curis de quadam consuetudine, quae dicenda est potius corruptela, partes in ipsis Curis litigantes, sive litigare volentes seu earum altera, de decima seu vigesima aut alia parte litis secundum diversitatem locorum pignora seu sportulas, alias *Pignus Bandi* nuncupata, dare seu deponere compellantur, quae postea in finalem litis eventum domini seu officiales ipsarum Curiarum de ipsa consuetudine sibi retinent et appropriant pro ipsorum libito voluntatis.

Sportulas iudicibus ecclesiasticis dari vetat.

§ 2. Nos huiusmodi corruptelam seu consuetudinem canonibus et bonis moribus inimicam auctoritate apostolica reprobantes, praesentium tenore districtius inhibemus, praecipiendo mandantes universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, electis et aliis quibuscumque locorum ordinariis et personis ecclesiasticis, iurisdictionem spiritualem vel temporalem obtinentibus, ne de caetero pignora seu sportulas aut res alias, quocumque nomine censeantur, occasione praedicta aut alio quovis modo vel colore petere, exigere, vel fieri seu dari facere seu mandare quocummodo praesumant.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis et constitutionis infringere etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum quarto idus decembris, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 10 decembris 1383, pont. anno vi.

IX.

Approbatio et ratificatio Ordinis Fratrum Sancti Pauli Primi Eremitae in Ungariae partibus a Ioanne PP. XXII instituti (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Fratribus hisce a Ioanne XXII tradita regula S. Augustini. —

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

2. Eis confirmatur ab Urbano. — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Apostolicae servitutis nobis iniunctae desuper officium mentem nostram excitat et inducit, ut circa ea, quae statui prospere personarum sub religionis habitu studio vacantium piae vitae ad perseverantiam divini servitii opportuna prospicimus, operosis studiis intendamus.

Fratribus hinc a Joanne XXII tradita regula S. Augustini.

§ 1. Olim siquidem felicitis recordationis Ioannes Papa XXII praedecessor noster dilectis filiis priori generali et fratribus S. Pauli Primi Eremitae in Ungaria et aliis mundi partibus constitutis, Ordinis Sancti Augustini, regulam eiusdem sancti Augustini per eos et successores ipsorum in locis suis, quae habebant et praestante Domino haberent imposterum, perpetuis futuris temporibus observandam auctoritate apostolica concessit, ac nonnulla alia indulisit priori et fratribus supradictis, nosque postmodum huiusmodi privilegium dicti Ioannis praedecessoris duximus innovandum.

Eis confirmatur ab Urbano.

§ 2. Cum autem, sicut exhibita nobis pro parte dictorum prioris et fratrum petitio continebat, quidam curiosi ac simplices se de ipsis, quae non multum expediunt, intromittere volentes, ipsis priori et fratribus et eorum Ordini, pro eo quod in praedicto privilegio verbum confirmationis seu approbationis non exprimitur, sed eis dumtaxat dicta regula conceditur, palam et occulte detrahant, et de ipsis obloquantur, pro parte ipsorum prioris et fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut providere eis super praemissis de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui de ipsorum prioris et fratrum vita et institutis sumus plenarie informati, eis in praemissis providere volentes, consideratione etiam carissimi in Christo filii nostri Ludovici regis Hungariae illustris ipsorum regis, ac prioris et fratrum in hac parte supplica-

tionibus inclinati, praedictum Ordinem dictorum prioris et fratrum sub dicta regula et habitu, quem gestant, auctoritate apostolica tenore praesentium ratificamus et etiam approbamus.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum ratificationis et approbationis infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum secundo idus martii, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 14 martii 1384, pontif. anno vi.

X.

Fratribus Ordinis Servorum Sanctae Mariae nullam antehac in Urbe domum habentibus ecclesia Sancti Marcelli conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae concessionis. — 2. Ecclesia S. Marcelli, in qua canonici debebant, fratribus S. B. M. conceditur. — 3. Data exequendi facultas Iacobo episc. Aretino. — 4. Obstantium derogatio. — 5. Alieno iuri cautum.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Iacobo episcopo Aretino, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicae servitutis officium desuper nobis iniunctae mentem nostram ad ea incitat et inducit, quae pro statu personarum sub religionis habitu studio vacantium piae vitae salubriter ampliando opportuna conspiciuntur: illaque favore prosequimur opportuno.

§ 1. Sane nuper dilectus filius noster Andruinus tituli S. Marcelli presbyter cardinalis nobis exposuit, quod Ecclesia S. Marcelli de Urbe, quae titulus sui cardinalatus existit, magnam habet curam animarum, et quod in ipsa Ecclesia, licet octo canonicos habeat, quorum unus dumtaxat inibi residet, modicus vel quasi nullus servatur cultus divinus, ac iidem canonici ad divinum Officium sufficien-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Clausulae.

Exordium

Causae concessionis

tes aut dispositi non existant: dictaque Ecclesia in suis aedificiis nimium est collapsa ac etiam ruinosae; quodque idem cardinalis praedictam Ecclesiam ad religiosos transferri, et in ea tot fratres Servorum Sanctae Mariae Ordinis Sancti Augustini, qui in dicta Urbe nullum locum habent, et quorum unus sit prior, qui curam aliorum fratrum et parochianorum dictae Ecclesiae habeat, creari et institui, quot poterunt ex ipsius Ecclesiae fructibus congrue sustentari, desiderat et affectat.

Ecclesia S. Marcelli, in qua canonici debebant fratribus S. B. M. conceditur.

§ 2. Quare pro parte dicti cardinalis nobis fuit humiliter supplicatum, ut cum prior generalis dictorum fratrum in dicta Urbe sit praesens, et ad reparationem dictae Ecclesiae paratum se offerat atque promptum, pluresque parochiales Ecclesiae de dicta Urbe per religiosos sint solitae gubernari, dictam Ecclesiam ad huiusmodi religiosos transferri, et ibidem fratres creari et institui praedictos, ita quod, cedentibus vel decedentibus dictis octo canonicis, ac aliis presbyteris et clericis perpetuis beneficiatis in eadem Ecclesia, vel suis canonicatus, praebendas ac officia quomodolibet dimittentibus, fructus, redditus et proventus huiusmodi canonicatum, praebendarum ac beneficiorum, necnon possessiones et bona quaecumque ad dictos canonicos et perpetuos beneficiatos ratione suorum canonicatum, praebendarum ac beneficiorum huiusmodi pertinentia, praedictis fratribus et eorum Ordini applicentur de benignitate apostolica mandaremus.

Data exequendi facultas Iacobo episc. Aretino.

§ 3. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus dictam Ecclesiam auctoritate apostolica ad huiusmodi religiosos transferas, et ibidem tot ex huiusmodi fratribus Servorum Sanctae Mariae, quorum unus sit prior, et curam animarum aliorum fratrum et parochianorum dictae Ecclesiae habeat, et ipsis parochianis ministret ecclesiastica sacramenta, ibidem instituas, quot ex fructibus

praedictis poterunt congrue sustentari: ac statuas auctoritate praedicta et ordines, quod cedentibus vel decedentibus canonicis et beneficiatis praedictis, vel suos canonicatus et praebendas ac beneficia supradicta quomodolibet dimittentibus, fructus, redditus et proventus, ac possessiones et bona praefata ad canonicos et beneficiatos praedictos ratione canonicatum et praebendarum ac beneficiorum huiusmodi pertinentia, ut praefertur, etiamsi ipsi canonicatus et praebendae ac beneficia sint dispositioni apostolicae quomodolibet reservata, eisdem fratribus et eorum Ordini applicentur eo ipso. Ac nihilominus eisdem priori et fratribus, postquam in dicta Ecclesia creati et instituti fuerint, etiam locandi et arrendandi (1) fructus, redditus et proventus, iura et obventiones canonicatum et praebendarum ac beneficiorum praedictorum a canonicis et beneficiatis praedictis illa obtinentibus, quandiu ipsi canonici ea obtinuerint, pro certo pretio eiusdem canonicis et beneficiatis annuatim persolvendo: ita quod si dictis canonicis et beneficiatis satisfiat, ipsi ad huiusmodi canonicatus et praebendas ac beneficia redire non valeant, auctoritate praedicta licentiam largiaris: contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

§ 4. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus, privilegiis ac literis apostolicis, necnon statutis et consuetudinibus Ecclesiae et Ordinis praedictorum contrariis, iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis, seu si aliqui, apostolica vel alia quavis auctoritate, in eadem Ecclesia in canonicos sint recepti vel ut recipiantur insistant, seu si super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi canonicatibus et praebendis ipsius Ecclesiae speciales vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis par-

(1) Arrendure, arrentare, ad censum ponere, ad censum annuum vel ad emphyteusim praedium locare (Ducange).

libus generales Apostolicæ Sedis vel legatorum eius literas impetrarint: etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas literas et processus habitos per easdem et quaecumque inde secuta, ad huiusmodi canonicatus et præbendas ac alia beneficia ipsius Ecclesiæ volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad assecutionem canonicatum, præbendarum ac aliorum beneficiorum præiudicium generari, seu quibuscumque privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Alieno iuri
cautum.

§ 5. Nos enim dicto cardinali et suis successoribus prædictum titulum obtenturis in dicta Ecclesia ac ipso priori et fratribus, dum inibi fuerint, necnon parochianis dictæ Ecclesiæ omnem iurisdictionem, correctionem ac iustitiam reservamus, quam in canonicis et beneficiis ac parochianis dictæ Ecclesiæ ipsius cardinalis prædecessores dictam Ecclesiam obtinentes habuerunt, et idem cardinalis habere noscitur de præsentibus. Et insuper ex nunc irritum decernimus et inane, si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, septimo idus decembris, pontificatus nostri anno septimo.

Dat. die 7 decembris 1384, pont. anno VII.

XI.

Sanctorum Petri et Pauli apostolorum icones argenteas deauratas gemmisque pretiosis elegantissime elaboratas, quarum altera, scilicet beati Petri, de ligno

Crucis Domini nostri Iesu Christi particulam in vertice retinet, et in quibus Ss. Apostolorum eorundem capita sunt recondita, aliasque nonnullorum sanctas reliquias decenter ornatas in sacrosancta Lateranensi Ecclesia asservatas auferentes, diripientes seu alias quomodolibet deprædantes excommunicationis vinculo innodantur, perpetuæque infamiae poena plectuntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Hæ reliquiae unde sumptæ. Eas, earumque ornamenta auferentes quibus subiecti poenis. — 2. Aliae poenæ temporales. — Filiorum quoque poenæ. 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Sacrilegorum damnanda praesumptio eo est gravior, et durius castigari meretur, quo in locis venerabilioribus rebusque sacrrioribus fuerit perpetrata.

§ 1. Cum itaque nos, ad reverentiam Dei et beatissimorum apostolorum suorum Petri et Pauli, duas eorundem apostolorum imagines argenteas deauratas ac margaritis et lapidibus pretiosis ornatas, ponderis milleducentarum marcharum argenti, super quarum alteram, videlicet verticem Beati Petri, est una crux aurea, parva, gemmis pretiosis ornata, in qua est de ligno Crucis Domini nostri Iesu Christi, decoro sumptuosoque opere fecerimus fabricari, ac in Ecclesia Lateranensi supra altare maius venerabiliter collocari: in eisque sacratissima capita dictorum apostolorum et alias reliquias sanctorum ibidem, ad maiorem venerationem ipsorum apostolorum et devotionem fidelium recondi, perpetuis temporibus permansura; dignum est et ad cautelam reputamus expediens quod ut ipsa Crux, capita, reliquiae et imagines duae, capsae parvae argenteae, in quibus præfata sacratissima capita, olim in ecclesia Sancti Laurentii ad San-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

cta Sanctorum prope ipsam Lateranensem Ecclesiam consistente, retroactis temporibus fuerant conservata, custodita et intacta permaneant, poenas graves contrarium praesumentibus inferamus, omnes et singulos, cuiuscumque præminentiae, dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, etiamsi imperiali, regali, pontificali vel quacumque alia præfulserint dignitate, qui dicta capita, crucem, aut alias reliquias sanctorum cum eis, ut praefertur, reconditas, vel imagines aut capsas vel aliquod seu aliquem ipsorum aut alicuius eorum partem aut gemmas, margaritas, iocalia seu ornatus ipsis seu ipsarum alteri adhaerentia, palam vel occulte, violenter vel furtive, etiam de conscientia canonicorum et capituli Ecclesiæ Lateranensis præfatae vel alterius ipsorum, subripere, auferre, asportare seu destruere praesumpserint, aut talia praesumentes vel praesumentium scienter socii fuerint seu ea fieri mandaverint, vel facta ipsorum nomine rata habuerint, sive in iis, publice vel occulte, auxilium, consilium vel favorem dederint, aut eos vel praemissa subtracta seu ablata, seu aliquos vel aliqua eorundem scienter receptaverint et retinuerint vel defensaverint, excommunicationis sententia innodamus: eorumque civitates, terras, castra et loca ecclesiastico interdicto supponimus; et si, quod detestabilius esset, populus Romanus seu Urbem regentes pro tempore, per se vel alium seu alios, perpetrando, mandando aut consentiendo, in iis excesserint, ipsi populus et Urbs, si vero universitas cuiuscumque civitatis, castri aut loci tantum criminis fuerint patratores, huiusmodi civitas, castrum aut locus prædicto subiacent interdicto, huiusmodique sententia irretiti, quamdiu prædicta rapta et asportata detinuerint seu non restituerint, et in sua contumacia perduraverint, singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis et accensis candelis, per omnes Urbis et ipsius districtus necnon civitatum et dioecesium vicinarum Ecclesias parochiales,

collegiatis et curatas, excommunicati publice nuncientur, nec ab alio quam a Romano Pontifice possint absolutionis beneficium obtinere, nisi dumtaxat in mortis articulo constituti: et si tunc absoluti fuerint, ecclesiastica careant sepultura: et si forsitan, post absolutionem huiusmodi, convaluerint, in eandem excommunicationis sententiam relabuntur. Nullusque, nisi idem Romanus Pontifex, huiusmodi relaxare vel suspendere valeat interdictum. Et si, quod absit, personae ecclesiasticae fuerint, omnibus praelaturis et dignitatibus, etiamsi episcopales et superiores fuerint, necnon personatibus, officiis et beneficiis ac administrationibus ecclesiasticis, quas obtinerent, sint ipso facto privatae, et reddantur inhabiles ad ea et alia obtinenda.

§ 2. Et quia tam execrabile sacrilegium poenis multiplicibus plecti mereatur, talia praesumentes, sicut rei criminis laesae maiestatis, perpetuo sint infames et banniti, sint intestabiles, ut nec testamenti liberam habeant factionem, eorumque bona non feudalia, pro aliquali satisfactione prædictorum dictæ Lateranensi Ecclesiæ, absque remissionis gratia, perpetuo applicentur: feudalia vero ad suos dominos ipso facto libere revertantur. Quod si qui prædictorum reorum filios vel filium aut nepotem vel nepotes habeant per rectam lineam descendentes, beneficiatum seu beneficiatos, quibusvis beneficiis, etiamsi pontificalem adeptus vel adepti fuerint dignitatem, sint eis ipso iure privati, spe promotionis omnino sublata. Nulli præterea talium filiorum atque nepotum ex virili sexu descendendum ab eisdem alicuius aperiatur ianua dignitatis aut honoris ecclesiastici seu mundani, seu ad alicuius loci regimen sit accessus; sit eis postulandi negata facultas; sit notorie iudicatus, et quodlibet aliud officium seu ministerium publicum interdictum: in iudiciis eorum assertio contra quemquam nihil fidei, nihil fidelitatis, nihil credulitatis inveniant, ut ad testimonium rorsus red-

Aliae poenæ temporales

Filiorum quoque poenæ.

Exordium.

Hæ reliquiae unde sumptæ.

Eas, earumque ornamenta auferentes quibus subiecti poenis.

dauntur indigni; sit eis ad ordines et ad beneficium vel officium ecclesiasticum negatus ascensus: et, ut magis famosa sit eorum infamia, ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, super aliquo praemissorum omni spe dispensationis adempta.

Clausulae.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum excommunicationis, interdicti et illationis poenarum infringere etc.

Datum apud Montem Flasconem, quinto kalendas augusti, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 28 iulii 1385, pontif. anno viii.

XII.

Haereticis, schismaticis aliisque a sacrosancta apostolica Romana et universali catholica Ecclesia quomodolibet deviantibus, et ad eiusdem Ecclesiae unitatem, obedientiam et reverentiam redeuntibus formam professionis fidei praestandam praescribit.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Redeuntibus ad Ecclesiae gremium — 2 ad 12. Hanc emittendam professionem praescribit. — 13. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ad propagationem catholicae fidei, super cuius custodia sumus, licet insufficientibus meritis, a Domino deputati, et quorumlibet gloriantium nomine christiano, sed deviantium a gremio sacrosanctae Romanae ac catholicae et apostolicae Ecclesiae, matris et magistrae cunctorum christianorum fidelium, cui, auctore ipso Domino, praesidemus, reductionem ad obedientiam et reverentiam ipsius Ecclesiae pastoralis sollicitudine intendentes, viam et formam omnibus huiusmodi devii tenemur ostendere, per

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

quas salubriter ad dictum gremium possint accedere, in eoque perpetuo commorari.

§ 1. Sane cum, sicut laetanter ^{Redeuntibus ad Ecclesiae gremium} audivimus, nonnulli reges, principes et alii christiani tam clerici et ecclesiasticae personae religiosae et etiam saeculares, quam laici, qui, extra obedientiam dictae Ecclesiae, extra quam non est salus, damnabiliter permanserunt hactenus et permanere noscuntur, ad dictae Ecclesiae redire seu venire desiderant unitatem ac obedientiam et reverentiam debitam et devotam; nos volentes eos dictae fidei professionem, quam debent facere, salutari edocere doctrina, infrascriptam formam, quam in talibus servari consuevit dicta Ecclesia, praesentibus fecimus annotari: volentes ac mandantes quod quilibet, qui fuit seu est schismaticus et praecisus a praefatae Ecclesiae unitate, et ad eam redire voluerit, dictam professionem in manibus alicuius praelati vel clerici aut religiosi catholici et praefatae Ecclesiae communionem habentis faciant in ipsa forma, quae talis est:

§ 2. Ego talis profiteor et credo Sanctam Trinitatem Patrem et Filium et Spiritum Sanctum unum Deum omnipotentem, totamque in Trinitate dignitatem coessentialem et consubstantialem, coaeternam et coomnipotentem, unius voluntatis, potestatis et maiestatis Creatorem omnium creatorarum, ex quo omnia, per quem omnia, quae sunt in coelo et in terra, visibilia et invisibilia, corporalia et spiritualia.

Hanc emittendam professionem praescribit.

§ 3. Item credo singulam quamque in Trinitate Personam unum Deum verum, plenum et perfectum.

§ 4. Credo ipsum filium Dei Verbum Dei aeternaliter natum ex Patre, consubstantialem, unius et eiusdem omnipotentiae et coequalem per omnia Patri in divinitate, in tempore natum de Spiritu Sancto ex Maria semper Virgine cum anima rationali, duas habentem natiuitates, unam ex Patre aeternam, alteram ex matre temporalem, Deum verum, et homi-

nem verum, proprium in utraque natura atque perfectum, non adoptivum neque secundum fantasiam, sed unum et unicum Filium Dei in duabus et ex duabus, divina scilicet et humana, naturis, sed in unius Personae singularitate, impassibilem et immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis et salute nostra passum vera carnis passione, mortuum et sepultum, et descendisse ad inferos, et tertia die resurrexisse a mortuis vera carnis resurrectione, et die quadragesimo post resurrectionem cum carne, qua resurrexit, et anima ascendisse ad coelum, et sedere ad dexteram Patris: inde venturum iudicare vivos et mortuos, et redditurum unicuique secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala.

§ 5. Credo etiam Spiritum Sanctum plenum et perfectum, verumque Deum ex Patre et Filio procedentem, coequalem et coessentialem et coomnipotentem et coaeternum per omnia Patri et Filio.

§ 6. Credo hanc Sanctam Trinitatem, non tres Deos, sed unum Deum omnipotentem, aeternum, invisibilem et incommutabilem.

§ 7. Credo sanctam catholicam et apostolicam unam esse veram Ecclesiam, in qua unum datur baptisma et vera omnium remissio peccatorum.

§ 8. Credo etiam veram resurrectionem eiusdem carnis, quam nunc gestamus, et vitam aeternam.

§ 9. Credo etiam Novi et Eeteris Testamenti, idest legis, et prophetarum, et apostolorum unum esse auctorem Deum et Dominum omnipotentem.

§ 10. Credo hanc esse veram fidem catholicam, et quod hanc super dictis articulis tenet et praedicat sacrosancta Romana Ecclesia: et propter diversas haereses a quibusdam ex ignorantia et ab aliis ex malitia introductas dicit et praedicat eos, qui post baptismum in peccata labuntur, non rebaptizandos, sed per veram poenitentiam suorum posse consequi veniam peccatorum. Quod si vero

poenitentes in charitate decesserint, nequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animas poenis Purgatorii post mortem purgari, et ad poenarum huiusmodi alleviationem et liberationem prodesse eis fidelium vivorum suffragia, scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae instituta.

§ 11. Credo etiam illorum animas, qui post sacrum Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam vel in suis habentes corporibus vel eisdem exatae, prout dictum est superius, sunt purgatae, in coelum mox recipi. Illorum autem animas, qui in mortali peccato, vel cum solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas, eadem sancta Romana Ecclesia eredit et firmiter asseverat. Et quod nihilominus in die Iudicii omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de factis propriis rationem.

§ 12. Credo, sicut etiam tenet et docet eadem Ecclesia Rom., septem esse ecclesiastica sacramenta, unum scilicet Baptisma, de quo dictum est supra. Aliud est sacramentum Confirmationis, quod per manus impositionem episcopi conferunt crismando renatos. Aliud est Poenitentia. Aliud est Eucharistia. Aliud est sacramentum Ordinis. Aliud Matrimonium. Aliud est Extrema Unctio, quae secundum doctrinam beati Iacobi infirmantibus exhibetur. Sacramenta Eucharistiae ex azimo sacrificat Ecclesia Romana praedicta, tenens et docens, quod in ipso sacramento panis vere transmutatur in Corpus, et vinum in Sanguinem Domini nostri Iesu Christi. De Matrimonio vero tenet, quod nec unus vir simul habere permittitur plures (1) viros. Soluta vero lege matrimonii per mortem alterutrius coniugum, secundas et tertias

(1) Addendum forsitan: mulieres, nec una mulier simul habere permittitur plures.

et deinceps nuptias successive licitas esse dicit, si impedimentum canonicum et causa alia non obsistat. Ipsa quoque sacrosancta Romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam catholicam Ecclesiam obtinet, quae se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe seu vertice, cuius Romanus Pontifex est successor, cum plena potestate recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio diffiniri: ad quam potest gravatus quilibet in negotiis ad forum ecclesiasticum pertinentibus appellare, sed in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius recurri potest iudicium, et eidem omnes Ecclesiae sunt subiectae. Ipsarum episcopi obedientiam et reverentiam sibi debent: apud quam sic plenitudo potestatis consistit, quod Ecclesias caeteras ad sollicitudinis partem admittit; quarum multas, patriarchales praecipue, diversis privilegiis eadem Romana Ecclesia honoravit, sua tamen praecellenti dignitate et superioritate tam in generalibus conciliis, quam in quibuscumque aliis semper salva. Unde suprascriptam fidei veritatem, prout plene scripta et lecta est et fideliter exposita, veram, sanctam et orthodoxam fidem esse recognosco: eam accepto et corde ac ore profiteor, ipsamque, prout eam veraciter tenet et fideliter docet et praedicat sacrosancta Romana Ecclesia, me inviolabiliter servaturum et in ea omni tempore perseveraturum, nec ab ea ullo unquam tempore recessurum et quoquomodo deviatorum promitto: et abrenuncio omni schismati. Primatum quoque ipsius sacrosanctae Romanae Ecclesiae, prout in praemissa serie continetur, ad ipsius Ecclesiae obedientiam spontaneus veniens fateor et recognosco, accepto et sponte suscipio, et me omnia praemissa, tam circa fidei veritatem, quam circa eiusdem Ecclesiae Romanae primatum et ipsorum recogni-

tionem, acceptationem, susceptionem, observantiam et perseverantiam servaturum, praestito corporaliter iuramento, promitto et confirmo: sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia. Quod si contra haec aliquid sentire, confiteri aut alias agere praesumpsero, me schismaticum, anathematizatum eo ipso recognosco, ac severitati sacrorum canonum subiacere.

§ 13. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatis et mandati infringere, etc.

Datum apud Montem Flasconem, kalendis augusti, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 4 augusti 1385, pont. anno VIII.

XIII.

Causarum Curiae Capitolinae cognitionem et diffinitionem etiam in gradu appellationis et in quibuscumque instantiis, iudicibus eiusdem Curiae tantummodo, caeteris Romanae Curiae iudicibus et officialibus procedendi in causis huiusmodi facultate interdicta, spectare declarat (1).

SUMMARIUM

1. Varii appellationum iudices in Curia Capitolina statuti. — 2. Constitutio (de qua in rubrica). — 3. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Apostolicae sollicitudinis exposcit officium, ut subiectorum intendentes utilitatibus et dispendia devitantes, litigantium, malitiis opportunis remediis occurramus.

§ 1. Dudum siquidem celerem finem imponi litibus, praesertim Romanorum civium peculiarium nostrorum et Romanae Ecclesiae filiorum, in quantum suadet ratio, cupientes, in Curia Capitolii mandavimus et fecimus ordinare, quod in ea esset unus iudex primarum appellationum, quas interponi contingeret ab officialibus Curiae supradictae, a cuius quidem iudicis

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Clausulae.

sententiis et aliis gravaminibus posset ad alium iudicem, quem in ipsa Curia esse, et maiorem iudicem secundarum appellationum nuncupari volumus, appellari: quodque ab ipsius iudicis maioris diffinitionibus et sententiis nemini appellare vel reclamare, aut in integrum restitutionem petere liceret: et si secus forsani fieri contingeret, omnes processus et sententias quorumcumque iudicum Romanae Curiae contra ordinationem huiusmodi ex tunc forsitan faciendos, eo ipso volumus esse irritos et inanes ac nullius penitus firmitatis.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, nonnulli tam Romani cives, quam alii de foro dictae Curiae Capitolii existentes, contra quos in ipsa Curia, exigente iustitia, tres diffinitivae sententiae sunt legitime promulgatae, executionem iustitiae et sententiarum huiusmodi fugere per frivolarum appellationum, quas ad nos interponunt, diffugia moliantur, se ipsos partemque adversam vanis expensis et laboribus nequiter fatigando; nos talium obviare malitiis cupientes, vicecancellario et camerario nostris, ac Camerae nostrae, utrisque auditoribus causarum palatii apostolici, qui sunt et pro tempore fuerint, tenore praesentium districtius inhibemus, ne ipse vicecancellarius super huiusmodi appellationibus interpositis, seu interponendis a quibuscumque sententiis vel gravaminibus officialium seu iudicum dictae Curiae Capitolii, aut primarum et secundarum appellationum praedictorum auditores dare nec ipsi camerarius et auditores in huiusmodi causis ad eos delatis seu commissis eisdem contra dictam ordinationem de caetero procedere quoquomodo praesumant: sed ipsas causas et partes earum ad priores iudices seu officiales, a quibus appellatum extitit, remittere non postponant: ac ex nunc irritum decernimus et inane quidquid contra inhibitionem nostram huiusmodi contigerit impostorum attentari.

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum voluntatis et decreti infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quarto kalendas decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 28 novembris 1385, pont. anno VIII.

XIV.

Institutio Universitatis Studii generalis ad normam Academiae Parisiensis in urbe Coloniensi (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Coloniensium erga Romanam Ecclesiam merita. — 2. Coloniensis Academiae institutio cum applicatione privilegiorum Universitatis Parisiensis. — 3. De laureandis. — 4. Licentiarum privilegia. — 5. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In supremae dignitatis apostolicae specula superni dispensatione consilii, licet immeriti, constituti, ad universas fidelium regiones nostrae vigilantiae creditas, earumque profectus et commoda, tamquam universalis gregis Domini pastor commissi nobis, speculationis apicem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis ad quaerendum literarum studia et scientiae margaritam, cuius acquisitio, dum invenitur, gloriosa est et fructus suavissimi, per quam pelluntur ignorantiae nubila, ac erroris eliminata caligine, mortalium curiosa solertia suos actus et opera disponit et ordinat in lumine veritatis, per quam etiam divini Nominis fideique catholicae cultus pro tenditur, iustitia colitur, tam publica, quam privata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanae conditionis augetur.

Ob hoc igitur magno, nec mirum, desi-

(1) Ex Oper. Diplom. Mirai, tom. II, pag. 1283.

Clausulae.

Proemium.

derio ducimur, ut literarum studia in quibus pretiosa ipsius scientiae margarita reperitur, laudanda suscipiant incrementa frequentius, praesertim in locis illis, quae ad multiplicanda doctrinae semina et germina salubria producenda apta et idonea dignoscuntur.

Coloniensium
erga Romanam
Ecclesiam me-
rita.

§ 1. Nos praemissa attendentes, et etiam fidei puritatem et devotionem eximiam, quam dilecti filii N. N. consules, scabini, cives et Commune civitatis Coloniensis, devoti nostri et Ecclesiae Romanae filii, ab olim ad ipsam Ecclesiam et nos habuisse dignoscuntur, illamque successionem temporum de bono in melius studuerunt augmentare, dignum ducimus et aequitati consonum existimamus, ut civitas ipsa, quam divina gratia multarum praerogativa bonitatum et fecunditate virtutum gratiosa dotavit, scientiarum etiam ornatur muneribus et etiam ampliatur, ita ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos honoribus, et diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi fons irriguus, de cuius plenitudine hauriant universi, qui literarum imbui cupiunt documentis.

Coloni Academi-
institutio cum
applicatione pri-
vilegiorum Uni-
versitatis Parisi-
ensis.

§ 2. Praemissis igitur diligenti examinatione pensatis, non solum ad ipsius civitatis, sed etiam regionum circumiacentium, incolarum commodum et profectum, paternis affectionibus anhelantes, dictorum etiam consulum, scabinorum, civium et Communis gratiam nostram suppliciter implorantium, in hac parte devotis supplicationibus favorabiliter annuentes, ad laudem divini Nominis et fidei propagationem orthodoxae, auctoritate apostolica statuimus et etiam ordinamus, ut in dicta civitate Coloniensi sit de caetero Studium generale ad instar Studii Parisiensis, illudque perpetuis futuris temporibus vigeat tam in theologiae et iuris canonici, quam alia qualibet licita facultate, quod legentes et studentes ibidem omnibus libertatibus et immunitatibus concessis magistris in

dentibus commorantibus in dicto Parisiensi Studio generali gaudeant.

De laureandis.

§ 3. Insuper civitatem et Studium praefata ob profectus publicos, quos exinde provenire speramus, amplioribus honoribus prosequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem, ut si qui in eodem Studio Coloniensi fuerint, qui processu temporis bravium meruerint in illa facultate, in qua studuerunt, obtinere, sibi quae docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac magisterii seu doctoratus honorem petierint elargiri, per magistrum seu magistros, doctorem vel doctores illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, praeposito Ecclesiae Coloniensis, qui pro tempore fuerit vel, eo absente, idoneo, quem ad hoc idem praepositus duxerit deputandum, vicario vel, praepositura ipsius Ecclesiae vacante, illi qui ad hoc per dilectos filios capitulum ipsius Ecclesiae deputatus extiterit, praesententur: idemque praepositus vel vicarius, aut deputatus, ut praefertur, magistris et doctoribus in eadem facultate actu inibi regentibus convocatis, illos sic praesentatos in iis, quae circa promovendos ad magisterii seu doctoratus honorem requiruntur, iuxta modum et consuetudinem, quae circa consuetudinem quae (1) super tali in generalibus Studiis observantur, observatis, examinare studeat diligenter, eis quae, si ad hoc sufficientes et idonei reperti fuerint, huiusmodi licentiam tribuat, et magisterii seu doctoratus honorem conferat et etiam largiatur.

Licentiarum
privilegia.

§ 4. Illi vero, qui in eodem Studio dictae civitatis examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam et honorem huiusmodi obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examine et approbatione alia legendi et docendi tam in civitate praedicta, quam in singulis aliis generalibus Studiis, in quibus voluerint legere et docere, statutis et consuetudinibus contrariis apostolica vel quacumque firmitate alia robo-

(1) Duplicata, ideo omitt. put. verba circa consuetudinem quae. Vide superius locum parallelum in Const. IV Urb. VI, pag. 585.

Clausulae.

ratis nequaquam obstantibus, plenam et liberam habeant facultatem.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti et ordinationis infringere, etc.

Datum Perusii duodecimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 21 maii 1388, pontif. anno xi.

XV.

Terra Montis Regalis (nunc vulgo Mondovi) in civitatem, et Ecclesia S. Donati in cathedralem erigitur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Causae novae faciendae erectionis. — 2. Erectio episcopatus Montis Regalis. — 3. Capituli assignatio. — Quae in nova civitate episcopo Astensi competebant novo episcopatu conceduntur. — 4. Dos novo episcopo et canonicis a Communi novae civitatis danda. — Vicarii dos. — 5. Conventio quaedam confirmata. — 6. Metropolitico Mediolanensis Ecclesiae ius supra novam Ecclesiam. — 7. Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Salvator noster, cuius nutui cuncta subserviunt, in agro huius mundi messem multam et operariorum raritatem attendens, dominum messis rogandum ut in illam operarios mitteret, censuit. Et ipse Idem exiens mane veluti pater familias diligens, horis variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, qui sicut, eodem Domino disponente, vicarius Eius in terris esse dignoscitur, et sic Ipsius actibus, in quantum sinit humana fragilitas, se conformare tenetur, ubi superexerescere messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adicere, et iuxta propheticum verbum augere custodiam, locare custodes, et cultores idoneos in dominicam vineam destinare.

§ 1. Cum igitur in Terra de Montevico, quae usque in praesentem diem fuit

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Astensis dioecesis, adeo, ut ipsa facti notorietas manifestat, benedicente Domino, crevit populi multitudo, ut terra ipsa personarum numerositate et aliis Domini benedictionibus ultra civitates quamplures sit foecunda; accedit etiam, quod cum Ecclesia Astensis latam et diffusam dioecesim habeat, in qua civitate Astensi degit populus numerosus: in tanta personarum multitudine singulorum vultus apte nequit unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, estque onerosum atque difficile in tam lata et diffusa dioecesi ad unum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursus haberi.

Erectio episcopatus
Montis Regalis.

§ 2. Nos praemissa attenta meditatione pensantes et in hac populi videlicet multitudine operariorum utilium numerum augere volentes: ex quibusdam aliis etiam rationabilibus suadentibus causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio et apostolicae plenitudine potestatis, ad Dei laudem et gloriam et exaltationem Ecclesiae sanctae suae, divini cultus augmentum, fideliumque salutem, terram praedictam cum parte eiusdem dioecesis, quam quidem partem certis distingui limitibus fecimus, cum omnibus personis ecclesiasticis et saecularibus degentibus, ac rebus existentibus in eiusdem terrae parte ab omni iurisdictione, potestate et subiectione episcopi pro tempore Astensis, et dilectorum filiorum capituli Astensis et eiusdem Astensis Ecclesiae prorsus eximimus et perpetuo liberamus, ipsamque terram in civitatem erigimus, et civitatis titulo et insigniis decoramus, eamque in memoriam indelebilem eorum, quae circa haec in parte geruntur, civitatem Montis Regalis perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari, et insuper collegiatam Ecclesiam Sancti Donati in huiusmodi nova civitate sitam in cathedralem Ecclesiam similiter erigimus et constituimus de consilio et potestate praedictis, sponsum proprium et idoneum, Deo auctore, per Apostolicae Sedis providentiam

Causae novae
faciendae ere-
ctionis.

habitorum, cui sponsus ipse praesit pariter atque prosit.

Capituli Astensium

§ 3. Statuentes ac de ipsis consilio et potestate decernentes, ut in huiusmodi Ecclesia de novo in cathedralem erecta totidem sub eiusdem nominibus, ac in dicta Astensi Ecclesia, dignitates existant, necnon decem canonicorum capitulum facientium numerus, quorum aliqui, singuli videlicet singulas, ex eiusdem dignitatibus ipsius Ecclesiae Montis Regalis obtineant perpetuis temporibus. Caeterum de consilio et potestate praedictis statuimus et etiam ordinamus, quod personae tam ecclesiasticae, quam saeculares in eisdem nova civitate et parte degentes, praesentes et posterae, quemadmodum episcopo et capitulo et Ecclesiae Astensi praefatis, in spiritualibus, coniunctim vel semotim, teneantur obedire, et sint ordinario iure subiecti. Ad haec omnia et singula possessiones et bona ac iura, quae in praedicta civitate Montis Regalis, et parte ad episcopalem mensam, necnon ad praefatos capitulum et Ecclesiam Astensem usque modo, coniunctim vel divisim, pertinuerunt, etiamsi feudalia et emphyteutica, censualia, vel huiusmodi quaecumque, quotcumque fuerint et in quibuscumque consistant, quae per loca et vocabula, confines, qualitates, quantitates et valorem ipsorum haberi volumus praesentibus pro expressis et sufficienter specificatis cum omnibus iuribus et pertinentiis suis ab eisdem mensa et capitulo et Ecclesia Astensi praesentium tenore subtrahimus et omnimodo separamus, illaque omnia et singula cum dictis iuribus et pertinentiis quemadmodum ad mensam, capitulum et Ecclesiam Astensem praedictos usque nunc communiter vel divisim pertinuerunt, ita episcopali mensae et dicto capitulo et Ecclesiae Montis Regalis communiter vel divisim applicamus et in eorum dote volumus computari. In Ecclesia quoque Montis Regalis divina praefata peragantur officia iuxta ritum, modum

Quae in nova civitate episcopo Astensi competebant novo episcopo conceduntur.

et consuetudinem ibidem hactenus usitatos.

§ 4. Demum volumus, et de ipsius consilio et potestate mandamus, quod si fructus, proventus, redditus possessionum vel honorum ab eisdem mensa, capitulo et Ecclesia Astensi subtractorum, et mensae, capitulo et Ecclesiae Montis Regalis praefatis applicatorum, per nos, ut praefertur, necnon possessionum, honorum, quae dicta Ecclesia in cathedralem erecta in praesentiarum canonice possidet, non tantum forsitan secundum communem existimationem valerent annuatim, quod ex illis dictus episcopus sexcentos et singuli ex praedictis decem canonicis singulos quinquaginta florenos auri singulis annis percipere possent, dilecti filii, Commune Montis Regalis, civitatis supradictae, de bonis eorum eisdem episcopo et canonicis, id quod ex dictis florenorum summis deesset anno quolibet tamdiu supplere, donec dictum Commune alias possessiones et bona de quibus huiusmodi suppletio sufficienter fieri possit, propriis sumptibus iustis titulis acquisierint, ipsique episcopo Montis Regalis domos pulchras et honestas, in loco honesto et congruo sitas, in quibus ipse episcopus suiue successores episcopi Montis Regalis, qui pro tempore fuerint, cum eorum familia congrue pro dignitatis pontificalis decentia habitare valeant, tradere ex iure proprio et in perpetuum, et hac vice dumtaxat suis expensis episcopo Montis Regalis de novo creando de mitra, annulo et baculo pastorali, calice, libris, caeterisque indigentis et necessariis ad ornamentum pontificalis dignitatis et ipsius Ecclesiae erectae in cathedralem requisitis providere. Et quia dictus episcopus Astensis ad exercitium iurisdictionis temporalis ad se pro nunc in huiusmodi nova civitate pertinentis consueverat deputare unum vicarium, cui ratione huiusmodi vicariatus officii trecentos et quinquaginta florenos auri annuatim solvere tenebatur, vicario, quem ipse episcopus Montis Regalis de novo creandus et sui in perpetuum

Dos novo episcopo et canonicis a Communi nova civitatis danda.

Vicarii d. s.

successores ad exercitium iurisdictionis huiusmodi deputaverint, similiter 350 florenos auri singulis annis de propriis ipsorum Communi bonis persolvere, prout etiam praefati Commune voluerunt, et ad id per eorum ambasciatorem et syndacum se sponte obtulerunt et efficaciter obligaverunt, omnimode teneantur, ipseque episcopus et Ecclesia Montis Regalis ac successores huiusmodi solutione salarii dicti vicarii in perpetuum sint penitus liberati, et quod omnia privilegia, iura et bona dictae Ecclesiae Sancti Donati qualitercumque concessa et in quorum possessione pacifica in praesentiarum canonice extitit, eidem permaneant illibata: non obstante quod dicta Ecclesia in cathedralem, ut praemittitur, sit erecta.

Conventio quaedam confirmata.

§ 5. Deinde vero, auctoritate apostolica approbantes et ratificantes omnia et singula gesta, firmata et concessa, ordinata et conventa coniunctim vel divisim inter dilectos fratres nostros Nicolaum tituli Sancti Ciriaci, et Petri, Sanctae Anastasiae, presbyteros, et Franciscum Sancti Eustachii diaconum, cardinales, ex commissione eisdem per nos factae vivae vocis oraculo nomine Romanae Ecclesiae ex una parte, et syndacum Communi Montis Regalis ex altera parte, non obstantibus aliquibus expressis in contrarium facientibus, quae huic confirmationi nihil habeant in aliquo derogare, volentes praedicta gesta, ordinata, firmata, concessa perpetuis temporibus duratura et efficaciter observari, ac si praesenti forent privilegio declarata, patentibus de praemissis publicis documentis.

Metropolitano Mediolan. Ecclesiae ius supra novam Ecclesiam

§ 6. Volumus insuper quod episcopus qui pro tempore fuerit, Ecclesia et capitulum Montis Regalis praedictum, prout quemadmodum praefati episcopus et capitulum et Ecclesia Astensis subsunt archiepiscopo pro tempore existenti, et Ecclesiae Mediolanensi, metropolitano iure subsint.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae exemptionis, liberationis, erectionis, decorationis, statuti, consuetudinis, ordinationis, subtractionis, separationis, applicationis, mandati, voluntatis infringere, etc.

Datum Perusii, sexto idus iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 8 iunii 1388, pontif. anno xi.

BONIFACIUS IX

PAPA CCIII

Anno Domini MCCCLXXXIX.

Post Urbani VI obitum, cardinales, qui illi adhaeserant, conclave ingressi, die 2 novembris anni 1389 in Romanum Pontificem elegerunt Petrum Tomacellum Neapolitanum, S. R. E. presbyterum cardinalem tituli S. Anastasiae, qui, septimum post diem consecratus, Bonifacius voluit appellari: sedit in pontificatu annos XIV, menses XI, uno minus die: imperantibus in Oriente Emanuele, in Occidente Veneslao, mox Ruperto Bavaro, imperatoribus. Obiit die 1 octobris 1404, et sepultus est ad S. Petrum. Vacavit, post eius obitum, sedes dies XVI.

Mortuo, ut superius vidimus, Clemente VII, qui contra Urbanum VI fuerat electus, cardinales qui sequuti eum fuerant, die 28 septembris, anno 1394, elegerunt in pseudo-papam Petrum de Luna, diaconum cardinalem S. Mariae in Cosmedin, qui Benedicti XIII nomen sumpsit. Male adeptam, raptamque potius dignitatem aegre quidem dimisit in Concilio Constantiensi. Obiit vero mense septembris, anno 1424.

Claustrae.